

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 54 · 6. mars
Sesjonen 2018–2019

Møte onsdag den 6. mars 2019 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 54):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Sogn og Fjordane fylke, Steinar Ness, tar nå sete.

Representanten Arild Grande vil fremsette et representantforslag.

Arild Grande (A) [10:00:23]: På vegne av representantene Hadia Tajik, Lise Christoffersen, Eigil Knutsen, Ingvild Kjerkol og meg selv vil jeg legge fram et forslag om bedre oversikt med lønns- og arbeidsvilkår.

Dette er for øvrig det første Dokument 8-forslaget som legges fram med det nye regelverket, hvor stortingsrepresentantene ikke lenger trenger å signere på forslaget. Det er et lite skritt for menneskeheten, men et gigantisk sprang for stortingsrepresentantene. (Latter i salen)

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:01]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Anniken Hauglie, Åse Michaelsen og Kjell-Børge Freiberg vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:01:29]: Mitt spørsmål går til arbeidsministeren.

I dag er det nøyaktig ett år siden fagbevegelsen demonstrerte utenfor Stortinget i frustrasjon over at jobbene deres blir fortrent av innleie, og at norske lønns- og arbeidsvilkår settes under press. De hadde håp om at det fantes partier i denne sal som ville gjøre noe med det.

Og det fantes. Arbeiderpartiet ønsker et trygt og rettferdig arbeidsliv med faste, hele stillinger og en lønn å leve av. Sammen med partiene på venstresiden og Kristelig Folkeparti fikk vi presset på plass en historisk innstramning i adgangen til innleie. Det skjedde mot høyrepartienes vilje. Statsminister Erna Solberg kalte dette et av regjeringens største nederlag da hun oppsummerte før sommeren i fjor.

Det er kanskje ikke overraskende at man er nølende og motvillig til å følge opp et av sine største nederlag. Det ser vi nå. De nye reglene trådte i kraft 1. januar i år, og umiddelbart så vi en rekke forsøk på å sno seg unna regelverket. Det har kommet medieavsløringer om ulovlig innleie og om ansatte i bemanningsbransjen som må ta til takke med 5-prosentkontrakter, nye, oppfinnsomme kontrakter som gir lav eller ingen trygghet for jobb, men hvor de som er innleid, ikke får ta arbeid for andre arbeidsgivere uten godkjenning av prosentarbeidsgiveren.

Så var det slik at regjeringen mente at dette regelverket ville gi store problemer i arbeidslivet. Jeg har ikke fått noen signaler om at det gir store problemer, men det gir faktisk fortsatt problemer for arbeidstakere som møter den gamle holdningen. Det florerer med avtaler som er laget for å sno seg unna.

Mitt spørsmål er: Mener statsråden at disse avsløringene om 5-prosentkontrakter og kontrakter med lave stillingsbrøker der samme arbeidsgiver avgjør om det kan tas tilleggsarbeid hos andre, er i tråd med Stortingets intensjoner og vedtak?

Statsråd Anniken Hauglie [10:03:19]: La meg først bare for ordens skyld minne representanten Gahr Støre om at det var denne regjeringen som la fram en proposisjon om å stramme inn på innleiereglene i fjor, bl.a. for å komme de såkalte nulltimerskontraktene til livs. Så ønsket helt riktig opposisjonen å gå lenger enn det regjeringen gjorde. Konsekvensene av det vet vi ikke ennå. Det er for tidlig å si, reglene har akkurat trådt i kraft.

Det er også riktig at det har kommet en del oppslag i det siste om kontrakter på ned til 5 pst. Hvorvidt de er lovlige eller ikke, er det vanskelig for noen av oss å kommentere her, men det er åpenbart at ethvert forsøk på å omgå lov og regelverk er uheldig, og noe som vi selvfølgelig ikke ønsker. Hvorvidt det har vært en omgåelse av lovverket i de eksemplene, vet vi ikke, men det som er helt klart, og det som også lå til grunn i den proposisjonen som regjeringen la fram, er at enhver arbeidskontrakt skal være reell, stillingsomfanget skal være reelt, man skal vite hvor mye man skal jobbe, man skal kunne vite når man skal jobbe, og man skal vite hvor man skal jobbe, nettopp for å sikre den forutsigbarheten som man med de tidligere kontraktene ikke hadde opplevd.

Det er viktig for meg å understreke at vi er enige om at faste ansettelser skal være hovedregelen. Vi er enige om at vi skal ha et trygt, seriøst arbeidsliv. Den kampen kjempes på mange arenaer. Det ene er å stramme til regelverket, det andre er også å bekjempe useriøse aktører gjennom den innsatsen som regjeringen legger ned, bl.a. i den nye strategien mot a-krim, som vi har utarbeidet sammen med partene og tilsynsmyndighetene.

Jonas Gahr Støre (A) [10:04:59]: Denne regjeringen la fram forslag – ja, det skulle bare mangle. Stortinget ba om det. Og den gjorde det motvillig. Vi har tatt opp dette siden desember 2014, så det har vært en sak som både fagbevegelsen og partiene på Stortinget har vært opptatt av. Det regjeringen la fram, var ikke godt nok for Stortinget, slik at den ble presset til å utvide ordningen.

Det som er tydelig her, er at det man er imot, følger man dårlig opp. Det er regjeringens klare ansvar å sørge for at Stortingets vilje blir fulgt opp. En av grunnene til at dette nå skjer der ute, er at tilsynet er altfor dårlig. Det bør jo være slik at når det kommer nye regler, må tilsynet være på plass med en gang for å slå ned på gammel atferd som skal endres, og spore til ny atferd som lovverket ber om. Oppfølgingen og kontrollen og tydeligheten av å sikre reglene følges for dårlig, og inntrykket som da kommer, er at man kan fortsette som før.

Stortingsflertallet som vedtok innstramningene, åpnet for å gi tilsynsansvaret for ulovlig innleie til Arbeidstilsynet. Dessverre hoppet Kristelig Folkeparti av og stolte på regjeringens klare forsikringer om at de ville rydde opp. Nå har det gått ett år. Regjeringen har jobbet på lavgir, og eksempler fra media viser at det er store konsekvenser. Hvorfor har ikke regjeringen sikret at de nye innleiereglene følges opp gjennom godt tilsyn?

Statsråd Anniken Hauglie [10:06:10]: Innleiereglene trådte i kraft 1. januar 2019. De har akkurat begynt å virke. Og vi følger opp Stortingets vedtak – hvert eneste ett av dem følges selvfølgelig opp, det skulle bare mangle. Ett av vedtakene krever litt mer utredning, bl.a. fordi det innebærer at Arbeidstilsynets kompetanse sannsynligvis vil bli endret. Det må vi selvfølgelig utrede nærmere hvordan vi skal gjøre, og det skal vi gjøre sammen med partene.

Det som representanten Gahr Støre hopper bukk over, er at det har vært stor uenighet mellom partene om hvordan man skulle løse innleiediskusjonen. Det er også bakgrunnen for at det forslaget som vi la fram for Stortinget, var et balansert forslag som tok hensyn til de ulike partenes ønsker og behov. Vi mente at vi klarte å finne en balansert løsning på det. Der var opposisjonen uenig og ønsket å gå lenger. Konsekvensen av det er for tidlig å si. Jeg ser allerede nå at det er flere som tar til orde for å forby all type innleie. Jeg tror det vil være svært uheldig for store deler av norsk ikke bare næringsliv, men også arbeidsliv, som i dag er avhengig av å kunne leie inn arbeidskraft for å kunne løse også de lovpålagte oppgavene sine.

Presidenten: Det åpnes oppfølgingsspørsmål – først Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:07:12]: Det har aldri vært Arbeiderpartiets linje å forby vikarer eller innleie. Det er mulighet for det i deler av regionene hvor tilstanden er spesielt alvorlig. Men vi har ikke gått inn for det.

Det som er interessant her, er: Ja, det trådte i kraft 1. januar, men det har vært et tema i ett år, og så skal man utrede kompetansen til tilsynsmyndighetene etter at det trer i kraft. Det synes jeg er gal rekkefølge og vitner igjen om at det er ganske motvillig.

Det at det er ulikt syn mellom partene i arbeidslivet, er ikke overraskende. Det er jo deler av arbeidsgiversiden som har ønsket innleiesystemet. Andre deler av arbeidsgiversiden, som er seriøse aktører, ønsker det ikke. Men poenget her har vært å følge opp det arbeidstakere, de som sto foran Stortinget for ett år siden, påpekte, nemlig at mennesker på jobb får dårlige, utrygge jobber og ikke hele, faste stillinger med dette systemet.

Og igjen må jeg stille spørsmålet: Hvorfor har man ikke fra dag én når et nytt regelverk kommer, hatt et tilsyn med kompetanse, myndighet og autoritet til å følge opp at reglene følges?

Statsråd Anniken Hauglie [10:08:13]: Alle vedtak fattet i denne sal om innleie følges opp av regjeringen. Det er veldig vanskelig for regjeringen å skulle følge opp et vedtak som ennå ikke er fattet. I det øyeblikk vedtakene blir fattet, følger vi selvfølgelig opp. Noen av vedtakene som knytter seg til tilsyn, vil kunne endre Arbeidstilsynets kompetanse betydelig, og vi må selvfølgelig også utrede konsekvensene av det.

Så er det viktig også å understreke, som jeg sa i mitt første svar, at mye av dette arbeidet gjøres også langs andre akser enn gjennom tilsynet til Arbeidstilsynet. Vi har en storstilt satsing nå mot arbeidslivskriminalitet, mot useriøse aktører, sammen med partene i arbeidslivet og sammen med tilsynsmyndighetene, som viser at vi nå klarer å ta langt flere useriøse enn det vi noen gang har klart å gjøre.

Det er heller ikke riktig at vi ikke følger opp med tilsyn. Arbeidstilsynet har flere tilsyn nå enn tidligere og veileder flere enn tidligere. Og det vi ser, er at resultatene er gode: Man tar flere, og det blir tryggere og mer seriøst i norsk arbeidsliv nå enn det har vært tidligere.

Presidenten: Arild Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Arild Grande (A) [10:09:23]: I går møtte jeg tre arbeidere, Trym, Bjørn og Olav, som har streiket i 261 dager for noe som burde ha vært en selvfølge: retten til å få tariffavtale. Bedriften de jobber i, møter dem ikke bare med en kald skulder når det gjelder kravet om tariffavtale, den har ikke hatt lærlinger på sju år, selv om den har inngått kontrakt med det offentlige, som kre-

ver lærlinger. Den driver med organisert streikebryteri, og etter nyttår drev den også med ulovlig innleie.

Eksempelet viser at bedrifter som bryter én del av arbeidsmiljøloven, gjerne også bryter andre deler av den. Når man bryter de nye reglene om innleie, er det noen ganske andre ting som ikke er på stell. Synes ikke statsråden det taler for at det nettopp er Arbeidstilsynet som bør føre tilsyn med det nye regelverket, da de har kompetanse også på andre deler av arbeidsmiljøloven?

Statsråd Anniken Hauglie [10:10:24]: La meg si: Jeg er helt enig med representanten i at det er svært uheldig at denne type aktører kan drive. Jeg kjenner ikke saken utover det som blir sagt av representanten Grande, men vi ønsker ikke useriøse aktører i norsk arbeidsliv. Derfor har vi også intensivert arbeidet for å luke dem ut. Vi har levert tre strategier mot arbeidslivskriminalitet, i samarbeid med partene og tilsynsmyndighetene. Vi ser at det gir resultater.

Noe av det vi har gjort, er bl.a. å stramme inn regelverket for offentlige anskaffelser, det som handler om antall kontraktledd, og også at man skal ha lærlinger. Vi har også i tildelingsbrevene i fjor og i år til alle offentlige virksomheter vært veldig tydelig på at de har plikt til å følge opp sine kontrakter, at de blir holdt – i motsetning til det som representanten her sier, at åpenbart det ene har blitt gjort. De skal følge opp kontraktene sine, og de skal også rapportere om det, for offentlig sektor må gå foran i arbeidet for å luke ut useriøse aktører. Dette er noe vi også kommer til å følge. Vi har nå flere tiltak i vår strategi mot useriøse aktører – for å luke ut de useriøse.

Presidenten: Arild Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Arild Grande (A) [10:11:30]: Vi har prøvd å være tydelig overfor de statsrådene som har ansvar, bl.a. i dette tilfellet, hvor det er samferdselsministeren som har ansvaret for Statens vegvesen, men beskjednen fra regjeringen er at de er såre fornøyd med måten offentlige virksomheter organiserer sine kontrakter på. Når man har både manglende oppfølging fra dem som har ansvar som statsråder, og manglende tilsyn, er beskjednen fra regjeringen egentlig: Det er fritt fram for å fortsette som før for bemanningsbransjen. Vi ser at bemanningsbransjen overhodet ikke har tenkt å ta det ansvaret, ikke ønsker å ta det ansvaret, eller ikke er i stand til å ta det ansvaret. Og dette er såpass alvorlig at det må kraftigere lut til for å få ryddet opp én gang for alle.

Er statsråden villig til – hvis vi ser at de mange brudene på innleiebestemmelsene fortsetter, hvis vi ser at man fortsetter med 5-prosentkontrakter – å vurdere unntaksbestemmelsene i arbeidsmiljøloven og ha et avgrenset forbud til vi får ryddet opp én gang for alle?

Statsråd Anniken Hauglie [10:12:30]: Det var litt hummer og kanari, vil jeg si, i dette spørsmålet.

For det første er det ikke riktig at regjeringen ikke er opptatt av at offentlig sektor skal gå foran i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Det er jo grunnen til at – punkt 1 – vi har strammet inn anskaffelsesregelverket for hva offentlige myndigheter skal legge vekt på ved inngåelse av kontrakter, ved anbud for offentlig sektor. Det var det denne regjeringen som innførte.

Det andre er, som jeg sa i mitt forrige svar, at vi i tildelingsbrevene til alle offentlige virksomheter også har sagt at de har plikt til å følge opp sine kontrakter, og rapportere om det. Det er nettopp fordi vi skal forsikre oss om at det ikke er nok bare å inngå en kontrakt, den skal også følges opp, og det skal rapporteres om det, for å sikre at de useriøse aktørene lukes ut, at kontraktene følges. Det var det denne regjeringen som gjorde.

Så antydes det av representanten Grande at bemanningsbransjen som helhet og som sådan er en gjeng med banditter. Det er ikke riktig. Nå er det kommet et helt nytt regelverk, som bemanningsbransjen skal tilpasse seg til – og selvfølgelig følge. Det skal vi også passe på at de gjør.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgingsspørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:13:46]: Stortingsflertallet, med Kristelig Folkeparti, la veldig vekt på at vi måtte ha et velorganisert arbeidsliv, for det var forutsetningen for trygghet i familielivet. Vi fikk innstramninger i arbeidsmiljøloven, og alle trodde jo da at vi også skulle få Arbeidstilsynet til å følge opp de innstramningene i arbeidsmiljøloven knyttet til arbeidsmiljøloven § 14-12. Nå har komiteen nettopp avgitt innstilling, og det er et forslag fra Senterpartiet hvor vi ba om det, og regjeringspartiene går imot det. Regjeringspartiene sier at dette må utredes og høres først. Mitt spørsmål er da: Når vil statsråden fremme en sak og sende på høring, slik at det raskest mulig kan bli samsvar mellom arbeidsmiljøloven og Arbeidstilsynets oppgaver?

Statsråd Anniken Hauglie [10:14:33]: Representanten Lundteigen sier at flertallet i denne sal ønsker et velorganisert arbeidsliv, og holder posisjonspartiene utenfor. Vi er enige om at det er en enstemmighet i denne sal om at vi skal ha et velorganisert arbeidsliv med seriøse arbeidsgivere som ivaretar de ansattes rettigheter, hvor faste ansettelser skal være hovedregelen. La oss legge det til grunn. Det er også bra at vi tross alt har et arbeidsliv der de aller fleste trives og har det bra på jobb.

Så ble det i forbindelse med innleieproposisjonen vedtatt et forslag som vil kunne endre Arbeidstilsynets kompetanse ganske betydelig, bl.a. ved at Arbeidstilsy-

net skal kunne føre tilsyn med privatrettslige avtaler, noe Arbeidstilsynet aldri har gjort. Det er min plikt som statsråd å følge utredningsinstruksen og gjøre de nødvendige utredninger av hva det vil si for Arbeidstilsynet, men også det som gjelder det rent prinsipielle. Når vi så har gjort den utredningen ferdig og er godt i gang, skal jeg selvfølgelig legge dette fram for Stortinget.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:15:41]: Det er mange fine ord her i salen om et velorganisert arbeidsliv, men det er ikke ord som gjelder – det er lov, det er presisjon, det er oppfølging. Det er opposisjonens standpunkt, og det er vi glad for at vi fikk igjennom. Og så gjenstår Arbeidstilsynets rolle.

Loven ble vedtatt i juni 2018. Regjeringa har ennå ikke sagt noe om hva de vil komme med, og statsråden svarer nå ikke på når det vil komme. De fleste ser, ut fra hva som er praksis, at her må det være en instans som påser at loven følges. Jeg vil gjenta spørsmålet mitt: Når kommer statsråden med det høringsdokumentet som skal danne grunnlag for å gi Arbeidstilsynet en oppgave for å følge opp § 14-12, bl.a., i arbeidsmiljøloven?

Statsråd Anniken Hauglie [10:16:29]: Jeg er for så vidt enig med representanten Lundteigen i at det ikke er ord som teller; det er fakta som teller. Det vi ser i norsk arbeidsliv, er at vi i all hovedsak har et veldig godt arbeidsliv, hvor ni av ti trives på jobb. Det er en stor grad av tillit mellom arbeidstaker og arbeidsgiver – det er helsefremmende for de fleste. Så ser vi at det ikke gjelder for alle, og det skal vi selvfølgelig ta tak i, men jeg vil advare mot å framstille norsk arbeidsliv som noe annet enn det det er – det er faktisk veldig godt.

Etter at Stortinget fattet de ulike vedtakene i juni i fjor, satte vi i gang med å utrede det som går på Arbeidstilsynets kompetanse. Men det er en ganske stor endring som man vil måtte gjøre hvis man skal gjøre det som Stortinget har vedtatt, og det er viktig at vi utreder konsekvensene av det.

Jeg er opptatt av at man skal bli hørt. Vi må sende det ut på høring for å få innspill og synspunkter, og vi skal også diskutere med partene hvordan man eventuelt skal kunne endre Arbeidstilsynet til å gå til å skulle føre tilsyn med privatrettslige avtaler, noe Arbeidstilsynet aldri har gjort. Det vil bli en annen type tilsyn. Vi skal legge fram saken så fort som mulig.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:17:33]: Jeg skjønner at det ikke er særlig prioritert fra statsrådens side å få opp-

følgingen på plass, men jeg skal gå over til et nytt tema: midlertidige ansettelser i bemanningsbyråene.

I forbindelse med Prop. 73 L for 2017–2018 drøftet regjeringa spørsmålet om midlertidig ansettelse i bemanningsforetak og endte med å foreslå en lovendring som skulle gi bemanningsforetak lov til å ansette midlertidig, en ny § 14-9 andre ledd bokstav g. Det forslaget fikk imidlertid ikke flertall i Stortinget. Vi har nå adgang til bemanningsforetak etter § 14-12 første ledd, som er vikariater, og § 14-12 andre ledd, som går på avtaler med fagforening med innstillingsrett hos innleiebedriften når det er lengre varighet. Etter begge disse lovparagrafene må ansatte som leies ut fra bemanningsforetak, være fast ansatt i bemanningsbyrået enten på heltid eller deltid. Er statsråden enig i dette?

Statsråd Anniken Hauglie [10:18:32]: La meg først tilbakevise det som representanten påstår om at dette ikke er prioritert fra statsrådens side. Selvfølgelig er det prioritert fra statsrådens side å følge opp Stortingets vedtak, og som jeg sier: Vi gjør et utredningsarbeid. Når utredningsarbeidet er ferdig, skal det ut på høring, og så skal man behandle høringsinnspillene. Det er ikke veldig lenge siden dette ble vedtatt, og det er et ganske grundig utredningsarbeid som må gjøres, så det er ikke riktig at man ikke prioriterer det. Men man må også ha respekt og forståelse for at man må gjøre det nødvendige utredningsarbeidet som skal til.

Ja, Stortinget gjorde en rekke endringer i innleiebestemmelsene som gjør at det er vanskeligere for bemanningsbyråene nå sammenlignet med det tidligere regelverket. Det var også hensikten. Vi ønsker nettopp at flest mulig skal ha faste, ordinære stillinger også i bemanningsbyråene.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:19:36]: Jeg synes statsråden må gi tydeligere svar når det gjelder innleie, for det vi opplever her, er en statsråd som er travelt opptatt med å skjønne situasjonen i norsk arbeidsliv, mens realitetene er at forskjellene i arbeidslivet øker, de ti prosentene som er dårligst betalt, har ikke hatt real-lønnsvekst i det hele tatt det siste tiåret, sosial dumping er et alvorlig problem i en rekke bransjer – og så får vi bare høre om alt som er bra. Det vi trenger, er en statsråd som er villig til å ta tak i de problemene som finnes, og bekjempe den voksende ulikheten. En del av det er oppfølgingen av de nye innleiebestemmelsene.

Jeg møtte tillitsvalgte fra Fellesforbundet og Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund i Bergen for to uker siden. De viste meg de kontraktene de nå sitter med. Deler av bemanningsbransjen prøver å omgå

det nye regelverket når det gjelder nulltimerskontrakter, med f.eks. stillingsprosenten 8,33 pst. og stillingsprosenten 3,8 pst. Dette er løsarbeidersamfunnet. Dette er en hån mot arbeidsfolk. Hva vil statsråden gjøre med det?

Statsråd Anniken Hauglie [10:20:44]: Det er mulig at ikke representanten Lysbakken følger så godt med på det som skjer i norsk arbeidsliv for tiden. Realiteten er at vi gjør mye for å bekjempe useriøse aktører. I begynnelsen av februar la vi fram den tredje strategien mot arbeidslivskriminalitet, sammen med partene og sammen med tilsynsmyndighetene, og den unisone tilbake meldingen fra tilsynsmyndighetene og partene er at man ser at innsatsen hjelper, det gir resultater, man jobber bedre enn før, mer systematisk enn før, verktøykassen til tilsynsmyndighetene har blitt mer velfyllt enn tidligere, og man har fått flere hjemler og muligheter til å kunne ta de useriøse.

Til de stillingsprosentene det vises til: De er, slik de er beskrevet, sannsynligvis ulovlige. Det som regjeringen foreslo, og som Stortinget sluttet seg til, var nettopp at de nye kontraktene skulle gi forutsigbarhet for hvor mye man skulle jobbe, når man skulle jobbe, og hvor man skulle jobbe, nettopp for å sikre arbeidstakerne den forutsigbarheten som mange tidligere ikke hadde hatt.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:21:47]: Jeg er glad for at statsråden sier det, for dette er i praksis å erstatte nulltimerskontrakter med bittesmå kontrakter bygget på det samme prinsippet. Utdfordringen er jo hvordan man skal slå ned på det. Jeg følger nemlig veldig godt med på det som skjer i norsk arbeidsliv, gjennom å snakke med veldig mange av dem jeg føler regjeringen snakker altfor lite med: de tillitsvalgte som står ute i dette hver dag, som gjør en utrolig bra jobb med å avdekke slike forhold og finne disse kontraktene. Men regjeringens svar er foreløpig at det ikke skal være noe tilsyn som kan hjelpe dem med den jobben. Regjeringens svar er en regjeringserklæring der sosial dumping ikke er nevnt engang. Hvis statsråden ønsker at alternativet ikke skal bli det vi mener virkeligheten tilsier at det etter hvert må bli, nemlig at vi sier at vi ikke trenger denne bemanningsbransjen i arbeidslivet vårt, ja, da må hun vise vilje til virkelig å slå ned på disse forholdene. Hvis ikke Arbeidstilsynet skal gjøre det, hvis ikke fagbevegelsen skal få nye maktmidler til å gjøre det, hvem skal gjøre det da?

Statsråd Anniken Hauglie [10:22:50]: Vi trenger bemanningsbyråene i norsk arbeidsliv, vi trenger innleie i norsk arbeidsliv. Uten muligheten for innleie ville vi fått store problemer ikke bare i bygge- og anleggsbran-

sen, som mange snakker om her, men man ville få store utfordringer i skolesektoren, i helse- og omsorgssektoren – i sykehussektoren ville man hatt store problemer. Så man er helt avhengig av muligheten til å kunne leie inn, men det skal gjøres på skikkelige og ordentlige betingelser og prinsipper.

Det er ikke riktig at det ikke er tilsyn. Det er et omfattende tilsyn ute nå for å ta useriøse aktører i norsk arbeidsliv. Man tar flere enn noen gang, man ilegger flere sanksjoner og bøter enn noen gang, man setter flere ut av spill enn noen gang. I tillegg har vi nå også et omfattende internasjonalt samarbeid nettopp fordi vi ser at mange av de useriøse og kriminelle aktørene er grenseoverskridende, og derfor må vi også samarbeide internasjonalt. Så det er rett og slett ikke riktig det representanten Lysbakken sier. Vi tar flere enn før, og enda godt er det, for vi ønsker å ha dem ut.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:24:03]: Mitt spørsmål går til olje- og energiministeren.

Strømdebatten har gått høyt i vinter, og det samme har strømprisen. Det har rammet barnefamilier, gamle, enslige og mange andre rundt om i hele landet. Det er kanskje ikke så rart, all den tid programerklæringen til Fremskrittspartiets første olje- og energiminister var at han ønsket høyere strømpriser. Allerede samme måned som han tiltrådte i 2013, slo daværende olje- og energiminister Tord Lien dette fast i et intervju med Teknisk Ukeblad, og etterpå har regjeringen sørget for å øke elavgiften jevnt og trutt, med unntak av innværende år. Man har også fjernet utjevningsordningen for nettleie for dem som har nytt godt av den.

Tilbake i 2013 var Lien opptatt av høye strømpriser for å kunne forsvare utbyggingen av utenlandskabler, og etter det har det blitt aktuelt med enda flere kabler. Eksporthakabelen NorthConnect er under konsesjonsbehandling i disse dager.

I fjor kompromiserte regjeringen og Arbeiderpartiet om eierskapet til utenlandskabler i forbindelse med norsk tilknytning til EUs energiunion. Enigheten gikk ut på at alle utenlandskabler skulle eies og driftes av Statnett. Men nå leser vi altså i media at noen av avtalepartene begynner å bekymre seg for om avtalen følges skikkelig opp, nemlig punktet om NorthConnect og spørsmålet om eierskap til utenlandskabler.

Er det slik at ikke engang regjeringens alliansepartnere i energipolitikken er informert om videre framdrift for forliket, nemlig endringer i energiloven som gjør at staten, ved Statnett, skal eie og drifte alle eksisterende og framtidige utenlandskabler, eller er det sånn at regjeringen har grunner for å skyve denne lovproposisjonen ut i tid?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:25:44]: North-Connect har søkt om konsesjon til strømkabel mellom Norge og Storbritannia. Olje- og energidepartementet har derfor bedt NVE om å vurdere søknaden før departementet deretter ferdigbehandler saken. I konsesjonsbehandlingen gjennomgås alle samfunnsmessige nyttevirkninger og kostnader ved prosjektet. Også innkommende høringsinnspill kommer til å bli vurdert. Kun prosjekter som er samfunnsøkonomisk lønnsomme, skal tildeles konsesjon.

Ved behandlingen av den tredje energimarkedspakken la stortingsflertallet til grunn at departementet ferdigbehandler søknaden fra NorthConnect før det fremmes en lovendringssak, og videre at det i framtiden bør være Statnett som eier og driver samtlige utenlandsforbindelser.

I avtalen om tredje energimarkedspakke var stortingsflertallet enige om at eventuelle nye kabler skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme, og at det skal høstes erfaring og gjøres grundige analyser før nye forbindelser etableres. Hva slags betydning dette får for eventuelle nye konsesjonssøknader, må vurderes som et ledd i behandlingen av disse.

Regjeringen vil derfor behandle søknaden fra North-Connect i tråd med gjeldende regelverk. Etter at konsesjonssaken er avgjort, vil vi fremme en lovendringssak, i tråd med det som er Stortingets vedtak.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:27:31]: Jeg registrerer at jeg ikke helt får svar på spørsmålet mitt.

Det ligger altså en avtale mellom regjeringen og partier i Stortinget om at utenlandskabler, både eksisterende og framtidige, skal eies og drives av staten via Statnett. Dette bør det ikke være vanskelig å gi et svar på. Jeg registrerer – på nyhetsportalen FriFagbevegelse – at avtalepartnerne også uttrykker bekymring for at denne proposisjonen ikke kommer til Stortinget.

Jeg vil gjenta mitt spørsmål med tydelighet – og dette er ikke vanskelig, det er bare å reversere loven til slik den var under Senterpartiets olje- og energiminister: Når vil regjeringen legge fram en lovproposisjon som sørger for at alle utenlandsforbindelser eies og driftes av staten?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:28:10]: Det svarte jeg på i mitt forrige innlegg.

Vi kommer til å behandle NorthConnects søknad i tråd med regelverket, i tråd med normal praksis, i tråd med de føringene Stortinget har lagt. Etter at konsesjonsbehandlingen er avgjort, vil vi fremme lovendringssak i tråd med det som er Stortingets vedtak når det gjelder framtidig eierskap av utenlandsforbindelser.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Sigbjørn Gjelsvik.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:29:00]: Jeg må si at en er vitne til en statsråd i en regjering som viser null engasjement for konsekvensene for folk i Norge av høyere strømpris. I disse dager mottar mange folk i Norge skyhøye strømregninger fra i vinter. Det er barnefamilier som ikke vet hvordan de skal få dekket denne regningen, og det er eldre som kan bo i store, trekkfulle hus. Dette kommer på toppen av rekordhøye avgifter på andre områder, rekordhøye bompenger og for den saks skyld at folk må reise land og strand rundt og ta seg fri fra jobb for å skaffe seg pass.

I tiden Fremskrittspartiet har vært i regjering, har avgiftene på strøm økt med 35 pst. I tillegg har en fjernet ordningen med utjamning av nettleie. Så har en altså en plan for at strømmen skal bli enda dyrere framover gjennom at en skal bygge nye eksportkabler for strøm. Er Fremskrittspartiets holdning fortsatt at strømprisen i Norge skal videre opp?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:30:07]: «Min visjon er at Norge skal bli en betydelig eksportør av rein fornybar energi. Ved å utnytte potensialet som ligger i havmøller og i vannkraften kan Norge bli Europas batteri», sa tidligere statsråd Haga den 5. mai 2008.

Når det gjelder kabelforbindelser til utlandet, er det nok ikke Fremskrittspartiet og denne statsråden som kommer til å vinne konkurransen om å ha bygd flest kabler. Fremskrittspartiet er definitivt ikke kabelpartiet i denne salen.

Jeg har forståelse for at strømregningen kan være en stor utgiftspost for mange, og vi er alle avhengig av strøm hver dag. Det er mange årsaker til at vi har den strømprisen vi har i dag. Vi har et væravhengig system. Og som statsministeren sa i februar, kommer vi til å vurdere tiltak for å møte den strømprisen som forbrukerne opplever nå.

Presidenten: Sigbjørn Gjelsvik – til oppfølgingsspørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:31:29]: Da Senterpartiet satt i regjering, sa vi nei til nye utenlandskabler. Vi endret også lovverket slik at det var Statnett som skulle sitte med ansvaret for å eie og drifte utenlandskabler, slik at en bl.a. kunne bruke inntektene derfra til å redusere strømkostnadene for folk i Norge. Sittende regjering endret loven slik at private kan bygge utenlandskabler, rene eksportkabler, som bidrar til å øke strømprisene for folk i Norge, og som har hatt en klart uttalt målsetting ved energiministeren om at utenlandskablene skal bidra til å få strømprisene opp. Er det fortsatt ambisjonen til sittende statsråd fra Fremskrittspartiet?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:32:09]: Jeg ønsker å være veldig tydelig og presisere at det ikke er gjort ved-

tak om å bygge en ny kabel. Det ligger en kabel til behandling i departementet, NorthConnect-kabelen, og vi har god tradisjon i dette landet for at når folk fremmer søknader, konsesjoner, så behandles de på en god, ryddig og ordinær måte. Så også med søknaden fra NorthConnect, men vi har altså ikke vedtatt noen nye kabler.

Jeg registrerer at Senterpartiet sier at de er imot utenlandsforbindelser, og at man ikke har bygd utenlandsforbindelser. Den 8. mars 2013 var Senterpartiets statsråd i Tyskland, og i en pressemelding uttalte olje- og energiminister Ola Borten Moe:

«Vi er svært fornøyde med avtalen om byggingen av kabelen som ble inngått i fjor. Denne vil gi store muligheter for utveksling av elektrisitet mellom de to landene.»

Presidenten: Espen Barth Eide – til oppfølgings spørsmål.

Espen Barth Eide (A) [10:33:30]: Jeg vil først understreke at statsråden gjenga avtalen med det store flertallet som utgjøres av de daværende regjeringspartiene, samt Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne, helt riktig. Der skal det høstes erfaringer, det skal sikres samfunnsøkonomisk lønnsomhet, og Statnett skal ha et absolutt monopol på kabler. Vi har allerede i tidligere debatter avklart at det også vil gjelde dersom det skulle bli gitt konsesjon til NorthConnect-kabelen – da vil dette underlegges disse reglene. Så det er etablert, og i motsetning til Senterpartiet har Arbeiderpartiet bidratt til at det faktisk blir sånn.

Det jeg vil spørre statsråden om, siden det fortsatt skapes usikkerhet rundt dette spørsmålet, er: Ville det ikke ha vært fornuftig nå bare å få disse sakene fort avklart, altså lande NorthConnect-saken og så få lagt fram den endringen i energiloven som Stortinget allerede har vedtatt skal skje, og at man på den måten kunne skape ro rundt et spørsmål som egentlig er avklart, men som det fortsatt skapes politisk støv og uro rundt?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:34:32]: Som representanten Barth Eide viser til, er dette avklart gjennom tidligere vedtak i Stortinget, og det er avklart gjennom et flertall som har sagt hvordan dette skal være. Så kan selvfølgelig hver enkelt ut fra den avklaringen som her foreligger, skape usikkerhet.

Det jeg viser til, er at det ikke er usikkerhet når det gjelder dette. Og i tråd med det Stortinget har vedtatt, i tråd med den avtalen man har med Arbeiderpartiet, kommer man til å fremme dette lovendringsforslaget når søknaden fra NorthConnect er ferdigbehandlet. Den er på tur til departementet fra NVE og kommer til å få sin rettmessige, grundige og gode behandling der, og

så har man selvfølgelig til hensikt å effektivere de tingene som skal effektiviseres, og som det blir vist til.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgings spørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:35:53]: La oss nå oppklare dette med kabler en gang for alle: Det Senterpartiet gjorde i regjering, var å si ja til to kabler og nei til tre kabler. En av dem vi sa nei til, var NorthConnect, sammen med Arbeiderpartiet den gangen.

Jeg synes det er litt interessant at statsråden i dag tar en del forbehold. Han tar forbehold om at en må se på det samfunnsøkonomiske, en må se på de samlede forholdene for kraft og nett, og det er fortsatt ikke gjort noe vedtak. Jeg skjønner at han tar forbehold, for dette er en eksportkabel som kan eksportere inntil 12 terawatt, nesten 10 pst. av vårt samlede forbruk, hvert år til Storbritannia. Det kan ta hele kraftoverskuddet vi har, og eksportere det til utlandet. Men når statsråden nå tar de forbeholdene, er det nærliggende spørsmålet: Betyr det at statsråden nå sier at det er en realistisk mulighet for at regjeringen kan komme til å si nei til å bygge ut hele NorthConnect, og at en nå ser at dette prosjektet ikke er så godt som det en kanskje en gang trodde?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:36:54]: Jeg bare viser til at søknaden ligger til vurdering hos NVE, som er direktorat og fagmyndighet, og NVE vil komme med sin anbefaling til Olje- og energidepartementet, som da skal foreta sluttbehandlingen av denne søknaden. Og da må jeg bare vise til at det er ikke trukket noen konklusjon, før før man trekker konklusjoner, er det nettopp det Stortinget har sagt man skal vurdere, som skal vurderes av fagetatene. Det er en jobb som pågår nå, og så skal vi gjøre den utredningen grundig og skikkelig, og så skal man trekke en konklusjon.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:38:01]: Mitt spørsmål går til statsråd Hauglie.

Det har den siste uken vært mye snakk om ulikhet og fattigdom etter at regjeringen la fram ulikhetsmeldingen. Det har også vært litt forvirring rundt hvordan det skal måles, og regjeringen har bidratt til en del tåkelegging. Jeg skal ikke gå inn på akkurat det nå, men på noe av kjernen i debatten.

Ulikhetene i makt og rikdom øker i Norge. Hovedårsaken er at de rikeste drar fra, men vi er også i en alvorlig situasjon der altfor mange mennesker i Norge sliter med å få endene til å møtes. Regjeringen har i løpet av sin periode ved makten gjennomført en lang rekke usosiale kutt som rammer mange av dem som har minst i det norske samfunnet, som kutt i barnetillegget for uføre,

tusener av mennesker har mistet bostøtten, innstramminger i overgangsstonaden. – Listen er lang.

Denne uken har sosialministeren vært ute i media og fortalt om sine bekymringer knyttet til økningen i antall mennesker som får sosialhjelp. Da melder jo et spørsmål seg, og det er i hvilken grad hun har stilt seg spørsmål om hvorvidt regjeringens egen kuttpolitikk overfor folk som har lite, fører til at flere blir nødt til å leve på sosialhjelp. Det er et veldig aktuelt spørsmål akkurat nå, for svært mange mennesker er bekymret for konsekvensene av de innstrammingerne denne regjeringen har gjort i regelverket for arbeidsavklaringspenger. Det gjør at mennesker gis opp, at mennesker hives ut av ordningen og overlates på bar bakke, enten til sosialhjelp eller til å bli forsørget av familie. Derfor er mitt spørsmål til statsråden om hun i lys av sin bekymring knyttet til sosialhjelpen nå vil revurdere sine egne innstramminger i arbeidsavklaringspengene.

Statsråd Anniken Hauglie [10:40:05]: Det er ingen tvil om at enhver omlegging av velferdsordninger er krevende, og det er viktig at man gjennomfører endringene på en best mulig måte som rammer minst mulig negativt for dem som påvirkes av det. Representanten Lysbakken husker sikkert selv godt da han gjorde store kutt i overgangsstonaden for enslige forsørgere, som også hadde en del konsekvenser i sin tid, bl.a. at flere av dem som ikke kom i jobb, kom på sosialhjelp. Så endringer er veldig vanskelig.

Det som er viktig å huske på, hvis man tar et skritt tilbake, er at da vi kom inn i regjering, hadde sysselsettingsandelen falt veldig mange år på rad. Vi så at antallet unge utenfor hadde økt år for år, fra 43 000 i 2008 til 70 000 i 2013. Vi så at to tredjedeler av alle nye jobber gikk til arbeidsinnvandrere. Utenforskapet, om man kan si det, av borgere i arbeidsfør alder hadde vært stort og stabilt selv i en oppgangstid. Det var store behov for å gjøre endringer for å sørge for at flere av dem som sto på utsiden, kom på innsiden. AAP-ordningen, som det vises til her, er blitt evaluert, og den viste store svakheter. Evalueringen viste, som Nav-ansatte selv også sa, at det for en del grupper antakeligvis var for lett å komme inn, men kanskje verre: Det var veldig vanskelig å komme ut. Man ble gående passiv år ut og år inn uten noen oppfølging, og Nav-ansatte mente at veldig mange av de gruppene som kom inn, ville få et langt bedre tilbud nærmest alle andre steder enn i denne ordningen, for ordningen var ikke ment for de gruppene som hadde kommet inn. Så endringer var nødvendig.

Da vi la fram endringene våren 2017, var det mye diskusjon rundt dem. Arbeiderpartiets sentralstyre og ledelse ønsket å kutte fra fire til to år. Jeg synes det var altfor strengt. Landsmøtet i Arbeiderpartiet sa heldigvis

nei til det. Senterpartiet var enig med oss i å kutte ned til tre år, og det var enstemmighet i Stortinget om at man måtte stramme til ordningen ved at man skulle tydeliggjøre helsefokuset i den. Det er for tidlig nå å felle en endelig dom. Jeg mener det har vært viktig og riktig å gjøre endringer også i lys av de evalueringene vi har sett.

Audun Lysbakken (SV) [10:42:12]: Det som burde ha skjedd, var at man forbedret systemet sånn at det var lettere for folk faktisk å bli avklart og komme seg videre. Istedenfor har regjeringen løst dette ved rett og slett å hive folk ut av ordningen tidligere ved å kutte i den og ved å gjøre forlengelse vanskeligere.

Jeg har snakket med mange mennesker i det siste som forteller utrolig tøffe historier om hvordan dette regelverket nå slår ut. En dame jeg var i kontakt med nylig f.eks., som har ansvaret for tre barn alene, står nå i fare for å miste huset hun bor i. Hun har jobbet i 20 år fulltid uten sykefravær, men har vært syk de siste fem årene og klarer i dag ikke å jobbe mer enn 40 pst. Denne uken når hun maksdato for delvis AAP, og det er ikke lett å skulle forsørge familien på 40 pst. lønn.

Det blir flere fattige. Sånn slår disse innstrammingerne ut. Hva er statsrådens melding nå til de mange fortvilte menneskene som settes på bar bakke?

Statsråd Anniken Hauglie [10:43:16]: Vi arvet en rekke ordninger som ikke fungerte godt nok. Vi arvet en AAP som ikke ga folk tilstrekkelig hjelp og oppfølging. Det viser evalueringer. Vi arvet et kvalifiseringsprogram som ikke var godt nok. Vi arvet en introduksjonsordning som heller ikke har gitt god nok hjelp til dem som kommer til landet. Det har vært behov for å gjøre en rekke endringer i våre ordninger for å kunne møte det som har vært utfordringen: For mange blir gående passive for lenge på ulike typer stonader som har det til felles at de skal være midlertidige, men for store grupper er de mer eller mindre permanente. Hovedutfordringen for mange av dem som kommer inn i ordningene, er at de mangler kompetanse og kvalifikasjoner som kreves i et norsk arbeidsliv. Det er der vi må begynne.

Vi har også gjort en rekke forbedringer i AAP. Vi har ikke bare kuttet stønadsløpet. Vi har innført en lovpålagt plikt for Nav til å følge opp, lovpålagte stoppunkter; det var det ikke tidligere. Vi har gjort det lettere å prøve seg i jobb uten å miste AAP; det var det heller ikke tidligere. Vi har gjort det lettere å kunne beholde AAP mens man søker jobb, for tidligere mistet man dette. Vi har gjort en rekke forbedringer i ordningen som representanten Lysbakken aldri tidligere har tatt initiativ til. Jeg tror dette kommer til å bli bra, men det er litt tidlig nå fordi reglene ikke har virket så lenge.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingssspørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:44:29]: Mitt spørsmål var ikke om statsråden tror dette kommer til å bli bra, men hva hennes melding til alle de menneskene som nå opplever at det ikke går bra, er. Det er ingen som har diskutert eller vært imot å forbedre systemet. Problemet er at regjeringen ikke forbedrer systemet, men prøver å løse kjøproblemet ved bare å hive folk ut av ordningen.

Fredag er det 8. mars. Kvinner er også overrepresentert blant dem som mottar arbeidsavklaringspenger. Når mange kvinner nå må søke sosialhjelp, får de som er gift, avslag på grunn av forsørgerplikten til ektefelle. Hva er statsrådets melding til de kvinnene som nå blir helt avhengig av å bli forsørget av ektefellen på grunn av dette systemet?

Statsråd Anniken Hauglie [10:45:19]: Jeg tror kanskje representanten Lysbakken ikke hører så godt etter, for det jeg prøver å si, og det som er et faktum, er at vi forbedrer systemene ganske betydelig. Vi har fått bedre oppfølgingsrutiner i arbeidsavklaringspengeordningen. Vi har gjort det lettere å både prøve seg i jobb og beholde stønaden lenger når man skal søke jobb bl.a., i tillegg til de lovpålagte stoppunktene i AAP. Vi endrer kvalifiseringsprogrammet for å gjøre det lettere for unge å kunne gå inn, for veldig ofte er det kvalifisering disse trenger. Vi har varslet store endringer i introduksjonsordningen fordi vi har sett gjennom evalueringer at ordningen ikke har vært god nok. Vi ser også ganske mange gode resultater. Vi ser at sysselsettingsandelen har begynt å gå riktig vei for første gang på mange år. Vi ser også at andelen unge utenfor jobb, skole eller aktivitet går ned for første gang på mange år. Vi ser at det er færre unge under 30 år som mottar sosialhjelp, enn tidligere. Det er mange positive utviklingstrekk, men vi er ikke i mål. Det er fortsatt for mange mennesker som står utenfor arbeidslivet, som vi skal hjelpe inn, og det gjør vi med de konkrete tiltakene og reformene som vi har iverksatt.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgingssspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:46:28]: Jeg registrerer – for jeg hører nemlig godt etter – at statsråden stadig forsvarer seg med, også i runden om innleie i sted, at jeg ikke hører etter. Jeg hører godt etter, men jeg hører ingenting som hjelper på situasjonen for dem som nå blir satt på bar bakke. Det er derfor SV har fremmet forslag i Stortinget om strakstiltak for dem, i tillegg til å reverse innstrammingsene. Men regjeringen har ingen mel-

ding til disse menneskene. Det er problemet, for det betyr at flere blir henvist til sosialhjelp eller til å bli forsørget av ektefellen sin.

Det er ikke sånn at det kommer et rop av støtte fra de ansatte i Nav til disse innstrammingsene. Tvert imot har det vært en rekke stemmer mot, og de Nav-ansattes fagforeninger har advart kraftig mot det som skjer. Et av problemene deres er at det krever mye arbeid å følge opp den enkelte. Og i den situasjonen har denne regjeringen også utstyrt Nav med osthøvelkutt, som gjør at de ansatte må løpe fortere og har mindre ressurser til å gjøre denne jobben.

Hva er regjeringens plan nå for Nav? Skal man fortsette å kutte, sånn at det blir enda vanskeligere å følge opp disse menneskene?

Statsråd Anniken Hauglie [10:47:36]: Nav fikk tilført ressurser for bl.a. å følge opp mottakerne av AAP etter at vi gjorde endringer, og Nav har også fått flere ressurser de siste årene. Vi la fram en egen melding som også skulle dreie Nav i en helt annen retning enn tidligere – dreie det i retning av arbeid. Nav fungerer bedre nå enn det de har gjort tidligere.

Representanten Lysbakken startet sitt hovedspørsmål med å snakke om ulikhet og sosialhjelpsutgifter. De siste tallene vi har for sosialhjelp, er fra 2017. Hvis det er noen AAP-mottakere som har kommet over på sosialhjelp, er de antakeligvis ikke fanget opp i statistikken. Men det vi ser av statistikken, er at hovedøkningen av dem som kommer over på sosialhjelp, ikke så veldig overraskende er personer som går på introduksjonsprogrammet og får supplerende stønad i tillegg. I 2015 og 2016 kom det flere titalls tusen mennesker til dette landet, og de hadde behov for hjelp og oppfølging. Det beste vi kan gjøre for dem som mottar ytelser, om det er sosialhjelp eller annet, er å hjelpe dem til å bli kvalifisert nok til å kunne få seg en jobb og klare seg selv. Det er ikke noe som er så respektløst som å la arbeidsføre mennesker som kan og vil jobbe, gå på passive ytelser over mange år.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgingssspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:48:45]: Men det var ikke det vi snakket om nå, for nå snakket vi om folk som er i en situasjon der de på grunn av sykdom har blitt satt utenfor arbeidslivet. Jeg vet at regjeringen prøver å gjøre alle ulikhetsdebatter til en innvandringsdebatt, men dette var altså ingen innvandringsdebatt. Det er en debatt om regjeringens kutt i arbeidsavklaringspenger.

La meg ta det ett steg videre, for når man tror at innstrammingspolitikken overfor folk som har lite, har

nådd maksgrensen, kommer regjeringen med nye ideer. Nå er det altså snakk om å stramme inn på det lille tillegget som unge uføre får fordi de har blitt syke før de har rukket å opparbeide seg en inntekt som gjør at man kan få en uføretrygd å leve av.

Hvorfor vil regjeringen ta det lille tillegget som unge på arbeidsavklaringspenger og uføretrygd får? Tror ikke statsråden at det også vil bidra til at flere mennesker må be om mer supplerende sosialhjelp?

Statsråd Anniken Hauglie [10:49:41]: Denne rundten startet med ulikhet. Ulikhet i Norge handler også i stor grad om innvandring, og det er ikke en innvandringsdebatt. Dette er ikke et ja eller nei til innvandring, men om hva som er årsakene til at mennesker faller utenfor viktige fellesskap i dette samfunnet. En årsak er at det kommer mennesker til dette landet som ikke har det de trenger for å kunne klare seg selv. Poenget med den kunnskapen er nettopp at vi trenger å sette inn de tiltakene som er nødvendige. Det handler om rask bosetting. Representanten Solveig Horne som statsråd er jo den statsråden som har bosatt flest – og langt flere enn det Lysbakken noensinne kunne drømme om da han selv var statsråd. Det handler om rask integrering. Det handler om rask kvalifisering. Det handler om rask arbeidstrening for å få folk i jobb. Det er derfor den kunnskapen er viktig. Det er ikke en innvandringsdebatt, men en diskusjon om hva vi må gjøre for å løse utfordringene.

Det er riktig at vi har et spørsmål ute på høring. Vi har ikke tatt stilling til det. Årsaken til at vi har det på høring, er at det er et stort avvik mellom vedtak fattet i Nav og i Trygderetten, og der må vi få samsvar.

Presidenten: Lise Christoffersen – til oppfølgings-spørsmål.

Lise Christoffersen (A) [10:50:55]: Jeg har lyst å følge opp det representanten Lysbakken spurte om. Han sa konkret: Hvilken melding har statsråden til dem som i dag har mistet arbeidsavklaringspengene sine på grunn av innstramming? Vi vet at innstrammingene fra 1. januar umiddelbart fikk svært dramatiske konsekvenser for hundrevis av syke mennesker, som uten forvarsel mistet all inntekt. Mange av dem var ikke engang ferdig utredet i helsevesenet og dermed langt fra en avklaring til arbeid eller trygd. Er man ikke ferdig avklart, kan man bare glemme å søke uføretrygd.

Jeg skal spisse spørsmålet fra Lysbakken litt mer og spørre statsråden: Hva mener egentlig statsråden at disse menneskene nå skal leve av? Jeg snakker ikke om en gang i framtida, jeg snakker om disse menneskene her og nå, som har mistet all inntekten sin.

Statsråd Anniken Hauglie [10:51:49]: Som jeg sa i innledningen i et av mine tidligere svar, er det ikke noen tvil om at det å legge om velferdsordninger er krevende. Det å forsikre seg om at færrest mulig rammes negativt, er en viktig oppgave når man legger om ordninger. Det er også bakgrunnen for at Nav fikk ekstra ressurser for å følge opp endringene i dette regelverket, fordi vi visste at det ville være krevende. Nav forsikrer meg om at de nå setter inn alt de har av ressurser for å avklare disse personene raskere, og vi ser også at de nå avklarer ganske raskt, og det er viktig.

Det som overrasker meg litt når man ser de evalueringene som var av arbeidsavklaringspengeordningen – tilbakemeldingene fra Nav-ansatte selv og fra forskere – er at de viste så store svakheter i ordningen, hvor man til og med sier at det var for lett å komme inn og vanskelig å komme ut, at man gikk årevis passivt på ytelse uten tilstrekkelig hjelp og oppfølging, og at de som kom inn, ikke burde vært der. Det er en kunnskap vi må forholde oss til.

Presidenten: Lise Christoffersen – til oppfølgings-spørsmål.

Lise Christoffersen (A) [10:52:58]: Jeg takker for svaret og merker meg at statsråden snakker om noe helt annet. Statsråden kunne jo f.eks. sagt sosialhjelp, for det er vel kanskje noe av det eneste.

Da har jeg lyst til å dra tråden videre fra det Lysbakken var inne på, nemlig 8. mars – om to dager – den internasjonale kvinnedagen. Det er flere kvinner enn menn på arbeidsavklaringspenger, men de skiller seg også fra menn på en litt annen måte, nemlig ut fra diagnose. Det er flere kvinner med psykiske lidelser, det er flere kvinner med muskel- og skjelettlidelser. Begge de to diagnosene tar tid i helsevesenet, men etter de nye innstrammingene får de enda dårligere tid på seg enn før til både medisinsk utredning og arbeidsavklaring. Her har faktisk innstrammingene som regjeringa har gjort, en kvinnekriminerende slagside. På tvers av det som har vært hovedbudskapet på 8. mars siden den dagen ble innført, skyves kvinner over på sosialhjelp eller privat forsørgelse. Vil statsråden nå umiddelbart sette inn tiltak for å fjerne den kvinnekrimineringen fra kuttet i arbeidsavklaringspenger?

Statsråd Anniken Hauglie [10:54:05]: Da regjeringen inviterte til en inkluderingsdugnad i fjor, ønsket vi å bygge den dugnaden på tre pilarer. En av dem er å bedre samarbeidet mellom arbeid og helse, og særlig mellom arbeid og den delen av helsetjenesten som handler om psykisk helse og rus, fordi vi ser at for svært mange som har disse diagnosene – psykiske lidelser – ville det å komme i arbeid og aktivitet være direkte hel-

sefremmende. Det finnes knapt noe som er verre for et menneske som har lettere psykiske lidelser, enn å bli overlatt til seg selv og sitt i sin egen stue uten noen form for oppfølging. Man vet at for disse gruppene vil det være helsefremmende å komme i aktivitet, helt eller delvis. Det er ikke lenger sånn at disse gruppene bør få lov til å hvile i fred, som man gjerne gjorde i gamle dager. Tvert om vil det være til større skade for helsen til disse pasientgruppene. Så jeg mener det er viktig å inkludere ikke minst denne gruppen, fordi vi vet at det er helsefremmende for dem.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:55:22]: Arbeidsavklaringspenger, AAP, er jo lavterskeltilbudet. Det skal gi trygghet, derfor heter det penger, og det skal være arbeidsavklaring, altså skal en avklare om det er arbeids-evne eller om det ender i uføretrygd. Det krever en god avklaring. Senterpartiet var for å redusere fra fire år til tre år, men det forutsatte bedre og raskere behandling i Nav-systemet, og det forutsatte at Nav-kontorene fikk de nødvendige ressurser og myndighet – ikke minst myndighet – til å ta det ansvaret det er. Det er ikke på plass ennå – langt ifra.

Så er det unntaksbestemmelser: Senterpartiet gikk inn for at det ikke skulle være noen tidsbegrensning på unntakene, for det er mange som er i et medisinsk forløp som en på forhånd ikke kan si hva vil ende opp i.

Det andre punktet er at ungdom i dag er utsatt for en regel om at det skal være avklart innen man er 22 år. Mange ungdommer har ikke den nødvendige modenhet til at man kan få en nødvendig avklaring innen man er 22 år. Derfor er spørsmålet: Vil statsråden ta vekk taket på maksimal tid, unntak, og kravet på 22 år og heve det til 25 år?

Statsråd Anniken Hauglie [10:56:34]: Det er riktig at myndige Nav-kontor – store fagmiljøer – er viktig, og det var det regjeringen la opp til i stortingsmeldingen om Nav, som Stortinget også behandlet og sluttet seg til i 2016. Det vi så på når det gjaldt unntaksbestemmel-sen, var at den var i ferd med å bli en hovedregel, og vi så at det som skulle være en begrensning – unntaksbe-stemmelsen er alltid ment å skulle være en begrensning – var i ferd med å bli ubegrenset. Derfor ønsket vi å sette en ramme også for hvor lenge man kunne gå på unntaksbestemmelsen.

Jeg har ingen planer om å gjøre endringer nå. Da vi innførte de nye reglene 1. januar 2018, ba vi også Nav i tildelingsbrevet om å gjøre en evaluering av endringene for å se hvordan disse ville slå ut. Det gjør også Nav. Jeg mener det er for tidlig å felle en endelig dom. Jeg mener

det har vært riktig å gjøre vesentlige endringer i ordnin-gen, fordi evalueringene viste at de var altfor dårlige, og dem det gikk ut over, var brukerne.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [10:57:52]: Mitt spørsmål går til statsråd Freiberg.

Stadig flere får øynene opp for hvor viktig det er å verne sårbar natur mot oljeutvinning og andre trusler. Knapt noen miljøsak her til lands har vakt mer engasje-ment enn kampen mot oljevirkosomhet i Lofoten, Vest-erålen og Senja.

Nå samles fiskere, lokalbefolkning, næringsinteres-ser og urfolk på den andre siden av verden, i Australia, til en miljøkamp der Norge kan bli den store fienden. I et marint verneområde på sørkysten av landet, i Austral-bukta – Great Australian Bight – har både Chevron og BP takket nei til å bore, mens vårt eget Equinor har sikret seg lisenser for oljeleting med planer om å sette i gang i nær framtid. Det har ført til sterke protester. Miljøorga-nisasjonene Greenpeace og Wilderness Society har len-ge advart mot oljeleting i området, 15 lokale bystyrer er imot, i tillegg til store deler av fiskerinæringen, opp-drettsnæringen og turistnæringen. Equinors egen mil-jøplan viser at oljesøl fra et utslipp i Australbukta kan bli katastrofalt. Oljen kan nå hele sørkysten av Australia, og i verste fall Bondi Beach, et godt stykke opp på østkys-ten. Australbukta er Australias Lofoten – et uberørt om-råde med sårbar natur og dyrearter som allerede er truet av klimaendringer.

Den norske regjeringen har makten til å redde Aust-ralbukta. Olje- og energidepartementet eier 67 pst. av aksjene i Equinor, og mitt spørsmål er: Vil statsråden bruke eiermakten i Equinor og instruere selskapet til å stanse oljeleting i Australbukta?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [10:59:28]: Represen-tanten viser til debatten og engasjementet som er rundt petroleumsnæringen, og jeg kan bekrefte at det merker også olje- og energiministeren. Hvis vi ser på dagens overskrifter, ser vi at det også gjelder Norge. Det er også en påminnelse om debatten som pågår – viktigheten av forutsigbare og stabile rammebetingelser.

Til spørsmålet fra representanten. Det er sånn at den statlige eierskapspolitikken utøves i henhold til den rolle- og ansvarsfordelingen som er mellom aksjonærer, styre og ledelse, slik det framgår av selskapslovgivningen og innenfor rammen av allment anerkjente prinsipper for eierstyring og selskapsledelse. Av dette følger at sta-ten som eier i Equinor ikke involverer seg i forretnings-messige beslutninger som selskapet tar. Det er styret og ledelsens ansvar, og dette gjelder også for Equinors akti-vitet i Australia.

Så kan jeg si at regjeringen har forventet at selskaper der staten er på eiersiden, er i fremste rekke når det gjelder å ta klima- og miljøhensyn der de driver. Videre forutsetter jeg at Equinors aktiviteter i Australia finner sted i tråd med nasjonale og lokale lover og retningslinjer som er gjeldende for Australia.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [11:01:16]: Jeg registrerer at statsråden ikke vil bruke eierrollen aktivt i denne saken. Peter Clements, ordfører på Kangaroo Island i Australbukta, var på Statoils generalforsamling i fjor og advarte mot oljeutvinning i området. Han inviterte i stedet Statoil til å bygge ut fornybar energi i Australia. På samme generalforsamling endret Statoil navn til Equinor som en del av selskapets strategi for å bli et bredt energiselskap. Dette er en gyllen anledning til å vise verden at Equinor satser på framtidens energikilder framfor å utvinne olje i et av verdens mest sårbare naturområder. Et uhell i Australbukta kan bli katastrofalt. Hva tror statsråden, som hovedaksjonær i Equinor, vil skje med Norges internasjonale omdømme ved oljesøl fra en av deres framtidige installasjoner i Australbukta?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [11:02:04]: Jeg bare viser til det svaret jeg ga. Det er australske myndigheter som stiller krav når det gjelder hvordan Equinor og andre oljeselskap skal operere på den australske sokkelen, på lik linje med måten vi gjør det på i Norge.

Og: Equinor investerer også i fornybar energi, både i Norge og i utlandet, bare for å få slått det fast.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Kristoffer Robin Haug.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [11:02:45]: Norges internasjonale omdømme avhenger også av at vi leverer på våre lovnader. Norge, dagens regjering inkludert, har lenge flagget at vi inntar en ledende rolle for å utvikle løsninger for CO₂-håndtering, som mange scenarioer peker på som helt nødvendig for å nå verdens klimamål. I det siste har det oppstått usikkerhet rundt vår vilje til å satse, selv om Norge er et av de landene som er i best posisjon til å utvikle disse løsningene. Hvis ikke vi – hvem? Hvis ikke nå – når? Kan statsråden bekrefte at vi vil gjennomføre de norske fullskalaprojektene, uavhengig av en eventuell ekstra støtte fra EU eller andre eksterne aktører?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [11:03:25]: Som statsråd kan jeg bekrefte at vi kommer til å gjennomføre det Stortinget har vedtatt når det gjelder CCS-prosjektet, og vi kommer selvfølgelig til å følge opp det som ligger i regjeringsplattformen hva angår CCS. Det gjør også denne regjeringen, og vi jobber nå med forprosjektet

fram til en mulig investeringsbeslutning i 2021. Det er den jobben vi gjør nå, som vil avgjøre om, hva og hvilken beslutning som kan tas når prosjektet er jobbet ut.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Runar Sjøstad (A) [11:04:27]: Også mitt spørsmål går til statsråd Freiberg.

Oljeprisfallet førte til redusert aktivitet og en sterk nedgang i oljeinvesteringene over flere år. Det er derfor svært gledelig at Equinor har funnet løsninger som realiserer en utbygging av Johan Castberg-feltet utenfor kysten av Finnmark. Johan Castberg er et viktig industriprosjekt. Med en forventet investering på ca. 50 mrd. kr vil prosjektet utgjøre en betydelig andel av investeringene på norsk sokkel de nærmeste årene.

Statoil, som nå heter Equinor, inviterte hele Nord-Norge til Veidnes i Finnmark i 2013 for å feire at de skulle bygge en ilandføringsterminal for olje fra Barentshavet på Veidnes. Dette skapte glede, forventninger og krav om at Statoil fulgte opp og på den måten la til rette for store lokale ringvirkninger. I ettertid registrerer vi at Statoil/Equinor skapte usikkerhet vedrørende ilandføring og ilandføringsterminalen.

Stortingsflertallet ba om at utredningen om ulike løsninger for ilandføring skulle legges fram for Stortinget i 2018. Det ble pekt på mulighetene for å se på etablering av flere produserende felt i Barentshavet og olje fra Alta/Gotha- og Wisting-feltene som del av en framtidig løsning. Vi registrerer at saken nå er utsatt, og mitt spørsmål til statsråden er derfor:

Har statsråden tatt noen form for initiativ overfor Equinor og eventuelt andre aktører for å samle flere som kan bidra til å finansiere og realisere en infrastrukturløsning med en ilandføringsterminal på Veidnes, i tråd med lovnadene som er gitt, og de forventningene som er skapt?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [11:06:13]: Representanten Sjøstad har helt rett, Johan Castberg er et stort og fantastisk prosjekt. Det er et prosjekt som skaper store ringvirkninger langt utover den landsdelen hvor dette prosjektet skal ha sitt virke, nemlig i Finnmark. Dette er et prosjekt som genererer investeringer på 50 mrd. kr, som representanten Sjøstad pekte på, og det er et godt bilde på at petroleumsnæringen er en distriktsnæring som er utrolig viktig for bosetting og sysselsetting langs kysten.

Jeg har forståelse for at representanten Sjøstad er opptatt av ringvirkninger – det er bra. Når det gjelder Veidnes, som det ble spurt om her, har jeg svart ut det anmodningsvedtaket i proposisjonen om Johan Sverdrup-feltet. Det jeg kan si utover det, er at jeg oppfatter at det jobbes godt i lisensen ut ifra det som det ble orien-

tert om tilbake til Stortinget i forbindelse med det anmodningsvedtaket som ble fattet.

Jeg vil presisere at det ikke er tatt noen beslutning om ikke å bygge en nedskalert terminal, som er alternativet på Veidnes. Det jobbes det videre med. Jeg har i den samme proposisjonen sagt at jeg skal komme tilbake til Stortinget på egnet måte når den jobben som nå gjøres for å kunne ta en beslutning, er ferdig. Det har statsråden absolutt til hensikt å gjøre.

Runar Sjøstad (A) [11:08:14]: Jeg registrerer svaret. Jeg tviler ikke på at statsråden er opptatt av denne saken, men når vi ser at man i 2013 var tydelig på at man skulle bygge en ilandføringsterminal, til så å gå helt bort fra det og heller ikke ville utrede det, og så fikk en prosess i denne salen hvor et klart flertall sa at man skulle utrede disse alternativene, man skulle melde tilbake – da skulle jeg ønske at statsråden hadde hatt en litt mer offensiv holdning og brukt den utsettelsen litt bedre med hensyn til å sørge for at man tar det ansvaret man er gitt når man skal drifte på fellesskapets ressurser, og ikke bare sitte i ro og vente til Equinor alene har tatt en avgjørelse. De har vært veldig motvillige i denne saken.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [11:09:10]: Det er veldig bra at representanten er utålmodig og peker på de mulighetene denne næringen faktisk representerer og gir. Som jeg sa: Dette er oppriktig en viktig distriktsnæring.

Det at det er forventninger om aktivitet, er bra, for forventer man ringvirkninger, må man også være for denne aktiviteten. Det oppfatter jeg absolutt at representanten er, og det er i hvert fall et godt utgangspunkt for å skape ringvirkninger.

Så mener jeg at det jobbes godt, og – som jeg sa – det er ikke gjort vedtak om ikke å bygge terminalen. Men det må lages et beslutningsgrunnlag. Det jobbes det godt med, og jeg skal komme tilbake til Stortinget når den jobben er gjort.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Geir Adelsten Iversen.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [11:10:27]: Folk i Finnmark har hatt stor tro på at det endelig skulle bli ilandført olje på Veidnes i Nordkapp kommune. Folk har jo hatt litt dårlige erfaringer med at det har vært lovd mye helt til alt var klart, og så har en gått bort fra lovnadene og de forventningene en har skapt, og det har kommet null arbeidsplasser til lokalsamfunn som har jobbet for at etablering skulle komme.

Vil statsråden reise til Nordkapp og opplyse om at det ikke blir ilandføring, og at de forventningene Nord-

kapp hadde, bare var luftslott, eller vil statsråden fortsatt love befolkningen i Nordkapp kommune arbeidsplasser i forbindelse med utbygging av Johan Castberg-feltet? Og i så fall: Hvilke arbeidsplasser?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [11:11:26]: Jeg vil bare vise til at prosjektet Johan Castberg gir store ringvirkninger. Det gjør det for Finnmark, det gjør det for landet for øvrig, og det gjør det uavhengig av hva konklusjonen kommer til å bli med hensyn til en nedskalert terminal på Veidnes.

Men la meg bare være veldig tydelig på det – og jeg sa det også i stad: Det er ikke gjort en beslutning om ikke å bygge terminal på Veidnes. Det jobbes med det, og så er det rettighetshaverne og prosjektet som tar beslutninger basert på kommersielt grunnlag. Og som jeg sa: Som statsråd har jeg sagt at jeg skal komme tilbake til Stortinget når det er tatt en beslutning, og det har statsråden absolutt til hensikt å gjøre.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Lise Christoffersen (A) [11:12:44]: Mitt spørsmål går til arbeids- og sosialministeren.

Jeg vil starte med å referere til Dokument nr. 15:999 for 2018–2019. Der viser statsråden, på spørsmål fra representanten Arild Grande, til at antallet sosialhjelpstilfeller har økt med mer enn 11 000, eller nesten 9 pst., fra 2013 til 2017. Antallet gikk vel heller ikke ned i 2018, skulle en tro – snarere tvert imot, vil jeg anta, når vi ser alle dem som nå mister arbeidsavklaringspengene sine. Av 132 000 sosialhjelpsmottakere i 2017 var det 50 000 som kun hadde sosialhjelp å leve av.

Hvordan forklarer statsråden denne sterke veksten i antall sosialhjelpstilfeller og det høye antallet personer som ikke har annen inntekt enn sosialhjelp å leve av?

Statsråd Anniken Hauglie [11:13:42]: Som jeg har vært inne på i mine tidligere svar i denne spørreunden, er det ulike årsaker til at sosialhjelpsutgiftene øker. De tallene som nå er publisert, er fra 2017, og det vi ser, er at hovedøkningen i sosialhjelpsutgifter gjelder personer som går på introduksjonsordningen, i kombinasjon med supplerende stønad. Det er kanskje ikke så overraskende at det er en økning i denne gruppen i en periode da det kom svært mange flyktninger til Norge som en følge av migrasjonsutfordringene. Det som jeg også har vært inne på i tidligere svar, er at når vi ser på statistikken og ser hvordan sammensetningen av den er, gir den også en indikasjon på hva det er vi bør gjøre for å kunne hjelpe dem som er der.

Når økningen er blant personer som går på introduksjonsstønad, sier det oss også noe om at introduk-

sjonsprogrammet ikke er godt nok. For mange lærer ikke tilstrekkelig i programmet til at man kan gå ut i jobb og forsørge seg og sin familie selv. Det er bakgrunnen for at vi nettopp nå har varslet at vi ønsker å gjøre store endringer i introduksjonsprogrammet, for å gjøre det bedre, mer målrettet og for å sikre oss at de som kommer til landet vårt, også settes i stand til å kunne få de kvalifikasjoner som kreves for å kunne få seg en jobb og forsørge seg selv.

De aller fleste som kommer inn på sosialhjelp, er der i svært kort tid. De fleste er der i kun én måned. Snittet er ca. fem måneder. Det er jo det siste sikkerhetsnettet man har, når alt annet er utprøvd.

Vi har gjort en rekke endringer, som jeg har nevnt tidligere også. Introduksjonsordningen skal gjennomgås. Kvalifiseringsprogrammet er et annet program som vi nå endrer, nettopp for å bidra til at de som ikke klarer å stå på egne bein og er avhengig av stønader, skal settes best mulig i stand til nettopp å kunne få seg en jobb selv.

Lise Christoffersen (A) [11:15:44]: Jeg takker for svaret. Statsrådens kollega, finansminister Siv Jensen, forsøkte jo også tidligere denne uka å bortforklare økende sosiale forskjeller med at innvandring er hovedårsaken. Det er en forklaring regjeringa stadig bruker – tidligere på ledighetstall, nå på sosialhjelpstall. Nå ble det argumentet heldigvis grundig parkert fra forskerhold.

Samtidig som utgiftene til sosialhjelp øker, kommer flere i arbeidsfør alder på uføretrygd. Parallelt med dette har regjeringa helt siden den tiltrådte, kuttet i stønader til enslige forsørgere, uføre, personer på dagpenger og personer med arbeidsavklaringspenger – for å nevne noen av kuttene.

Hvis jeg ikke husker helt feil, står innvandrere for ca. halvparten av sosialhjelpsforbruket, så det er ganske mye mer igjen som må forklares med andre ting enn introduksjonsordningen. Spørsmålet mitt er: Ser statsråden at regjeringas egen politikk kan være noe av forklaringen på veksten i antallet som er avhengig av sosialhjelp?

Statsråd Anniken Hauglie [11:16:48]: Det dette forteller meg, er hvorfor den rød-grønne regjeringen ikke klarte å løse det som var en stor utfordring. Det er riktig at innvandring ikke er den eneste årsaken til økt ulikhet, men det er en viktig årsak til økt ulikhet. Det er ikke et argument i innvandringsdebatten, slik jeg ser det, men det er viktig å vite hvordan sammensetningen er i de gruppene som står utenfor.

Det vi ser, er at det er en stor økning blant dem som har innvandrerbakgrunn, og det betyr at vi må ta tak i det problemet som retter seg mot dem. Hva skal til for å få innvandrere ut i jobb? For mange handler det om ras-

kere bosetting – det har denne regjeringen bidratt til. For mange handler det om et bedre introduksjonsprogram – det skal denne regjeringen nå ta tak i. Det handler om å bedre kvalifiseringen – det har denne regjeringen tatt tak i, både gjennom kvalifiseringsprogrammet i Nav og også gjennom opplæringstiltak i Nav og andre tiltak på skolesiden.

Nå ser vi at det gir bedre resultater. Sysselsettingsandelen går opp, vi ser at arbeidsledigheten blant innvandrere går ned, og det er bra, for det betyr at flere kan forsørge seg selv på egen inntekt, og det bør være målet for oss alle.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Lise Christoffersen.

Lise Christoffersen (A) [11:17:58]: Igjen takk for svaret, og igjen takk for svar på noe annet enn det jeg egentlig spurte om.

I likhet med antall sosialhjelpstilfeller øker antallet unge med psykiske lidelser som aldri kommer i utdanning og jobb, men ender med uføretrygd. Det burde bekymre alle, men også denne gruppa får kutt i mulighetene for arbeidsavklaring under dagens regjering. Nå har Arbeiderpartiet ved flere anledninger fremmet forslag om en aktivitetsreform for disse ungdommene, som til slutt følges opp med en jobbgaranti fra det offentlige side dersom de ikke skulle få jobb i det ordinære arbeidsmarkedet. Regjeringspartiene har hver gang stemt forslaget ned. Så det jeg lurer på, er hvilke tiltak regjeringa vil iverksette for å sikre at alle unge med arbeidsevne faktisk kommer i jobb og ikke havner på uføretrygd.

Statsråd Anniken Hauglie [11:18:51]: Som jeg sa i et av mine første svar, ser vi nå at antallet og andelen unge utenfor jobb, skole og aktivitet går ned for første gang på mange, mange år, og det skal vi alle være glad for. Den økte under den rød-grønne regjeringen, men stabiliserte seg og har gått ned under vår regjering.

Til den aktivitetsreformen som Arbeiderpartiet stadig vekk viser til: Det er en reform som ikke omfatter noen. Det siste tallet jeg så, var at den omfattet 253 mennesker, og det er klart at en reform som omfatter 253 mennesker – fordi inngangsvilkåret er så stramt – kan man neppe kalle en reform. Det er i beste fall et halmstrå som Arbeiderpartiet har klamret seg til.

Det er riktig at det er en del flere unge med psykiske lidelser som kommer over på uføretrygd – kanskje ikke psykiske lidelser, men mer større psykiske utfordringer – bl.a. som følge av at vi lever i et land hvor fostermedisinen går fram, og det er flere som fødes med ulike former for misdannelser. Det er jo positivt, men det betyr også at flere kommer over i uførestatistikken. Ungdom med lette psykiske lidelser bør fortrinnsvis hjelpes over i ak-

tivitet. Det vil være det mest helsefremmende tiltaket for dem.

Presidenten: Lise Christoffersen – til oppfølgings-spørsmål.

Lise Christoffersen (A) [11:20:00]: Jeg merker meg at statsråden sier at Arbeiderpartiet foreslår en aktivitetsreform som ikke finnes, fordi den ikke vil omfatte mer enn et par hundre fordi inngangsvilkårene er så strenge. Jeg har hørt den påstanden framsatt flere ganger, men forslaget vårt går jo ut på å innføre meningsfylt aktivitet, bl.a. i form av utdanning, for ungdom som ellers står i fare for å havne på uføretrygd, men som faktisk har arbeidsevne. Hvis en etter et sånt aktivitetsprogram fortsatt ikke kommer inn i det ordinære arbeidsmarkedet, foreslår Arbeiderpartiet at det skal stilles en jobbgaranti fra det offentlige i den andre enden.

Hvordan statsråden kan kjenne til hva slags inngangsvilkår som skal gjelde i den ordningen, og at den bare vil gjelde 200, når forslaget aldri har kommet lenger enn til papiret, men bare har blitt nedstemt, går over min forstand, så det vil jeg gjerne ha en forklaring på.

Statsråd Anniken Hauglie [11:20:56]: Det skal representanten få en forklaring på, for vi har nemlig spurt: Hvem er det denne skal omfatte? Det er ungdom født etter 1990, det er ungdom på gradert uføretrygd, og det var et par andre kriterier også som jeg ikke husker i farten. Når man slår sammen alderskriteriet med gradert-kriteriet og de andre vilkårene som Arbeiderpartiet tidligere har presisert, er det ca. 253. Det kan være flere eller færre nå, det vet jeg ikke, men sist gang vi undersøkte på bakgrunn av de opplysningene vi fikk, var det det som var tallet.

Jeg er enig i at det er viktig at ungdom får kvalifisering. Derfor har vi også endret kvalifiseringsprogrammet til at det kan omfatte yngre enn tidligere. Vi har foreslått å endre opplæringsstiltaket til Nav, slik at det skal være mulig å få seg relevant opplæring som er etterspurt i norsk arbeidsliv. Vi har gjort flere endringer på skolesiden for å sørge for tettere, tidligere og bedre oppfølging.

Vi ser nå at det er færre ungdommer som faller utenfor, flere ungdommer fullfører og består, flere ungdommer får lærlingplass, og vi ser at den innsatsen vi gjør, hjelper. Men vi er ikke mål i det hele tatt. Fortsatt har vi en lang vei å gå i å hjelpe enda flere av de unge som står på utsiden.

Presidenten: Lise Christoffersen – til oppfølgings-spørsmål.

Lise Christoffersen (A) [11:22:02]: Takk for svaret. Det var for så vidt oppklarende, og da kan jeg kanskje

bruke den siste taletida jeg fikk av presidenten her, til å oppklare en misforståelse.

Ja, det stemmer at Arbeiderpartiets forslag gjelder ungdom født etter 1990 i første omgang, men det stemmer ikke at den reformen gjelder ungdom som i dag er på gradert uføretrygd. Det er mange unge som havner som ung ufør som faktisk kunne hatt en restarbeidsevne hvis en hadde fått muligheten, men nå er det sånn at vi har en ervervsmessig uføretrygd i Norge i dag, ikke kun en medisinsk, så en del av dem som faktisk kunne ha kombinert trygd og arbeid, gjør det ikke i dag, men er på full uføretrygd. Det er også ungdom som ville vært omfattet av den jobbgarantien til Arbeiderpartiet. Så jeg tror at statsråden må få noen til å ta de regnestykkene en gang til.

Statsråd Anniken Hauglie [11:23:04]: Det kan godt tenkes at Arbeiderpartiet har endret på hvem som skal omfattes og ikke omfattes av reformen, men vi ser at det de iallfall la fram i første omgang, angikk svært få.

Enda viktigere er hva det er som gir resultater. Vi ser at innsatsen som regjeringen har lagt ned, både gjennom ungdomsinnsatsen i Nav, gjennom endringer i kvalifiseringsprogrammet som nå trådte i kraft fra nyttår, og gjennom de store endringene vi har gjort på utdanningssiden for å fange opp flere raskere, tidligere og bedre, fører til gode resultater ved at antallet og andelen ungdom som står utenfor jobb, skole og aktivitet, går ned. Det er bra. Det er færre ungdom under 30 år som er på sosialhjelp, det er bra. Flere fullfører og består skolen, det er bra. Det vi nemlig ser i sosialhjelpstatistikken og når vi ser på de unge som står utenfor, er at hvis man ikke har fullført skolen, hvis man har kun grunnskole som høyeste utdanning, er det dobbelt så stor sannsynlighet for å ende i mer eller mindre permanent utenfor-skap enn om man har fullført videregående skole. Derfor er nettopp de tiltakene som regjeringen har iverksatt, samlet sett det som gir best resultater.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er da omme.

Sak nr. 2 [11:24:16]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Mona Fagerås til statsministeren, er overført til kunnskaps- og integreringsministeren.

Spørsmål 3, fra representanten Audun Lysbakken til kultur- og likestillingsministeren, er overført til arbeids- og sosialministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Mona Fagerås til statsministeren, er overført til kunnskaps- og integreringsministeren.

Mona Fagerås (SV) [11:24:50]: «Metoo-kampanjen avslørte hvilke konsekvenser seksuell trakassering kan få for enkeltmennesker, særlig unge kvinner. Det å bli utsatt for andres ubehagelige atferd er en alvorlig hendelse for den det gjelder, og gir usikkerhet og utrygghet for flere som frykter å bli utsatt for det samme.

I forbindelse med årets kvinnedag finner jeg det betimelig å spørre regjeringen om hva som er gjort fra dens side for å sørge for at metoo-kampanjen er et tema på landets skoler?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:25:24]: Takk for et godt spørsmål.

Metoo har for fullt vist hvordan en grasrotkampanje og sosiale medier, sammen med modige kvinner og menn, kan endre samfunnet.

Mandag 4. mars kunne vi lese i Aftenposten om tre modige jenter som har skrevet innlegg på avisens Si;D-sider om at metoo aldri kom til deres skolegård. Jeg vil rose jentene for et tydelig og godt innlegg. Det er bra at unge er tydelige på at trakasserende oppførsel ikke er greit.

Jentene har helt rett: Trakassering er uakseptabelt. Vi har nulltoleranse mot det.

Jeg forventer at alle som jobber i skolen, både skoleledere, lærere og andre, tar ansvar og gir tydelig beskjed om at slike kommentarer og trakasserende oppførsel ikke tolereres. Det er ikke lov å snu seg bort. Opplæringsloven er klinkende klar på at alle i skolen har ansvar for at alle elever har rett på et godt og trygt skolemiljø.

Skolen er en av våre få fellesarenaer i samfunnet, der vi møtes på tvers av bakgrunn og kultur. Dette gjør skolen til en svært viktig arena for å bygge normer og verdigrunnlag og for å diskutere viktige samfunnsproblemer.

Metoo berører flere temaer som er dekket i grunnopplæringen i dag, bl.a. grensesetting, seksualitet og respekt for andres integritet og grenser. Dette dekkes av flere kompetansemål i læreplanene for naturfag, KRLE og samfunnsfag i grunnskolen.

I videregående skole skal alle elever få kompetanse i områder som angår metoo. I samfunnsfag er det f.eks. kompetansemål som knytter seg til diskriminering, kriminalitet, overgrep og arbeidsmiljø.

Utdanningsdirektoratet har laget et ressurshefte, Seksualitet og kjønn, som kan bidra til å støtte lærerne i undervisningen om denne tematikken. Heftet inneholder tips til undervisning om kropp og identitet, seksuell trakassering, grenser, språk og respekt.

I de fornyede læreplanene som snart skal ut på høring, er det lagt opp til tverrfaglige temaer. De skal gjøre det lettere å se temaene i en helhet og på tvers av fag. Ett av de tverrgående temaene er Folkehelse og livsmestring, der seksualitet og kropp er et aktuelt område. Målet er å gi elevene kompetanse til å ta valg som fremmer god psykisk og fysisk helse, bl.a. med et positivt selvbilde og en trygg identitet.

Læreplanverket bestemmer hva innholdet i skolen skal være, men skolene og lærerne må ha et handlingsrom når de skal organisere innholdet i skolen. De skal tilpasse og tilrettelegge læringsformene til elevenes behov.

Mona Fagerås (SV) [11:28:24]: Jeg er glad for at ministeren er såpass tydelig, men jeg er redd for at dette blir for tilfeldig. Jeg tror at noen skoler er veldig gode på dette, andre ikke.

Skal vi sørge for at alle elevene i Norge får god undervisning på området, tror jeg at lærerne må ha kunnskap og kompetanse. Det er ikke like lett for alle voksne å snakke om samtykke, sex, mangfold, grenser, kjønnsroller, hva som er lov og ikke lov, og seksualitet. Det er ikke noe alle voksne gjør naturlig. For at man skal sørge for at lærerne har god kompetanse på dette, må man være villig til å satse, og man må også være villig til å bruke ressurser på området. Vil ministeren bruke ressurser på dette, og hvordan ser han for seg at dette kan gjøres?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:29:21]: Jeg er helt enig – vi må satse, og vi må bruke ressurser. Dette er viktig. Og det er nettopp det vi gjør. Jeg gleder meg over at mange skoler jobber godt med dette. Jeg tar alltid opp problematikken når jeg er ute på skoler og snakker med elever, fordi vi vet at i skolegården er det elever som bruker nedsettende ord for å stemple andre. Da er det viktig at elever stiller spørsmål om hvorfor de bruker den type ord, og ikke minst at lærerne – de voksne – er voksne og er til stede.

Jeg har nå bedt Utdanningsdirektoratet om å se hvordan vi kan få inn seksuell trakassering i elevundersøkelsen eller på annen måte. Det er viktig at vi stiller gode spørsmål til elevene, slik at vi får mer kunnskap.

Så mener jeg at med det oppdraget vi har gitt skolen gjennom overordnet del – gjennom verdigrunnlaget, gjennom den sosiale læringen som skal være i skolen, gjennom de nye læreplanene, med nye kompetansemål og tverrgående temaer – har skolen viktige verktøy, og så må vi sørge for at lærerne også får kompetanse og trygg-

het i hvordan de skal gi god undervisning og støtte elevene.

Mona Fagerås (SV) [11:30:31]: 14-åringene Ella, Ea og Ellisiv, som sitter på galleriet her i dag, fortalte, som ministeren var inne på, i et leserinnlegg i Aftenposten at de blir avleid av lærere og voksne på skolen. De har prøvd å si fra, men de når ikke fram. Jeg mener det er tankevekkende at så unge elever blir utsatt for seksuell trakassering. Som tidligere lærer er det vanskelig for meg å vite at en sånn ting også sikkert har skjedd i mine klasserom, for ganske mye av dette skjer skjult.

Jeg mener at nå må ministeren ta grep. Dette er et samfunnsproblem, og vi trenger en minister som er krystallklar. Jeg kunne ha ønsket meg at han nå her til jentene og til Stortinget sa at nå er dette en prioritert oppgave som han konkret vil gjøre noe med. Og da må vi få vite mer konkret: Hva skal han gjøre?

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:31:41]: Jeg kan godt si det nå, og jeg har sagt det før: Dette er et av mine viktigste satsingsområder, rett og slett fordi elevene skal være trygge på skolen. Det er helt uakseptabelt at medelever stempler andre, at man trakasserer og mobber. Elevene skal være trygge, de skal trives – det er en forutsetning for læring. Og vi utvikler læringsressurser – viktige læringsressurser – som skal støtte opp om lærernes arbeid. Vi satses på kompetansetiltak. Vi har fått ansatt mobbeombud i alle fylker. Det betyr at hvis lærerne overser noe de ikke har lov til, kan man gå til mobbeombudet. Eller man kan melde direkte til Fylkesmannen, og så vil Fylkesmannen følge opp. For det er ikke slik at den som mobbes eller trakasseres, skal bære den tunge børen. Man skal si fra, og så må voksne ta saken videre.

Så helt til slutt: Det er ikke bare skolen, det er også vi som foreldre – vi som mor og far – som har et ansvar for å sørge for at våre barn også oppfører seg ordentlig på skolen.

Spørsmål 2

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:33:04]: «Kjønn og ulikhet henger sammen, og vi vet at likestilling lønner seg. I 2018 la Nordisk ministerråd og OECD fram en rapport som viste at hvis kvinner hadde hatt like høy sysselsetting som menn, ville veksten i de nordiske landene kunne øke med 15–30 prosent. Samtidig er det fortsatt et yrkes- og lønns-gap i Norge, og tall fra EU viser at kvinner har høyere risiko for å havne i fattigdom og utenforskap enn menn.

Hvordan vil statsråden vektlegge likestillingen i arbeidet for økonomisk vekst og mot økende ulikhet i Norge?»

Statsråd Siv Jensen [11:33:41]: Norge er et av verdens mest likestilte land. Andelen kvinner som jobber deltid, avtar. Da regjeringen overtok i 2013, jobbet 40 pst. av kvinnene deltid. I 2018 var tallet sunket til 37 pst. Det betyr at 61 000 flere kvinner nå jobber heltid.

Andelen kvinnelige ledere har økt, og 56 pst. av lederne i statlig sektor er kvinner. Vi ser også at andelen kvinner blant styreledere i selskaper med statlig eierandel øker. Ved utgangen av mars 2018 var andelen 45 pst., mot 36 pst. i mars 2014. Noe av økningen skyldes at vi nå fører statistikk over flere selskaper, men hovedforklaringen er at regjeringen har arbeidet målrettet for å øke andelen kvinnelige styreledere.

Selv om Norge er et av verdens mest likestilte land, har vi fremdeles utfordringer knyttet til både formelle og uformelle strukturer i samfunnet, og muligheter og valgfrihet i arbeidslivet påvirkes av kjønn. Det er fremdeles forskjeller mellom kvinners og menns valg av utdanning, og det kjønnsdelte arbeidsmarkedet er en viktig grunn til lønnsforskjeller mellom menn og kvinner.

Regjeringen vil stimulere til at flere skal velge utradisjonelle utdanninger og karrierer for å bidra til et mindre kjønnsdelt arbeidsliv, bl.a. ved å gjøre ordninger som «Menn i helse» og «Jenter og teknologi» til landsdekkende ordninger. Regjeringen vil også videreføre Kompetanseløft 2020 for de kvinne-dominerte yrkene, bl.a. i barnehage-, pleie- og omsorgssektoren. Vi vil også prioritere tiltak som kan bidra til kvinnelig gründerskap og til et mangfold av løsninger innen velferd og velferds-innovasjon. Dette er dog arbeidsplasser som SV er kritisk til, da de ofte opererer i det private markedet.

En hovedutfordring for likestilling i dag er utenforskap. Ikke minst gjelder det innvandrerkvinner og kvinner i lavinntektsfamilier. Veldig mange innvandrerkvinner står utenfor arbeidslivet og andre viktige fellesskap i det norske samfunnet.

Regjeringen sørger for en kraftfull innsats for bedre norskopplæring, kvalifisering og utdanning. Vi reformerer introduksjonsprogrammet og norskopplæringen slik at flere skal få den kompetansen som de selv og det norske arbeidslivet trenger.

Kvinner er ulike og menn er ulike, og vi politikere skal ikke treffe disse valgene for dem. Folk flest vet best hva som passer for sitt liv. Men regjeringens mål er at alle skal ha like muligheter og frihet til å treffe egne valg. Regjeringen vil fortsette å jobbe for likeverd og like muligheter for alle, uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering eller hvilken kjønnsidentitet man har.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:36:30]: Jeg takker for svaret. Finansministeren er inne på noe viktig som går på nettopp fordelingen mellom heltid og deltid i arbeidslivet. Som også ulikhetsmeldingen, som ble lagt fram fredag, slår fast, er deltidsarbeid en medvirkende årsak til forskjeller i inntekt. I alle næringer og på alle utdanningsnivåer jobber kvinner oftere deltid enn menn. Meldingen slår også fast at gjennomsnittslønnen for deltidsansatte er lavere enn for de heltidsansatte. Lønnsnivået i gjennomsnitt er lavere i yrker med stor andel deltidsansatte. Dette påvirker selvsagt også inntektsforskjellene mellom kvinner og menn. Så hvis vi skal redusere forskjellene i Norge, må vi bedre likestillingen og redusere deltiden.

Dessverre har ikke jeg klart å finne at dette er omtalt med tiltak i ulikhetsmeldingen. Spørsmålet er: Hvordan vil finansministeren og regjeringen jobbe videre for å redusere deltiden i Norge?

Statsråd Siv Jensen [11:37:34]: Som jeg sa i mitt forrige svar, skal vi glede oss over at andelen som har gått fra deltid til heltid, nå øker. Det er en god trend. Men vi må også se på hva som er årsaken til at flere kvinner jobber deltid. Det er nå engang sånn at det bare er en liten del av kvinnene som jobber deltid, som gjør det ufrivillig. Da må man også ta en diskusjon på hvorfor det er mange kvinner som helt frivillig jobber deltid. Det kan også ha sammenheng med valg man tar på grunn av familiesituasjonen, gjennom kortere eller lengre tid – hva vet jeg? Men det er som sagt et uttalt mål fra regjeringens side å legge til rette for at flere kan gå fra deltid til heltid. Vi vet at det har betydelig effekt på norsk økonomi. Det viser all statistikk gjennom historien. Og så skal vi glede oss over det faktum at vi også har veldig høy yrkesdeltakelse blant både menn og kvinner.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:38:37]: SV har foreslått å lovfeste retten til heltid, og det vil kunne snu bevisbyrden. Jeg tror mye ligger i det, for når man vet at 70 pst. av all deltid er det fortsatt kvinner som står for, er det en stor skjevhet her.

La meg også se litt på den andre enden av skalaen, for det er heller ikke helt enkelt å finne statistikk og tall på kjønnsdimensjonen i formuesfordelingen i Norge. Heller ikke i ulikhetsmeldingen ser man på det. Men hvis man gjør en uformell telling, viser den at 26 av de 100 rikeste i Norge er kvinner. Vi vet at en økning i inntekts- og formuesandelen til en mindre gruppe i samfunnet vil føre til økt innflytelse og konsentrasjon av makt over ressurser og personer. Så når forskjellene i Norge øker, og de rike trekker fra, er det menn som trekker fra, og det er menn som får forsterket makt. Hvordan mener finansministeren at dette påvirker samfunnet? Er det grunn til

å være bekymret? Og vil finansministeren ta med seg kjønnsdimensjonen i forskjellsdebatten videre?

Statsråd Siv Jensen [11:39:44]: Regjeringen har alltid med seg kjønnsdimensjonen i ulike spørsmål som påvirker norsk økonomi og utviklingstrekk i det norske samfunnet. Jeg må si det er interessant hvis SV nå for det første synes det er greit at vi har mennesker som tjener mye penger i Norge, og som investerer kapitalen sin i verdiskaping i bedrifter og arbeidsplasser. Så jeg synes for så vidt det er positivt at SV nå tar til orde for at vi kan få enda flere rike kvinner i det norske samfunnet. Jeg er ikke helt sikker på om det var det representanten Kaski mente, men jeg mener at det er et gode for samfunnet at vi har mennesker med kapital som investerer den i bedrifter og arbeidsplasser. Og det vi ser, som er interessant, er fremveksten av gründere, bedriftsetablerere, nettopp i kvinnedominerte yrker av kvinner som har lang erfaring fra offentlig sektor, som ser forbedringspotensial, og velger å gjøre det gjennom å starte bedrifter i privat sektor.

Spørsmål 3

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Audun Lysbakken til kultur- og likestillingsministeren, er overført til arbeids- og sosialministeren som rette vedkomande.

Audun Lysbakken (SV) [11:41:05]: «Tusenvis av kvinner får aldri hel jobb eller hel lønn. De får aldri full pensjon, og mange har en veldig uforutsigbar hverdag. I helse- og omsorgssektoren er andelen som er ansatt i en hel stilling, kritisk lav. To av tre jobber deltid i disse tjenestene. For noen uker siden fremmet Sosialistisk Venstreparti tre konkrete forslag om å styrke heltid i norsk arbeidsliv. Alle disse ble nedstemt av regjeringen.

Hva er regjeringens virkemidler for å få et mer likestilt arbeidsliv med rett til hele stillinger?»

Statsråd Anniken Hauglie [11:41:49]: Først og fremst vil jeg takke representanten for et viktig og dessverre fortsatt relevant spørsmål, kan man vel si.

Arbeidsstyrken er samfunnets viktigste ressurs. Regjeringen ønsker å inkludere flest mulig i arbeidslivet, både kvinner og menn. Da vi tok over, jobbet 40 pst. av kvinnene deltid. I 2018 var tallet 37 pst. Andelen heltid har økt fra 60 pst. til 63 pst. Dette tilsvarer 61 000 flere kvinner på heltid, og stadig flere jobber lang deltid, dvs. mellom 20 og 36 timer per uke.

I 2015 endret vi arbeidstidsbestemmelsene slik at det ble større adgang til å finne løsninger lokalt. Dette kan gi økte muligheter til dem som ønsker å jobbe len-

gre vakter mot å få fri tilsvarende lengre periode. Dette kan igjen bidra til større stillingsprosenter.

For å styrke rettighetene til dem som jobber «ufrivillig deltid», har vi regler som gir deltidsansatte rett til å øke stillingen sin framfor at det ansettes nye. En lovendring som trådte i kraft fra årsskiftet, presiserer at deltidsansatte også kan ha fortrinnsrett til bare en del av en stilling.

I 2014 ble det iverksatt flere lovtiltak for å redusere ufrivillig deltid. Arbeidsgiver skal minst en gang per år drøfte bruken av deltidsstillinger med de tillitsvalgte. Denne plikten er særlig viktig i bransjer hvor organisasjonsgraden er lav og omfanget av deltid stort, f.eks. hotell- og restaurantbransjen og detaljhandelen.

Deltidsansatte har fått lovfestet rett til stillingsomfang tilsvarende faktisk arbeidstid. Bakgrunnen for bestemmelsen er at mange deltidsansatte jevnlig og over tid arbeider mer enn avtalt uten at det reflekteres i arbeidsavtalen.

Mye skjer også på arbeidsplassene. Flere kommuner har bestemt at stillinger som lyses ut, i utgangspunktet skal være på 100 pst. KS, Fagforbundet, Delta og Norsk Sykepleierforbund har avtalt å videreføre arbeidet med å redusere deltidsarbeid. Tilsvarende arbeid er igangsatt mellom Spekter og Norsk Sykepleierforbund.

Det er i flere år stilt krav til de regionale helseforetakene om at sykehusene skal ansette flest mulig i hele, faste stillinger. Bruken av deltid i sykehusene har også gått ned med mer enn 20 pst. siden 2011, og nedgangen fortsetter.

Det er viktig å jobbe videre med de mange gode prosessene som er iverksatt for å styrke heltidskulturer, men det er også viktig at enda flere kvinner selv må ønske og ville gå fra deltid til heltid. Samtidig er det også viktig å understreke at alle verken kan eller ønsker å arbeide heltid. For mange som ellers ville ha falt ut av arbeidslivet, kan deltidsarbeid være avgjørende for at de fortsatt kan være i arbeid. I en del tilfeller er det også slik at virksomhetene ikke har nok arbeid til å kunne ansette folk i hel stilling.

Audun Lysbakken (SV) [11:44:51]: Jeg takker for svaret.

Det er klart at innsatsen for å skape en heltidskultur i det norske arbeidslivet handler om flere ting. Kommunevalget til høsten er viktig. Da Inga Mandal fra SV ble valgt til ordfører i Gamvik i Finnmark i 2011, ble Gamvik landets første heltidskommune. De greide å bli kvitt ufrivillig eller tvungen deltid gjennom et godt samarbeid mellom kommunen og fagforeningene. Så det er viktig hvem som velges inn til høsten.

Men dette er også et stort problem i privat sektor, særlig i mange tjenesteytende næringer, som statsråden er inne på. Da er spørsmålet hva vi kan gjøre også nasjo-

nalt for å styrke lovverket og skyve arbeidslivet vårt i retning heltidskultur.

Stortinget har nedstemt forslag om å stille krav om at arbeidsgivere må sannsynliggjøre behov for deltidsstillinger. Vil statsråden revurdere det?

Statsråd Anniken Hauglie [11:45:56]: Som jeg sa i mitt første svar, har regjeringen allerede gjennomført flere endringer for å styrke deltidsansattes rettigheter, både gjennom fortrinnsretten og gjennom at arbeidsavtalen skal reflektere det en reelt sett faktisk jobber. Man kan ikke ansette noen på lav stillingsbrøk og pålegge dem mer arbeid og på den måten undergrave dette.

Så er det gjort flere endringer for å gjøre det mulig, og lettere, for ansatte med loven i hånd faktisk å kreve en større stillingsbrøk. Turnus er åpenbart viktig. Det er i utgangspunktet et forhold mellom partene, men vi ser at i flere kommuner, organisasjoner og virksomheter benytter man seg av andre turnusformer. Da er det også lettere å få på plass helere stillinger enn det man har fått til tidligere. Det er også et partsansvar.

Men som jeg sa i mitt hovedsvar: Mange av de endringene vi har gjort, har jeg stor tro på. Vi ser også at flere og flere kvinner jobber helere stillinger, og det er bra. Så er det også kanskje litt et holdningsspørsmål der ute om at man skal jobbe heltid.

Audun Lysbakken (SV) [11:47:02]: Dette er både et spørsmål om kjønn og et spørsmål om klasse og om hvordan arbeidsfolks makt og status er i vårt arbeidsliv. Det er viktig å ha politiske ledere som sier tydelig fra om at en ønsker en annen kultur i arbeidslivet, der det å få en hel og full stilling skal være det soleklare utgangspunktet for den som ønsker det. I dag er det mange som ikke vet om regningene kan betales, eller hvilke helger de kan være med ungene sine, før listene over hvem som får jobbe når, blir hengt opp på pauserommet.

Vi har snakket litt om kommunene, og selv om dette er et stort tema hver gang det er kommunevalgkamp, er det fortsatt mange steder det skjer altfor lite. Er det aktuelt for regjeringen å lage en nasjonal strategi som f.eks. både kunne pålegge kommunene å ha en strategi for heltidskultur og opprette økonomiske tilskudd utover det vi har i dag, til kommuner som vil satse på det?

Statsråd Anniken Hauglie [11:48:09]: En nasjonal strategi for kommunene ligger nok litt utenfor denne statsrådens kompetanseområde. Jeg mener at kommunene også må få stor grad av frihet til å organisere sine tjenester på best mulig måte. Men i stor grad er dette også et ansvar for partene – hvordan man ønsker å legge opp arbeidstiden, og hvordan man ønsker å legge opp turnusen – og man ser at der hvor man legger opp turnusen annerledes, altså at man har lengre, sammen-

hengende økter, øker også mulighetene for å kunne styrke heltidsstillingene. Det vil antageligvis også være en forutsetning for rekruttering framover, for man ser at de yngre kvinnene ønsker å jobbe helere stillinger enn det de godt voksne damene kanskje ønsker å gjøre. Det betyr at skal man rekruttere fagfolk framover, må man også legge til rette for dette.

Representanten sier at dette er et spørsmål om kjønn og klasse. Ja, det er et spørsmål om kjønn. Jeg er ikke nødvendigvis like sikker på om det er et spørsmål om klasse. Man ser at også høytlønnsgruppene i offentlig sektor velger å jobbe deltid, og – dessverre, vil jeg si – det er for mange som også gjør det frivillig, sikkert av ulike og legitime grunner. Men vi trenger faktisk alle i arbeid, også alle kvinner.

Spørsmål 4

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:49:26]: Spørsmålet lyder:

««Elevengasjement [...] er særlig viktig for gutter og elever i ungdomsskolen», skriver Trude Havik i en artikkel for Læringsmiljøsentret 13. februar i år. Stoltenberg-utvalget peker på verdien av relasjoner i skolen, og Elevorganisasjonen understreker at elevenes innflytelse over egen skolehverdag er en forutsetning for skoleledemokratiet.

Hvordan vil statsråden sørge for økt elevengasjement, elevmedvirkning og relasjonsbygging i skolen?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:50:01]: Alle barn og unge har rett til et trygt og godt læringsmiljø. Gode relasjoner mellom elever og mellom lærere og elever er helt sentralt i etableringen av dette. Regjeringen har derfor satt i gang flere ulike kompetanseutviklingstiltak som skal støtte både skoler og barnehager i arbeidet med å bygge trygge og gode leke- og læringsmiljø. Hvordan lærere kan arbeide for å bygge gode relasjoner i en gruppe, er et sentralt tema i disse kompetanseutviklingstiltakene.

I overordnet del av læreplanverket, som vi fastsatte i 2017, stilles det krav til at skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring. Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap og fremme helse, trivsel og læring for alle. I overordnet del presiserer vi også at god klasseledelse bygger på innsikt i elevenes behov, gode relasjoner og profesjonell dømmekraft.

Regjeringen er også opptatt av å legge til rette for og stille krav om at elevene får medvirke og engasjere seg i skolehverdagen. I overordnet del er det et eget underkapittel i del 1 Opplæringsens verdigrunnlag, som løfter frem prinsippene for demokrati og medvirkning. Her er

det en tydelig bestemmelse om elevsyn og elevenes medvirkning.

Nå har vi en omfattende prosess i gang med å fornye fagene. Overordnet del ligger både til grunn for utviklingen av de nye læreplanene for fag og skal virke sammen med disse fra og med høsten 2020. De nye fagene vil fortsatt legge til rette for at elevmedvirkning kan skje både i planleggingen og i gjennomføringen av opplæringen.

Flere av de nye læreplanene vil få en praktisk og utforskende dreining, bl.a. for å virke motiverende og engasjerende på elevene. I tillegg skal hver læreplan inneholde en helt ny vurderingstekst, hvor elevenes vurdering av egen læring vil være en sentral del.

Jeg kan også føye til at i arbeidet med å utvikle de nye læreplanene har vi nedsatt en referansegruppe som består av de sentrale partene i skolen. Elevorganisasjonen sitter i referansegruppen og er gode og konstruktive deltakere i dette arbeidet.

Både Nordahl-gruppen og Stoltenberg-utvalget har vært opptatt av at barn skal ha gode relasjoner og oppleve inkludering, mestring og læring. Jeg har tidligere varslet at vi vil legge frem en stortingsmelding om tidlig innsats høsten 2019. Dette kommer vi derfor tilbake til i meldingen, særlig om noen har behov for tilpasning eller særskilt tilrettelegging av opplæringen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:52:36]: Statsråden og jeg ser på mange av de samme momentene for tiltak. Det er viktig at vi i disse dager til og med kan hilse Elevtinget og Elevorganisasjonen, som dyrker elevdemokratiet i praksis.

Jeg vil videre trekke fram noen ytterligere poeng som Trude Havik skriver om, nemlig:

«Elevengasjement handler blant annet om elevenes interesse, entusiasme, deltakelse og involvering i skolen og i skolearbeidet. Læreren kan påvirke elevengasjement.»

Elevundersøkelsen viser at de fleste norske skoler kjennetegnes av gode relasjoner mellom lærere og elever. Da mener Senterpartiet det er skremmende med en ny regjeringsplattform, som vil binde opp mer av lærernes tid og kommunenes ressurser. Vil tiltak i Granavolden-erklæringen gi lærerne og skolene mer tid og kapasitet til å ivareta elevengasjement, elevmedvirkning og relasjonsbygging, eller vil regjeringen innføre flere normkrav, kompetansekrav og testkrav?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:53:36]: Jeg mener at både Granavolden-erklæringen og de nye læreplanene vil bidra til at lærerne får mer rom til å være lærer, at det blir mer tid til dybdelæring. Vi ønsker ikke å styre lærernes bruk av metoder. Lærerne skal ha metodefrihet, og det skal være rom for lærerne til å være lærer.

Ellers kommer jeg nå rett fra Elevtinget. Jeg hadde gleden av å hilse dem i dag. I dag feirer de tre jubileer. Det er 100 år siden modige jenter etablerte det første elevrådet, på Nissen. Det er 60 år siden NGS ble etablert, og 20 år siden det første elevtinget. Vi ser at elevdemokratiet lever i beste velgående. Vi har grunn til å være stolte av elevdemokratiet i Norge. Det fungerer bra på veldig, veldig mange skoler, og det fungerer godt i samarbeid mellom statsråder og Elevorganisasjonen. Men dette kommer ikke av seg selv, vi må fortsette å dyrke elevdemokratiet og sørge for både engasjement og medvirkning.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:54:42]: Det er nettopp dette: Elevdemokratiet fungerer godt mange steder, men så er spørsmålet hvordan vi klarer å løfte de skolene der det ikke fungerer godt.

Elevorganisasjonen peker på at innflytelse over egen hverdag er en forutsetning for bevisste, motiverte og aktive elever. Jeg merker meg også at overordnet del av læreplanen tydelig peker på elevmedvirkning. Læreplaner og øvrig planverk er vel og bra, men teori og praksis må henge sammen. Praktisk politikk må henge sammen med ambisjonsnivå. Kommende stortingsmelding om tidlig innsats og inkluderende fellesskap skal ta for seg enormt mye, bl.a. oppfølging av Stoltenberg-utvalget. Hvordan vil elevmedvirkning og relasjonsbygging bli dekket her? Og hvordan vil Elevorganisasjonen bli involvert i dette arbeidet?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:55:33]: Det er nok litt tidlig å si hva som kommer i en stortingsmelding som skal legges frem til høsten. Vi er fortsatt i den fasen at jeg reiser rundt i Skole-Norge, besøker barnehager og skoler og snakker med lærere, skoleledere og elever, nettopp for å få innspill til hvordan vi kan skape en enda bedre skole i fremtiden.

Jeg er enig i at planer er vel og bra. Nå er det også nedfelt i regelverket, slik at det er klare og tydelige regler for hvordan skolen skal bidra til at elevene kan medvirke i undervisningen og i planleggingen. Dette er temaer som vi også jobber godt med i de nye læreplanene. Dette må henge sammen – alt fra regelverk og planer til de nye læreplanene og også utviklingen av nye læringsressurser, som gjør at vi legger godt til rette for dette for fremtiden.

Spørsmål 5

Karin Andersen (SV) [11:56:45]: «Egen inntekt er viktig for kvinners selvbestemmelse. Flere kvinner med innvandrerbakgrunn trenger bedre tiltak for å få jobb. De kan ha store traumer, manglende grunnopplæring og leve med sosial kontroll. Introduksjonsordningen er ikke differensiert nok for alle. Regjeringen har også eks-

kludert kvinner som trenger sosialhjelp fra Jobbsjansen; et tiltak for de som står lengst unna arbeidslivet. Sosialistisk Venstreparti vil gi disse kvinnene rett til tilbud som Jobbsjansen.

Hvorfor vil ikke regjeringen det?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:57:27]: En hovedutfordring i integreringspolitikken er at for mange innvandrere, og særlig flyktninger og kvinner, står utenfor arbeidslivet. Regjeringen har lagt frem en integreringsstrategi, der det viktigste målet er at flere innvandrere kommer i jobb, slik at de kan forsørge seg selv og sine.

Styrking av nyankomne innvandreres økonomiske selvstendighet er et hovedformål med introduksjonsloven, som bl.a. regulerer rett og plikt til introduksjonsprogram.

Introduksjonsprogrammet er et individuelt tilpasset program og kan bestå av ulike tiltak, f.eks. opplæring i norsk, samfunnskunnskap, arbeidspraksis og helsefremmende aktiviteter. Det lages en individuell plan som utformes på bakgrunn av en kartlegging av den enkeltes behov.

Fra den 1. september 2018 har regjeringen tydeliggjort at kommunene kan forlenge programmet for den enkelte når det vil styrke muligheten for overgang til arbeid eller ordinær utdanning.

Vi vet at det er utfordringer med differensiering av introduksjonsprogram, og at resultatet varierer mellom kommunene og mellom kjønnene. Regjeringen jobber derfor med en helhetlig gjennomgang av introduksjonsloven. Formålet er å sikre høyere måloppnåelse ved overgang til ordinært arbeid og utdanning.

Jobbsjansen del A er en tilskuddsordning med mål om å øke sysselsettingen blant hjemmeværende innvandrerkvinner, som står langt fra arbeidsmarkedet, og som har behov for grunnleggende kvalifisering. Kvinner som deltar i Jobbsjansen del A, går gjennom kvalifiseringsprogram etter modell av introduksjonsprogrammet og får tett oppfølging. Jobbsjansen del A ble styrket med over 15 mill. kr i 2019.

I 2017 gikk 70 pst. av deltakerne i Jobbsjansen del A over i arbeid eller utdanning etter avsluttet program. Ordningen har nådd departementets resultatkrav siden 2012.

Frem til 2017 var mottakere av sosialhjelp i målgruppen for Jobbsjansen. Målgruppen ble i 2017 endret for å øke sysselsettingen for personer som ikke er omfattet av andre ordninger. Innvandrere bør i hovedsak omfattes av de ordinære ordningene vi har i Norge. Sosialhjelpsmottakere omfattes av tiltak innenfor arbeids- og velferdsforvaltningen og bør få sin oppfølging der.

Karin Andersen (SV) [11:59:51]: Statsråden viser nå til de gode resultatene for Jobbsjansen, og de er opp-

siktsvekkende gode. Derfor er det så underlig at de kvinnene som kanskje sliter mest, nå har blitt ekskludert fra det – og som jeg oppfatter statsråden nå – for å få statistikken til å se litt bedre ut. Det kan ikke være noe godt instrument for å få til bedre integrering og flere kvinner i arbeid. Det burde heller være slik at man bruker Jobbsjansen mer til denne gruppa, nettopp fordi den er så individuelt rettet og så rettet mot denne gruppas spesifikke problemer at man kunne bruke det mer.

Jeg har også kikket på det regjeringen har anbefalt, nemlig kvalifiseringsprogrammet til erstatning for dette. Det har langt, langt lavere resultater enn det Jobbsjansen har. Så jeg savner en god forklaring fra regjeringen på hvorfor innvandrerkvinner, som står langt fra arbeidslivet, ikke skal få denne Jobbsjansen.

Statsråd Jan Tore Sanner [12:00:58]: Jeg er glad for at vi er enige om at det er gode resultater. Og jeg er veldig glad for at den satsingen vi har på Jobbsjansen, også gir resultater for enkeltmennesker, for det er jo det det handler om, at flere kvinner kommer ut i jobb og kan forsørge seg selv. Jeg har også hatt gleden av å møte mange av dem og ser den stoltheten det gir å ha muligheten til å tjene sine egne penger.

Det er, som sagt, slik at de som mottar sosialhjelp, har tilgang til ordinære program gjennom Nav. Da mener vi at de i likhet med andre skal benytte seg av de tiltakene. Det har ikke å gjøre med at man skal pynte på noen resultater. Snarere tvert imot, det har å gjøre med at vi må målrette Jobbsjansen mot dem som ikke er omfattet av andre tiltak, og så må de som har sosialhjelp, benytte seg av de tiltakene som ligger innenfor Navs portefølje.

Karin Andersen (SV) [12:01:55]: Statsråden slår nå fast at han ikke vil bruke de tiltakene som virker for å få kvinner i jobb. Det vi vet, er at kvinner i snitt er fattigere enn menn, og denne gruppa spesielt. Man henviser altså denne gruppa til sosialkontor, Nav, kommune, som ikke har fått penger fra regjeringen for å gjennomføre flere tiltak. Tvert imot, regjeringens systematiske kutt på andre ytelser har nå gjort at vi ser en eksplosjon i antallet som trenger hjelp på sosialkontoret. De har nok ikke noe særlig budsjetter til å stille opp med flere tiltak til denne gruppa.

Da må jeg spørre statsråden: Er han klar over at presset på sosialkontorene har økt enormt med de kuttene som regjeringen har gjennomført? Er han klar over at de kommunale tjenestene ikke har fått noen ekstra tilskudd for å kunne hjelpe flere ut i aktivitet som kan føre til arbeid?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:03:02]: Når det gjelder finansieringen av introduksjonsprogrammet og

oppfølgingen av flyktninger og innvandrere, er det gode ordninger for kommunene. Vi mener at pengene i enda større grad kan brukes til kvalifiseringstiltak.

Vi har også varslet at hvis det er slik at man går på sosialhjelp og er utenfor arbeidsmarkedet fordi man har for dårlige norskkunnskaper, vil det være en plikt for kommunen å sørge for at man lærer bedre norsk.

Det er ikke slik at man som flyktning skal stå utenfor arbeidsmarkedet og gå på sosialhjelp hvis årsaken til det er at man ikke snakker godt norsk. Da vil det være kommunens ansvar å sørge for at man kommer tilbake på norskkurs og får gode norskkferdigheter, slik at overgangen til arbeid kan bli enklere.

Vi bruker også nå i større grad sosiale entreprenører, Moving Mamas og Sisters in Business – gode eksempler på sosiale entreprenører som skaper en trygg bro for flyktningkvinner – fra å stå utenfor arbeidslivet til å komme over i en trygg jobb. Der kan sosiale entreprenører spille en viktig rolle.

Spørsmål 6

Lars Haltbrekken (SV) [12:04:25]: «Arbeidshverdagen i den kvinnedominerte helse- og omsorgssektoren er preget av svært lav bemanning og veldig stramme turnuser. Det er en del av grunnen til at så mange stillinger lyses ut som deltidsstillinger i disse yrkene. Derfor er økt bemanning i helse og omsorg en viktig del av løsningen på deltidsfella.

Hva gjør regjeringen for at arbeidet i helse- og omsorgssektoren blir organisert for flere hele og faste stillinger, gjennom blant annet økt bemanning?»

Statsråd Bent Høie [12:05:02]: Regjeringen er opp-tatt av å utvikle en heltidskultur i helse- og omsorgstjenestene og legge til rette for at flere som jobber deltid, og som ønsker å jobbe heltid, kan gjøre det. Å ha en jobb med en stillingsbrøk som gjør det mulig å forsørge seg selv og sin familie, gir økt forutsigbarhet både for den ansatte og for dem som mottar helse- og omsorgstjenester. 70 pst. av de ansatte i helse- og omsorgssektoren er kvinner. En heltidskultur i denne sektoren er derfor også et viktig likestillingsspørsmål.

Regjeringen endret i 2015 arbeidsmiljøloven ved å åpne for at det skulle bli enklere for partene lokalt å avtale vakter opp til 12,5 timer. På den måten kan man f.eks. avtale lange vakter i helgene og redusere behovet for helgeturnus. Det er viktig at helse- og omsorgstjenestene legger til rette for en heltidskultur og muligheten for å ta i bruk alternative turnusordninger. Regjeringen har også endret arbeidsmiljøloven ved å åpne for at deltidsansatte kan ha fortrinnsrett til en del av stilling, dette også for å redusere ufrivillig deltid.

Jeg har fulgt opp regjeringens mål på dette området og stilt krav i foretaksmøtene siden mai 2014.

Helseregionene arbeider systematisk med bemaningsplanlegging og tiltak for å redusere bruken av deltid og vikarer, noe som har gitt gode resultater. Andelen fast ansatte og gjennomsnittlig stillingsprosent for fast ansatte har økt i alle helseregioner fra 2013, og det er utarbeidet felles policy i helseforetakene. Alle stillinger i helseforetakene skal i utgangspunktet lyses ut som heltidsstillinger. Videre kan fast ansatte ha rett til eller behov for å redusere sin arbeidstid. Slike ordninger må likevel evalueres etter behov og om mulig tidsbegrenses. Videre skal alle deltidsansatte som ber om det, få en vurdering av mulighetene for hel stilling basert på virksomhetens behov og innenfor rammen av aktuelle arbeidstidsordninger, herunder ekstravakter på kveld og i helg.

Arbeidet med å fremme en heltidskultur er det viktigste elementet i arbeidet med å øke graden av fast ansettelse i helseforetakene. Jeg er opptatt av at vi må lykkes med dette arbeidet – ut fra et arbeidstakerperspektiv, ut fra bruken av offentlige ressurser og ikke minst fordi en heltidskultur har en klar sammenheng med kvalitet og pasientsikkerhet i tjenesten.

Lars Haltbrekken (SV) [12:07:37]: I dag sliter mange kommuner med for dårlig økonomi og klarer således ikke å sikre flere heltidsstillinger innenfor helse- og omsorgssektoren. Dette er et stort problem i mange kommuner. Spørsmålet mitt er da om regjeringen har noen planer om å bedre den økonomiske situasjonen for kommunene som gjør at de i mye større grad enn i dag har muligheten til å tilby heltidsstillinger i helse- og omsorgssektoren.

Statsråd Bent Høie [12:08:21]: Regjeringen har vist hvert eneste år at vi styrker kommunenes økonomi, og det har også gitt resultater. Så mener jeg, i motsetning til Haltbrekken, at kommunene ikke kan bruke økonomi som en begrunnelse for ikke å tilby folk hele stillinger. Tvert imot, jeg mener at det er dårlig økonomi å være i en situasjon der en er avhengig av mange deltidsansatte. For det første er det krevende å administrere, for det andre bidrar det til dårligere kvalitet. Vi vet at hvis en ikke har en heltidskultur og er avhengig av mange og komplekse turnuser der pasientene må forholde seg til mange ulike ansatte, og ikke minst hvis en i tillegg har økt bruk av vikar, har det negative konsekvenser for kvaliteten og for økonomien i kommunene. Så tvert imot, vi ser mange gode eksempler på kommuner som får god økonomi gjennom nettopp å satse på heltidskultur.

Lars Haltbrekken (SV) [12:09:25]: Jeg registrerer at statsråden mener at kommunene har en god økonomi,

i motsetning til det kommunene flere steder selv sier. Jeg føler ikke helt at jeg fikk svar på det siste spørsmålet, men jeg kan prøve å gjenta det: Vil statsråden og regjeringen sørge for at det både i det reviderte nasjonalbudsjettet og i det kommende statsbudsjettet for 2020 vil komme økte bevilgninger til kommunene som gjør dem bedre i stand til å sikre flere heltidsstillinger?

Statsråd Bent Høie [12:10:07]: Jeg må bare understreke at jeg ikke er kommunalminister, som representanten er fullstendig klar over. Men jeg har ingen problemer med å si at kommuneoppleggene til denne regjeringen er veldig gode – de har bidratt til en styrket kommuneøkonomi. Jeg vil minne representanten på at vi har rekordfå kommuner som står på ROBEK-lista. Kommunenes økonomi er sunnere nå enn f.eks. da Senterpartiet styrte kommuneøkonomien. Jeg vil si at det er veldig uheldig hvis Senterpartiet bidrar til å skape et inntrykk av at kommuner eller sykehus kan bruke økonomi som begrunnelse for å tilby sine ansatte deltidsstillinger, og dermed undergrave arbeidet for å skape en heltidskultur i offentlig sektor.

Presidenten: Representanten er vel medlem av SV.

Statsråd Bent Høie [12:11:03]: Å, unnskyld, president!

Spørsmål 7

Freddy André Øvstegård (SV) [12:11:13]: Også fra SV:

«Regjeringen har nå sendt ut forslag til innstramning av abortloven på høring. Kvinnen selv skal ikke lenger få lov til å ta beslutningen om fosterreduksjon. Det gjør regjeringen til den første på 40 år som innskrenker kvinners selvbestemte rett til abort.

Hvorfor mener statsråden at en nemnd er bedre egnet til å ta dette valget enn kvinnen selv, og hva skiller eventuelt begrunnelsen for nemndbehandling av fosterreduksjon fra å begrunne innskrenkninger i selvbestemmelsen for andre typer abort?»

Statsråd Bent Høie [12:11:57]: Fosterreduksjon av friske foster har vært – og er – en etisk vanskelig sak.

Vi har sendt på høring et forslag som innebærer nemndbehandling av alle søknader om fosterreduksjon. Fagmiljøet i Trondheim har tatt til orde for at alle søknader om fosterreduksjon bør behandles i nemnd. De fleste fosterreduksjoner blir utført etter uke tolv fordi det i praksis er vanskelig å gjøre inngrepet tidligere. Etter abortloven skal søknader om abort behandles i nemnd dersom aborten utføres etter utgangen av tolvte svan-

gerskapsuke. Det er derfor naturlig å kreve nemndbehandling av alle søknader om fosterreduksjon.

Dagens praksis er basert på et unntak i abortforskriften som åpner for at inngrepet kan utsettes i kortere tid uten at retten til selvbestemmelse faller bort. Legene mener imidlertid at det er uheldig at vi systematisk praktiserer rett til selvbestemt fosterreduksjon basert på en unntaksbestemmelse. Det bør bli mer samsvar mellom lovverket og medisinsk praksis.

Det vi foreslår, er ikke noe historisk tilbakeslag. Det var uavklart om abortloven åpnet for selvbestemt fosterreduksjon før Justisdepartementet kom med sin lovfortolkning i 2016. Vi foreslår nå en liten innstramming i en praksis som har vart i to år. Dette gjelder svært få kvinner, og vi sørger for at disse kvinnene får muligheten til å søke om fosterreduksjon i en abortnemnd, slik som for alle andre aborter som utføres etter uke tolv.

Regjeringen mener at fosterreduksjon ikke kan likestilles med andre aborter etisk sett. De etiske vurderingene ved fosterreduksjon er ulik vurderingene ved abort ellers.

Retten til selvbestemmelse før utgangen av tolvte svangerskapsuke er begrunnet med at kvinnen selv er nærmest til å bestemme om hun skal fullføre et svangerskap eller ikke. Før utgangen av tolvte svangerskapsuke må hensynet til fosterets rettsvern vike dersom kvinnen ikke ønsker å få barn.

Ved fosterreduksjon er situasjonen en annen. Spørsmålet er ikke om kvinnen selv skal bestemme om hun ønsker å fullføre et svangerskap og få barn, men om hun skal ha rett til å velge hvor mange barn hun ønsker å bære fram.

Forslaget om å kreve nemndbehandling følger anbefalingene fra fagmiljøet ved Nasjonal behandlingstjeneste for avansert invasiv fostermedisin i Trondheim. Alle fosterreduksjoner i Norge utføres ved dette miljøet.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:14:20]: Det er verdt å dvele ved dette med selvbestemmelsesretten fordi den i 40 år nå har vært en grunnpilar både i norsk abortlovgivning og i norsk likestillingspolitikk generelt – kvinnens rett til kontroll over egen kropp. Det er ganske åpenbart fordi et svangerskap er uløselig og bokstavelig talt tilknyttet kvinnekroppen, uansett hva man ellers måtte mene. Derfor er det også kvinnen selv som må ta avgjørelsen før uke tolv, mener de aller fleste her i Norge.

Statsråden sier at dette er en etisk vanskelig sak, og han sier at det er en annen etisk vurdering enn selvbestemmelse ved abort generelt. Men hvorfor er det at det er en etisk vanskelig sak en begrunnelse for å ta noe i nemnd og ikke la kvinnen selv få tilliten til å gjøre det valget også når det gjelder fosterreduksjon?

Statsråd Bent Høie [12:15:27]: Det er helt riktig at selvbestemmelsen er en viktig del av abortloven, og den ligger fast. Regjeringen foreslår ingen endring i retten til selvbestemt abort før uke tolv. Men representanten er også klar over at abortloven bygger på et annet likeverdig prinsipp, nemlig at fosterets rettsvern øker med svangerskapets lengde. Det er også årsaken til at aborter som gjennomføres etter uke tolv, ikke er selvbestemt i Norge, men behandles av nemnd.

Fosterreduksjoner utføres i all hovedsak etter uke tolv, og det betyr også at en likebehandler fosterreduksjoner med svangerskapsbrudd som foregår etter uke tolv.

Det andre er at vi også i denne loven sier at kvinnen kan få prøvd sin sak i nemnd før uke tolv, for å få et svar på spørsmålet.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:16:33]: Det er beslutningen som er det viktige her, at beslutningen tas før uke tolv.

Statsråden sier at det er et annet etisk spørsmål når det gjelder fosterreduksjon, altså hvor mange barn man skal bære fram, enn om man skal bære fram barn i det hele tatt, altså en annen, vanlig – for å bruke det ordet – form for abort. Jeg lurer på om statsråden kan si noe mer om hvorfor det egentlig er en annen etisk vurdering når det gjelder hvor mange barn man skal bære fram, og hvorfor det skulle begrunne at ikke kvinnen selv kan ta den beslutningen – som det er snakk om nå, ikke utføringen – før uke tolv. Mener statsråden at det er noe spesielt faglig eller noe spesielt moralsk som skiller det fra annen type selvbestemt abort?

Statsråd Bent Høie [12:17:35]: Representantens inngang til dette spørsmålet er fundamentalt feil. Abortloven bygger ikke på en idé om at det er beslutningstidspunktet som avgjør om det er selvbestemt eller ikke, det er lengden på svangerskapet. Lengden på svangerskapet har noe å si for fosterets egen rett til beskyttelse. Det som abortlovens tenkning bygger på, er ikke at et foster før uke tolv ikke har noen rettsbeskyttelse, men en sier at den er lavere, og dermed vektlegger en i større grad kvinnens egen vurdering. Etter uke tolv øker fosterets rettsbeskyttelse gjennom at beslutningen ikke lenger er kvinnens, men en beslutning i en nemnd. Dermed er det ikke beslutningstidspunktet som er utgangspunktet for det skillet i uke tolv, det er fosterets egenverdi, og de aller fleste fosterreduksjonene gjøres etter uke tolv.

Spørsmål 8

Sheida Sangtarash (SV) [12:18:50]: «Mange kvinner og organisasjoner slår alarm om fødsels- og barselom-

sorgen. Avstanden mellom fødende kvinner og sykehus øker, fødestuer legges ned, liggetiden på sykehus etter fødsel skal ned, mange steder er det så få jordmødre at en-til-en under fødsel er umulig, og det er heller ikke nok jordmødre i kommunene.

Hva er statsrådets svar til de kvinnene som får stor avstand til nærmeste sykehus, og som ikke får en-til-en-behandling, og varsler om dette?»

Statsråd Bent Høie [12:19:29]: For det første, hvis vi spør brukerne av fødetilbudet i Norge, har vi et godt tilbud. Kvinner er gjennomgående mer fornøyd med fødsels- og barselomsorgen i 2017 sammenlignet med 2011. Det er heller ikke et helsepolitisk mål å redusere liggetiden for fødende kvinner. I 2017 hadde nybakte mødre en gjennomsnittlig liggetid etter fødsel på 2,8 døgn. Liggetiden har vært stabil de siste fem årene. Sykehusoppholdets varighet skal tilpasses kvinnen og det nyfødte barnets behov, i tråd med den nasjonale retningslinjen. Jeg har vært veldig tydelig overfor sykehusene på at ingen nyfødte barn, mødre og fedre skal tvinges hjem kort tid etter fødsel. Barnets behov og foreldrenes trygghet skal bestemme.

Representanten viser til at det er så få jordmødre ved mange sykehus at målet om én-til-én under fødsel er umulig. Jeg vil understreke at helseforetakene har ansvar for å lage bemanningsplaner som sikrer et forsvarlig tilbud. At alle fødende skal ha en jordmor hos seg så tidlig som mulig i en aktiv fase av fødselen og til fødselen er over, er for øvrig en anbefaling, det er ingen pasientrettighet. Dette er et mål, men store variasjoner i fødselstall i sesonger og fra dag til dag gjør det noen steder krevende å nå målet.

Regjeringen er enig i at det er behov for flere jordmødre i kommunene, og det er også derfor vi bygger opp jordmortjenesten. I 2018 gjeninnførte vi lovkravet om jordmorkapasitet i kommunene, som ble fjernet av den rød-grønne regjeringen. Gjennom flere år har vi også styrket skolehelsetjenesten og helsestasjonene, inkludert jordmorkompetansen. Fra 2013 til 2017 økte antall jordmorårsverk med 46,2 pst. Samtidig gikk fødselsratene ned. Det betyr at vi i samme periode har hatt en økning i jordmorårsverk i kommunene per 10 000 fødte på 52 pst. Fra 2010 til 2017 var økningen i jordmorårsverk per 10 000 fødte på 71 pst. Regjeringen har som mål å styrke jordmorkapasiteten ytterligere, men her ligger det også en betydelig styrking i de årene som vi har hatt ansvar for helsetjenesten.

Det viktigste for å sikre trygghet for de fødende er god jordmorberedskap lokalt, følgetjeneste for dem med lang reisevei og klare seleksjonskriterier for hvor fødselen skal finne sted.

Sheida Sangtarash (SV) [12:22:28]: Jeg er glad for at statsråden gjentatte ganger har gitt uttrykk for at han

holder fast ved de retningslinjene vi har for fødsels- og barselomsorg, men jeg tror problemet ligger et annet sted. Et eksempel er at med forslaget om et sykehus i Mo i Rana og nedleggelse av sykehus i Sandnessjøen blir avstanden tilsvarende Oslo–Arendal mellom sykehus. Eller om vi ser på Møre, der foretaket i flere år har jobbet med å få på plass følgetjeneste av jordmor for de mange fødende med lang reisevei, uten å lykkes, og reiseavstanden vil øke betydelig på Møre med sammenlåing av fødeavdelingene i Kristiansund og Molde.

Kan statsråden se at avstanden er dypt problematisk mange steder, og at det blir større avstand med regjeringens politikk? Hva er hans løsning på det?

Statsråd Bent Høie [12:23:24]: Nei, det blir ikke større avstander med denne regjeringens politikk, det ble betydelig større avstander med forrige regjeringens politikk, da det ble lagt ned en rekke fødetilbud i Norge. Det er en utvikling som nærmest har stoppet opp, og vi har i den nye nasjonale helse- og sykehusplanen lagt vekt på at vi skal ha desentraliserte sykehusstilbud i Norge, også inkludert fødeavdelinger og fødestuer, og at det må sikres nærhet til fødetilbudene også utenom de store kvinneklinikkene. Det er det som er situasjonen.

Vi har hatt noen fødestuer som har blitt nedlagt, bl.a. på initiativ fra dem som jobbet der, fordi de mente at det ikke var et godt nok grunnlag for å opprettholde tilbudet med hensyn til antallet fødsler og den treningen som kreves. Den type endringer må vi alltid være åpne for. Det viktigste er selvfølgelig kvaliteten, men i de tilfellene det blir lengre reisevei, er nettopp det å sikre god følgetjeneste en viktig del, og da er ikke minst satsingen på jordmødre i kommunene en vesentlig del av svaret på det.

Sheida Sangtarash (SV) [12:24:27]: Jeg registrerer at statsråden er opptatt av å skylde på forrige regjering og ikke har noen tiltak eller løsninger for det jeg skisserte tidligere.

Men la oss gå videre til Kvinneklinikken på Haukeland i Bergen, der situasjonen nå er så ille at Jordmorføreningen og Sykepleierforbundet har sendt varsel til Arbeidstilsynet og Fylkeslegen fordi bemanningen er for lav. Dette har de ansatte varslet om veldig lenge, bl.a. da de stemte ned budsjettet på grunn av forholdene på Kvinneklinikken. Haukeland kommer også dårligst ut på brukerundersøkelsen hos barselkvinner. Så jeg vil spørre statsråden: Hva vil han gjøre med de alvorlige advarslene om underbemanning?

Statsråd Bent Høie [12:25:11]: For det første er jeg uenig i den inngangen som representanten hadde, med å beskrive at jeg var opptatt av å skylde på forrige regjering, men ikke hadde noen tiltak selv. Tvert imot, jeg

beskrev i mine svar de tiltakene vi har iverksatt, som også har effekt – en betydelig, kraftig satsing som har gitt resultater, med en bedre jordmordekning for fødende i Norge og også en klar oppfølging av helseregionene på nettopp målet om å ha jordmor til stede under aktiv fødsel, som representanten også er klar over.

Situasjonen ved Kvinneklinikken i Bergen er det varslet om, og jeg forventer selvfølgelig at ledelsen i Helse Bergen tar de varslene på største alvor og jobber sammen med de tillitsvalgte og fagpersonene for å rette opp i de forholdene.

Spørsmål 9

Tuva Moflag (A) [12:26:22]: «I forbindelse med metoo-kampanjen rapporterte en rekke leger om seksuell trakassering under oppropet #utentaushetsplikt, og senere gjennom en spørreundersøkelse utført av Yngre legers forening. Det er de yngste legene og de i midlertidige stillinger som oftest rammes av den rapporterte trakasseringen.

Hva konkret har statsråden gjort for å sikre at de regionale helseforetakene jobber for å bekjempe seksuell trakassering på arbeidsplassen?»

Statsråd Bent Høie [12:26:55]: Det har de senere årene vært flere saker i flere helseforetak om trakassering, herunder også seksuell trakassering. Noen av disse har ført til oppsigelser. Helseregionene understreker at det er få saker, men at det har vært svært viktig at de følges opp på en trygg og god måte.

Seksuell trakassering er uakseptabelt og ulovlig. Temaet metoo har skapt et viktig tidsskille, og jeg har sørget for at helsesektoren har tatt tak i denne utfordringen.

Etter påtrykk fra meg er seksuell trakassering nå tatt inn som en del av medarbeiderundersøkelsen ForBedring, som sykehusene gjennomfører hvert år. Resultatene fra undersøkelsen bekymrer meg: Nesten 1 500 av de 99 000 som deltok i undersøkelsen, svarte at de ikke var enig i påstanden «Her blir ingen utsatt for seksuell trakassering». Dette er en klar indikasjon på hvordan arbeidskulturen oppleves i sykehusene. Jeg har vært klar på at lederne i helseforetakene har en viktig jobb å gjøre med å forbedre meldingskulturen og forebygge denne typen uakseptabel atferd.

Budskapet har nådd fram, og lederne har tatt undersøkelsen på alvor. ForBedring-undersøkelsen fra 2018 er nå fulgt opp med forbedringstiltak i sykehusene, og det er laget handlings- og tiltaksplaner. Årets undersøkelse pågår nå, og jeg vil følge ekstra godt med på resultatene. I felles foretaksmøte i januar stilte jeg krav om at ledere på alle nivåer skulle sette i gang forbedringstiltak når det er behov for det. I 2018 hadde jeg dialogmøte med kon-

sernverneombudene og de konserntillitsvalgte. Der hadde vi som tema nettopp hvordan vi skulle jobbe med oppfølgingen av resultatene, spesielt med vekt på å følge opp og forebygge ulike former for trakassering, herunder seksuell trakassering.

Også sykehusdirektørene og direktørene i helseregionene fikk klar beskjed da jeg møtte dem i juni 2018. Jeg var tydelig på at seksuell trakassering ikke er forenlig med å være ansatt ved et sykehus. Jeg sa også at direktørene er forpliktet til å følge opp resultatene fra undersøkelsen – gjennom forskriften om ledelse og kvalitetsforbedring, som trådte i kraft i 2017. Det er nå et lovkrav at ledere skal følge opp denne typen kunnskap.

Saker om seksuell trakassering blir meldt i helseforetakene, og jeg skulle selvfølgelig gjerne vært alle foruten. Alle typer trakassering er uakseptabelt, og vi må bygge en kultur for å melde fra og forebygge. Det er et lederansvar å ta tak i denne typen utilbørlig opptreden og sørge for at problemet hele tiden har en synlig plass i kvalitetsforbedringsarbeidet.

Tuva Moflag (A) [12:29:44]: I forbindelse med oppropet #utentaushetsplikt kom legene med syv krav til helseforetakene:

- nulltoleranse for seksuell trakassering
- at ledelsen ved samtlige avdelinger ved alle helseinstitusjoner skal igangsette tiltak
- obligatoriske kurs om temaet for alle ansatte
- undervisning om seksuell trakassering ved samtlige medisinske fakultet
- bedre varslingsrutiner
- trygghet for dem som varsler, og adekvate konsekvenser
- stillingsvern

Leger i spesialisering bør få faste stillinger fra starten av spesialiseringløpet. Utstrakt bruk av midlertidige ansettelse vanskeliggjør varsling om kritikkverdige forhold. Jeg tenker spesielt på det siste punktet om midlertidighet og hva slags risiko det utsetter de yngre legene for. Hvordan har statsråden fulgt opp det punktet?

Statsråd Bent Høie [12:30:49]: Midlertidighet var et av temaene som jeg tok opp veldig tidlig da jeg ble helseminister, og jeg har bedt helseregionene jobbe sammen med de tillitsvalgte for å få løsninger som innebærer bedre stillingsvern under spesialisering. Der er det også heldigvis inngått en avtale mellom Spekter og Legeforeningen, som skal bidra til det.

Jeg er enig i representantens utgangspunkt. Det å ha leger i midlertidige stillinger innebærer en utfordring både knyttet til tryggheten for å varsle om forhold på arbeidsplassen, f.eks. trakassering, og knyttet til tryggheten for å varsle om forhold som er farlige for pasientsikkerheten. Jeg mener også det er en sammenheng mel-

lom disse – en lege som blir trakassert av en kollega, er selvfølgelig også en lege som kan ha mindre oppmerksomhet på pasientens behov.

Tuva Moflag (A) [12:31:53]: Det høres ut som at vi deler en del av de samme oppfatningene knyttet til dette temaet. I politikken har vi sagt at metoo må bli et veiskille. Hva tenker statsråden om metoo og et veiskille i helseforetakene? Får vi til det?

Statsråd Bent Høie [12:32:14]: Jeg håper det, og jeg er helt enig i at det bør være et veiskille. Mitt krav om å gjennomføre en samlet nasjonal arbeidsmiljøundersøkelse, som var en sammenheng mellom arbeidsmiljø, pasientsikkerhet og pasientsikkerhetskultur, sammenfalt tilfeldigvis med metoo. Derfor var det viktig for meg å være klar på at jeg hadde forventninger om at den undersøkelsen også skulle omfatte trakassering, herunder seksuell trakassering. Dermed har vi nå et helt annet grunnlag for å jobbe systematisk med dette, fordi vi nå har en tilbakemelding ikke bare på sykehusnivå, men fra hver enkelt avdeling. Resultatet fra hver enkelt avdeling er selvfølgelig ikke offentlig, for det er altfor personsensitivt, men hver enkelt leder og lederens overordnede har tilgang til denne informasjonen, og ny forskrift om kvalitet og ledelse stiller et lovkrav om at dette er informasjon det skal tas tak i.

Spørsmål 10

Jan Böhler (A) [12:33:40]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«I den nye økonomiske langtidsplanen for Oslo universitetssykehus ligger det tre nye forutsetninger til grunn for finansiering av planene deres om sykehusutbygging: 1) at investeringsnivået kan økes med 9,4 mrd. kr, 2) at inntektene ved salg av Ullevål sykehus og andre tomter skal komme på 8,1 mrd. kr, 3) at de årlige gevinstene ved effektivisering av driften fram til 2037 skal komme opp i 1,4 mrd. kr og fra 2037 være på 2,0 mrd. kr.

Mener statsråden at disse forutsetningene er realistiske og vil kunne innfris?»

Statsråd Bent Høie [12:34:27]: Helse Sør-Øst jobber nå med å realisere målbildet som er satt for utviklingen av Oslo universitetssykehus, dvs. et samlet og komplett regionsykehus inkludert lokalsykehusfunksjoner på Gaustad, et stort akutt sykehus på Aker og et spesialisert kreftsykehus på Radiumhospitalet, i tillegg til videreutvikling av våre to ideelle sykehus i Oslo. I tillegg skal det etableres ny regional sikkerhetsavdeling.

Investeringsplanene er omfattende, og Helse Sør-Øst har ansvar for at planene gjennomføres innenfor

faglige og økonomiske rammer. Dette krever grundige vurderinger og analyser og forutsetter at man løpende tar hensyn til endringer i planer og forutsetninger.

I den oppdaterte økonomiske langtidsplanen for Oslo universitetssykehus for perioden 2019–2062, som representanten Böhler viser til, er det lagt inn økt investeringsvolum knyttet til planene ved Aker Gaustad med 9,4 mrd. kr. Det økte investeringsvolumet skyldes tre forhold: Helse Sør-Øst har gjort sykehusene ved Aker og Gaustad noe romsligere, som følge av lærdom fra andre sykehusprosjekter. Videre tilsier dagens planer at det er behov for tomtekjøp på Aker. I tillegg gir økt investeringsvolum også økte byggelånsrenter.

Planer om tomtesalg har vært en forutsetning siden målbildet ble fastlagt. Slik jeg har fått opplyst, er forventede salgsinntekter fra bl.a. Ullevål, Statens senter for epilepsi, Dikemark mv. blitt redusert ved oppdateringen av den siste økonomiske langtidsplanen.

Mange av dagens bygg ved Oslo universitetssykehus er gamle og uhensiktsmessige for sykehusdrift. Det er behov for oppgraderinger. Et nullalternativ medfører også store investeringsbehov og innebærer at regionfunksjoner opprettholdes både på Ullevål og Rikshospitalet, og at Aker fortsetter primært som helsearena i samarbeid med Oslo kommune.

De økonomiske analysene som tidligere er gjennomført, viser at dette alternativet ikke har økonomisk bæreevne. Nye bygg og samling av funksjoner legger til rette for økt kvalitet i pasientbehandlingen og en mer effektiv drift. Kompetanse og utstyr må brukes på en best mulig måte for å kunne ta ut gevinster ved innflytting i de nye byggene. Helse Sør-Øst og Universitetet i Oslo planlegger for dette nå, og dagens planer og forutsetninger vil med sikkerhet også bli endret.

Det viktige for meg er at Helse Sør-Øst tenker langsiktig og bredt for å oppfylle planene om et bedre sykehustilbud for innbyggerne i Oslo.

Jan Böhler (A) [12:36:55]: Jeg takker for svaret fra statsråden.

I går var det en omfattende høring her på Stortinget om disse sykehusplanene vi nå også diskuterer i spørretimen, og et av de viktigste punktene i høringen var kritikk av den effektiviseringsgevinsten man legger opp til som forutsetning for å få råd til å kunne finansiere investeringene. Det ble vist til at Oslo universitetssykehus – etter at det ble etablert, altså at bl.a. Ullevål og Rikshospitalet ble sammenslått – ikke har greid noe i nærheten av det som det legges opp til av effektiviseringsgevinst i disse langtidsplanene, altså først 8,1 pst. per år fram til de nye byggene står, og så opp i 1,4 mrd. kr og 2 mrd. kr. Vi har erfaring fra f.eks. Sykehuset Østfold med at man legger opp til veldig effektiviseringsgevinster for å selge

prosjektet, og så ikke greier å innfri. Har statsråden forsikret seg om at disse veldig kraftige effektiviseringsgevinstene er realistiske?

Statsråd Bent Høie [12:38:00]: Det er først og fremst Oslo universitetssykehus og Helse Sør-Øst som har ansvaret for å vurdere realismen i disse kravene, men jeg for min del har også muligheten til å sammenligne dette med andre tilsvarende prosjekter. Oslo skiller seg ikke ut i så måte. Det som er en vesentlig forskjell, er at her vil vi komme i den unike situasjonen at en i Oslo, slik som i resten av landet, vil få et samlet regionsykehus. Det er det som er det krevende – både faglig og økonomisk – med driften av Oslo universitetssykehus, og som skiller Oslo universitetssykehus fra de andre regionsykehusene gjennom at de har delt disse funksjonene mellom to sykehus. I det ligger det en betydelig samlet effektiviseringsgevinst. Ikke minst foreligger det en stor faglig gevinst, en stor gevinst for pasientene og også en nasjonal gevinst i form av bedre utnyttelse av en faglig kapasitet som det er mangel på nasjonalt.

Jan Böhler (A) [12:39:05]: Jeg takker også for tilleggs svaret.

Man har jo begynt å samle noen funksjoner etter sammenslåingen i OUS, og man har samordnet Ullevål og Rikshospitalet bedre. I hvert fall i årene siden man begynte med det, har man ikke sett den effektiviseringsgevinsten som statsråden sier han tror vil komme.

Jeg vil spørre statsråden om han ser noen likhetstrekk mellom den prosessen vi nå holder på med, og den prosessen som har vært rundt Aker sykehus. Der sa man også først at man skulle få enorme verdier ut av salget av tomtene, som man var avhengig av for å kunne finansiere prosjektet. Så viste det seg – når man kom til realitetene, mulige kjøpere og så videre, og hva man ville gi – at de verdiene ikke var så store. Det viste seg også at man begynte å snakke om at det ikke går prestisje i det – bl.a. statsråden som er her nå. Og i neste fase, da man så lokalsykehuskapasitetsbehovet i Oslo i årene framover, gikk man over til å ville bygge på Aker. Spørsmålet er: Vi trenger jo ny lokalsykehuskapasitet igjen i Oslo rundt 2030, er det ikke da mest økonomisk å beholde lokalsykehus på Ullevål?

Statsråd Bent Høie [12:40:10]: Svaret på det er åpenbart nei, for det å drive videre med aktivitet både på Ullevål og på Gaustad og ha et splittet regionsykehus er ikke fornuftig verken økonomisk eller faglig ut fra et lokalt hensyn til pasientene i Oslo, eller faglig av hensyn til pasientene i resten i landet. Derfor er jeg veldig glad for det vedtaket Oslo Arbeiderparti gjorde i helgen, der en var veldig tydelig på samlingen av et regionsykehus, men hadde en vurdering av tomtealternativene

mellom Gaustad og Ullevål. Det er tomtealternativ som en nå vil få ytterligere belyst, og jeg har hele veien sagt at jeg ikke har noen prestisje knyttet til hvilken tomt det nye regionsykehuset i Oslo skal bygges på. Men alt av data som er tilgjengelig nå, tilsier at det mest fornuftige er å bygge på Gaustad. Viser belysningen noe annet, får vi ta det inn over oss, men jeg oppfatter at Oslo Arbeiderparti også er tydelig på viktigheten av å samle Gaustad og Ullevål, og det er jeg glad for.

Spørsmål 11

Petter Eide (SV) [12:41:31]: Takk for i går, utenriksminister.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:41:39]: Her i salen – for å understreke det.

Petter Eide (SV) [12:41:42]: Ja, her i salen.

«I flere land vokser det nå fram abortmotstand og konkrete hindre mot at abort utføres. Sterkest er utviklingen i Polen, Portugal, Italia og Ungarn. Den europeiske menneskerettighetsdomstol har reagert mot flere land fordi de ikke har ivaretatt kvinners rettigheter i tråd med Den europeiske menneskerettskonvensjon. Vi må derfor forvente at de nye abortrestriksjonene regjeringen vil innføre i Norge, i de nevnte landene vil bli tolket som en politisk støtte til kampen mot kvinners selvbestemmelse om abort.

Er regjeringen komfortabel med det?»

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:42:21]: Seksuell og reproduktiv helse og reproduktive rettigheter, inkludert prinsippet om at der abort er lovlig, skal kvinnen være trygg, er begreper som har hatt konsensus i FN siden handlingsprogrammet i Kairo i 1994. Disse er nå, som representanten påpeker, under sterkt press. Trygg abort, seksualundervisning, seksuell orientering og kjønnsidentitet er temaer som det er stor uenighet om globalt. Det er også, som representanten påpeker, en økende tendens til mer press også i europeiske land. Det er en utvikling regjeringa ikke er komfortabel med.

Norges posisjon på dette området er veldig godt kjent, og den er kjent internasjonalt og også gjenkjennelig. Vi er en sterk pådriver for denne rettighetsagendaen, og vi har økt våre overføringer og bevilgninger til styrking av seksuell og reproduktiv helse.

Så slår Granavolden-plattformen fast at regjeringa ikke ønsker å gjøre endringer i abortloven utover å fjerne åpningen for selvbestemt abort av en eller flere friske flerlinger i et svangerskap, såkalt fosterreduksjon, men da før grensa for selvbestemt abort. Det redegjorde hel-

seministeren nettopp for her i salen. Det betyr at disse sakene går til nemndbehandling.

Det er viktig å understreke at vi i de diskusjonene som er, selvsagt fortsatt – og det står også i høringsutkastet – vil legge stor vekt på kvinnens stilling og kvinnens situasjon. Vi jobber nå fra regjeringas side for at korrekt informasjon om den foreslåtte endringen når ut. Vi blir av og til møtt med feilinformasjon og informasjon som både feiltolkes og misbrukes politisk. Jeg hadde selv en redegjørelse for FNs høykommisær for menneskerettigheter i Genève i forrige uke da jeg fikk spørsmål om dette fra henne. Jeg redegjorde for hva den foreslåtte endringen faktisk innebærer, hvor få tilfeller det er snakk om, og også om hvordan det norske regelverket er sammenliknet med regelverket i andre europeiske land. Da den forklaringen ble gitt, var det veldig tydelig for Høykommisæren at dette var noe helt annet enn det hun hadde blitt forelagt i denne saken. Det bidro til en oppklaring.

Men vi jobber nå sammen med Helse- og omsorgsdepartementet for at vi skal kunne bruke også våre ambassader til å gi korrekt informasjon ut om hva som er den reelle foreslåtte endringen, som er noe helt annet enn det den av og til utlegges som. Jeg mener det er viktig at vi fra norsk side, både regjeringspartier og opposisjon, bidrar til å formidle det som er den riktige versjonen av dette høringsforslaget.

Petter Eide (SV) [12:45:10]: Takk for svaret.

Jeg er helt overbevist om at utenriksministeren er like bekymret over den utviklingen som jeg selv er, og jeg er glad for den innsatsen som Norge har gjort over flere år. Det å bidra med korrekt informasjon er viktig, men det bidrar sjelden til å skape stor bevegelse i verden. Vi ser bl.a. utviklingen i USA, hvor det sjelden nytter.

Mitt poeng er at regjeringen må ta ansvar også for de signaler det gir, og det inntrykk som skapes ute i verden, og man må også ta ansvar for hvordan invitasjonen om å endre abortregimet i Norge bidrar til å legitimere abortmotstand i andre land. Regjeringen må ta ansvar for det inntrykket som gis. Jeg må stille spørsmålet på en litt annen måte: Uavhengig av dette med korrekt informasjon – hvordan vil regjeringen forhindre eller kompensere for at de endringene og den debatten som har vært i Norge, bidrar til å legitimere abortmotstand i andre land?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:46:18]:

Her tror jeg representanten er inne på noe helt vesentlig. Det er forskjell på de endringene som foreslås, og den debatten som har vært. Den debatten som har vært, har langt overgått det endringene og høringsforslaget faktisk innebærer. Jeg mener det er helt feil premiss når representanten Eide mener at disse små endringene, som dreier seg om svært få tilfeller, og som

ifølge det helseministeren nettopp sa, har vært mulig i Norge i kun to år, er med på å legitimere en abortmotstand i andre land. Snarere tvert imot, Norges holdning til både seksuell og reproduktiv helse og rettigheter til trygg og sikker abort er velkjent. Vi bruker store midler på det hvert år, og vi snakker om det i politiske fora. Vi har bl.a. gitt 23 anbefalinger om abort og 9 anbefalinger om seksuell og reproduktiv helse i FNs menneskerettighetsråd i de årlige revurderingene, bl.a. til land som Irland, USA og Polen.

Petter Eide (SV) [12:47:23]: Tusen takk også for det svaret.

På tilsvarende måte som jeg nå henviser til de restriksjoner som innføres i andre land, vil abortmotstandere i andre land bruke den politiske debatten som er i Norge om dette, som en måte å legitimere politiske endringer på. Uansett om endringene i Norge er bitte små, mellomsmå eller store, vil endringene i Norge, den debatten som har vært i Norge, og også den invitasjonen som statsministeren kom med til Kristelig Folkeparti i høst om å trekke abort inn i regjeringsforhandlingene, bli brukt politisk til å legitimere abortmotstand også i andre land. Det er det som er min bekymring, og det er det jeg ber utenriksministeren om å redegjøre for hvordan hun vil kompensere for.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:48:17]:

Det har jeg gjort nå i to svar. Jeg mener at det er en sammenheng mellom at vi forsøker å bruke vår utenrikstjeneste til å få fram det som er det faglig sett korrekte om dette endringsforslaget, og hvilken debatt som vi kan forvente i andre land. Vår linje i abortspørsmål, seksuell og reproduktiv helse i internasjonal sammenheng er velkjent og har vært fast over svært lang tid. Den fortsetter. Samtidig er det foreslått en endring i Norge som er en liten endring, som helseministeren var inne på, Det gjelder svært få, og det handler ikke om at man skal frata kvinner retten til selvbestemt abort på generelt grunnlag. Dette ønsker vi å kommunisere, for dersom man ikke kommuniserer det, og dersom man bare legger debatten om dette til grunn, er jeg enig i at det kan skapes et feilaktig inntrykk. Men det handler ikke om endringen. Det handler i så fall om den debatten som følger av den.

Spørsmål 12

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:49:37]: «15. februar i år sendte Norge, sammen med Island og Liechtenstein, et brev til EU. I brevet oppfordrer man EU til å vedta et nytt direktiv der norske kommuner og fylker og regjeringen selv skal måtte legge frem sine saker til sensur

hos EU før de kommer til demokratisk behandling. Forslaget vil ramme lokaldemokrati og nasjonal suverenitet og har vakt sterke reaksjoner.

Vil regjeringen trekke tilbake Norges støtte til direktivet?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:50:13]: Først noen oppklaringer om selve spørsmålet, og det er det fint at vi kan gjøre når vi skal svare på det. Påstanden om at regjeringen på noen som helst måte har oppfordret EU til å vedta et direktiv som innebærer at vi må legge frem saker for såkalt sensur før demokratisk behandling, og at det på den måten vil ramme nasjonaldemokratiet og lokalbehandling, er feil. Direktivet som representanten sikter til, er et forslag om forbedret meldepliktordning for tjenesteregulverket, og innholdet diskuteres fremdeles i EU.

Vi har allerede en meldepliktordning for tjenester. Den gir ikke ESA myndighet til å stoppe norske tjenesteregulverk, og regjeringen vil fortsatt at det skal være slik. Det vil fortsatt være den norske tjenesteloven, vedtatt av Stortinget, som skal sette rammene for kommuner, departementer og andre som lager tjenesteregulverk.

Dagens meldepliktordning, altså den vi allerede har for tjenester, virker ikke etter sin hensikt, og det er derfor vi, sammen med Island og Liechtenstein, har bedt EU om å få på plass en bedre ordning. En forbedret meldeplikt er viktig for å trygge arbeidsplasser og bedrifter. Vi har få reguleringer av tjenester i Norge, mens man i andre EØS-land ofte regulerer mer. I dag kan norske bedrifter oppleve at de møter ulovlige krav. En velfungerende meldeplikt bidrar derfor til like konkurransevilkår i EØS, til gagn for norske bedrifter.

Forslaget som diskuteres i EU, er at regelverk skal meldes allerede når det foreligger et utkast. Det er verdt å merke seg at vi har hatt en slik meldeplikt for norske vareregulverk siden EØS-avtalen trådte i kraft. Den fungerer, og den bidrar til gode, trygge varer og åpenhet for bedrifter om gjeldende regelverk. EØS-landene, ESA og Kommisjonen kan gi innspill og innvendinger til krav som innføres, samtidig som et nytt regelverk blir gjort kjent i hele EØS. Det skal bidra til at gjeldende regelverk blir fulgt når landene stiller nye krav til næringslivet. Vi kan både gi og få gode innspill og gjøre tjenesteregulverket bedre før det vedtas nasjonalt. Det er velkjent fra f.eks. nasjonale høringsprosesser som vi har.

Når EØS/EFTA-landene gir en uttalelse slik de nå har gjort, er det et eksempel på at vi bruker handlingsrommet for å fremme norske interesser før regelverket vedtas. Det er aktiv europapolitikk. Det har regjeringen snakket om før, det har vi gjort tidligere, og det kommer vi til å fortsette med. Regjeringen kommer til å fortsette med å fremme norske interesser overfor EU. Det er vårt

ansvar, og derfor kommer vi ikke til å trekke tilbake Norges innspill til de pågående forhandlingene om meldeplikt for tjenesteregulverk.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:52:56]: Regjeringen viser dessverre null respekt for det norske folk, som ved to anledninger har sagt nei til norsk medlemskap i EU. Istedenfor å stå opp for det norske folkestyret bidrar en i sak etter sak til at EU i stadig større grad skal overstyre norske beslutninger. Det er noe grunnleggende nytt i det forslaget som ligger på bordet fra Kommisjonens side. På tjenesteområdet i dag har vi en meldeplikt for vedtak som allerede er gjort. Med forslaget som ligger på bordet, skal en fra EUs side forhåndsgodkjenne forslag som er under behandling i norske kommuner, i norske fylker og i regjeringen. Det er et forslag som har vakt sterke reaksjoner internt i EU, for å true både lokaldemokrati og nasjonal suverenitet. Ja, så sterke har reaksjonene vært at EU-kommisjonen nå vurderer å trekke forslaget tilbake. Hva gjør den norske regjeringen i den situasjonen? Jo, den sender et brev og oppfordrer EU til å vedta de reglene. Vil nå regjeringen trekke Norges støtte til det forslaget?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:54:02]: Svaret på spørsmålet er nei. Representanten fortsetter å komme med ikke riktige påstander – det er vel en parlamentarisk måte å si det på. Det er ikke slik at det som nå diskuteres, er en type forhåndsgodkjenning av ESA. Det naturlige når man varsler, vil være at hvis ESA mener det er brudd på regelverket, vil man inngå i en dialog, men det er ikke noen sensur eller vetorett fra ESAs side.

Jeg vil bare understreke hva det er vi snakker om. Vi snakker om meldeplikt for tjenester som er regulert av tjenesteloven. Det gjelder f.eks. ikke arbeidsrett, sosialtjenester, helsetjenester, finansielle tjenester eller transporttjenester – for å nevne noen unntak. Vi har en slik meldeplikt i dag. Vi har det for varelovedringer. Dette er med andre ord ikke noe ukjent.

Så er det et polemisk og utelukkende polemisk poeng når man sier at dette dreier seg om EU-medlemskap eller ikke. Man må også respektere at det norske folk med klart og overveldende flertall sier ja til EØS-avtalen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:55:05]: Det som skjer med EØS-avtalen, er jo at en griper stadig lenger inn i nasjonalt handlingsrom, nasjonal suverenitet, gjennom de forslag som regjeringen forsøker å kjempe igjennom. Grunnlaget, det EU-kommisjonen selv skriver i sitt forslag, er nettopp at det i dagens regelverk er begrenset mulighet til å intervensere på en proaktiv måte når det gjelder forslag som er under behandling. Derfor ønsker en nye regler på plass for alle de tjenestene, med mindre de er unntatt eksplisitt. Det handler

om hvordan vi skal sikre gode tjenester i hele Norge. Det er norske lokalpolitikere i kommuner, fylker og det norske storting som er best i stand til å gjøre de vurderingene, ikke at en skal få inngrep fra EU underveis i prosessen. Når protestene øker i land etter land i Europa, hvorfor mener den norske regjeringen at en skal stå fast ved dette direktivforslaget?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:56:07]: Det regjeringen har gjort, er det Stortinget gjentatte ganger oppfordrer oss til å gjøre, nemlig å komme tidlig inn i en prosess og fremme norske interesser. La meg understreke det. Regjeringen gjør dette fordi det fremmer norske interesser. Dette gjør vi fordi det fremmer norske bedrifter. Det fremmer like og rettferdige konkurransevilkår for norske bedrifter fordi norske bedrifter i stor grad faktisk er ute i Europa. Nettopp fordi vi er et land som ofte har lettere eller færre reguleringer på tjenestemarkedet, mens mange andre land har tyngre, er det norske bedrifter, norske arbeidsplasser, norske virksomheter over hele landet, som rammes dersom det er ulovlige endringer som kommer i andre europeiske land. Det er det ene. Det andre er at dersom forslaget om meldeplikt for tjenestereguleringer blir vedtatt – og jeg understreker, dette er fortsatt en prosess og en diskusjon – er det trolig også EØS-relevant. Det endrer en ordning vi har i dag. Da vil det sannsynligvis kreve en lovendring, med andre ord legges frem for Stortinget på helt vanlig måte, slik som alle andre saker, i tråd med helt vanlige demokratiske spilleregler.

Spørsmål 13

Egil Knutsen (A) [12:57:25]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til arbeidsministeren:

«Riksrevisjonens rapport om Petroleumstilsynets oppfølging av helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten er kritisk på flere punkter. Hverken ansatte eller selskapene har råd til at det sås tvil om sikkerheten i olje- og gassnæringen, noe som lettere skjer når kontrollen finansieres av selskapene selv.

Vil statsråden nå be Petroleumstilsynet om å gjennomføre uavhengige tilsyn og sørge for finansieringen av dette?»

Statsråd Anniken Hauglie [12:58:00]: La meg først understreke at sikkerhetsnivået i petroleumsvirksomheten er høyt. Samtidig er sikkerhet ferskvare. Det må derfor arbeides målrettet hver eneste dag for å ivareta og videreutvikle dette. Men ansvaret for sikkerheten ligger hos selskapene.

Helt siden oppstarten på norsk sokkel har næringen dekket utgifter til myndighetenes tilsyn. Og som repre-

sentanten er godt kjent med, er det Stortinget som gjennom årlige utgifts- og inntektsbevilgninger fastsetter Petroleumstilsynets aktivitetsnivå.

Petroleumstilsynets tilsynsoppfølging er risikobasert, og det betyr at tilsynet rettes mot de aktører eller innretninger hvor HMS-forholdene er mest utfordrende, mot forhold som kan gi økt risiko for uønskede hendelser, og hvor Petroleumstilsynets innsats vil ha størst effekt. Finansieringen av tilsynet rokker ikke ved dette.

Et viktig grunnlag for Petroleumstilsynets risikovurderinger er prosjektet Risikonivå i norsk petroleumsvirksomhet, RNNP. Dette arbeidet er organisert i et samarbeid med næringen, myndighetene og relevante forskningsmiljøer og bidrar til en bred og omforent forståelse av utfordringene i sektoren.

I april 2018 la jeg fram en melding til Stortinget om HMS i petroleumsvirksomheten. Her drøftes bl.a. Petroleumstilsynets tilsynsvirksomhet. Stortinget sluttet seg til signalene i meldingen. Som et viktig oppfølgingspunkt har jeg bedt Petroleumstilsynet gjennomføre et utviklingsarbeid for å tydeliggjøre og videreutvikle sin tilsynsstrategi og virkemiddelbruk. Jeg mener det er tilsynet selv som på faglig grunnlag må vurdere effektiv oppfølging av selskapene. Samtidig må Petroleumstilsynet være et sterkt og tydelig tilsyn som tar i bruk hele bredden av virkemidler om nødvendig.

Som representanten trekker fram, la Riksrevisjonen fram sin forvaltningsrevisjon av Petroleumstilsynet i januar i år. Riksrevisjonens rapport peker på flere av de samme temaene som er tatt opp i den nevnte HMS-meldingen. Utviklingsarbeidet etter meldingen er derfor i stor grad dekkende også for Riksrevisjonens merknader og anbefalinger. Petroleumstilsynet er godt i gang med dette arbeidet. Jeg legger til grunn at Petroleumstilsynet følger opp arbeidet på en god måte, og vil følge utviklingsarbeidet bl.a. gjennom etatsstyringsdialogen.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Egil Knutsen (A) [13:00:40]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg har lyst til å gå litt inn i hva Riksrevisjonen faktisk sa ved framleggelsen av rapporten sin i januar i år. I pressemeldingen står det bl.a. at det er alvorlig at Petroleumstilsynet har liten påvirkning på selskapenes sikkerhetsarbeid. De sier også at tilsynsmetodikken ikke bidrar til å avdekke alvorlige sikkerhetsutfordringer. Videre sier de at Petroleumstilsynet ga Eni Norge AS samtykke til å ta i bruk Goliat-plattformen selv om den ikke var i sikkerhetsmessig forsvarlig stand. De sier også at Petroleumstilsynet ikke har fulgt opp at Equinor faktisk har lært av tidligere alvorlige hendelser, og at det selvfølgelig er særskilt alvorlig, siden Equinor står for mer enn 70 pst. av all petroleumsaktivitet i Norge. Hvordan

vil statsråden karakterisere Riksrevisjonens beskrivelse av Petroleumstilsynets arbeid?

Statsråd Anniken Hauglie [13:01:34]: Riksrevisjonens rapport er alvorlig. Samtidig vil jeg også si at de merknader og de analyser som Riksrevisjonen har gjort, i stor grad sammenfaller med det som man har sett tidligere. Goliat har vært en plattform som tilsynet har jobbet med over veldig mange år. Det var mye de erfaringene man hadde fått fra Goliat og andre plattformer, og de tilbakemeldinger man har fått fra næringen selv, både på arbeidstakersiden og arbeidsgiversiden, som var utgangspunktet for at vi satte ned det partsammensatte utvalget, ledet av Ole Andreas Engen, som også la grunnlaget for den HMS-meldingen som jeg nevnte, og som Stortinget har behandlet. Så vi har sammenfall mellom det som var bakgrunnen for det partssammensatte arbeidet vi satte i gang, og det som Riksrevisjonen også påpeker i sin rapport. HMS-meldingen sier også noe om hvordan tilsynsregimet skal være framover. Vi har fått bred oppslutning om det i Stortinget. Jeg legger merke til at også fagforeningene nå er fornøyd med det arbeidet som gjøres, og vi skal selvfølgelig følge opp tilsynet framover.

Eigil Knutsen (A) [13:03:02]: Jeg skal fortsette med fagforeningene, fordi helse, miljø og sikkerhet for ansatte, men også naturen, er bærebjelken i olje- og gassbransjens samfunnskontrakt. Og hvis samfunnet ikke kan garantere for sikkerheten, kan vi ikke be de ansatte om å gjøre den jobben de gjør for oss alle ute på sokkelen. Arbeiderpartiet er bekymret for at de ansatte nå sier at de har mistet tilliten til Petroleumstilsynet. Ansatte og tillitsvalgte i Energiforbundet SAFE, i Equinor, sier at de har mistet troen på Petroleumstilsynet. Olje- og gassnæringen har ikke råd til at det sås tvil om sikkerhetsarbeidet. Statsråden er politisk ansvarlig for HMS-arbeidet i petroleumssektoren. Derfor lurer jeg på hvilke konkrete grep statsråden har gjort for å gjenopprette tilliten til HMS-arbeidet blant partene i næringen.

Statsråd Anniken Hauglie [13:03:35]: HMS er helt åpenbart viktig. Petroleumsnæringen er jo en næring som i sin natur kan ha storulykkepotensial, med de ulemper og farer det kan medføre. Vi har høyt sikkerhetsnivå i norsk petroleumsnæring i dag, og vi ser også at utviklingen har vært positiv over tid. Det har vært et par år hvor det har vært ulike faktorer som har gjort at det har vært en nedgang, men det er nå tilbake igjen der det var, og det er en god utvikling.

Det var på bakgrunn av den uroen som var i oljenæringen som følge av oljeprisfallet, at jeg satte ned et partssammensatt utvalg under ledelse av professor Engen, og som la grunnlaget for en HMS-melding som ble

lagt fram på Stortinget i fjor, og som Stortinget sluttet seg til. Jeg registrerer at Industri Energi, en sentral fagforening, er fornøyd med den oppfølgingen som har vært gjort, og er fornøyd med de tiltakene som er initiert. Så er det viktig å understreke, også i lys av det forrige spørsmålet, at HMS-oppfølgingen, sikkerhet, det er næringens ansvar, og de må sørge for at det som Riksrevisjonen og andre nå påpeker, også blir fulgt opp i deres drift.

Presidenten: Neste spørsmål er fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes. Han er ikkje i salen.

Spørsmål 15

Fra representanten Arild Grande til arbeids- og sosialministeren:

«Det har fremkommet eksempler på kontrakter i bemanningsbransjen som ikke følger opp Stortingets intensjon om skikkelige lønns- og arbeidsvilkår i denne bransjen. I arbeidsmiljøloven § 14-12 femte ledd heter det: «Departementet kan i forskrift forby innleie av visse arbeidstakergrupper eller på visse områder når viktige samfunnshensyn tilsier det.»

Dersom det i tiden fremover kommer mange nye eksempler på at bemanningsbransjen omgår Stortingets vedtak – er statsråden villig til å vurdere å bruke unntaksbestemmelsen?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål nr. 16 er fra Lise Christoffersen. Ho er heller ikkje i salen, og me går til spørsmål 17.

Spørsmål 17

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:05:15]: «Stortinget økte antallet VTA-plasser (varig tilrettelagt arbeid) med 700 for 2019. Likevel står svært mange i kø for å få et slikt viktig tilbud. Spesielt alvorlig er det at det ikke er en sømløs overgang fra videregående skole til VTA-plass som gir en meningsfull deltakelse i arbeidslivet.

Kan statsråden legge fram en oversikt som viser hvor mange som vil stå i kø på kommunenivå etter tildeling for 2019, samt redegjøre for hvilken plan regjeringa har for å kutte køene?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:05:52]: Representanten Lundteigen spør om jeg kan redegjøre for hvilken plan regjeringen har for å kutte køene i VTA. I Jeløya-plattformen signaliserte de daværende regjeringspartiene en målsetting om å styrke tilbudet om varig tilrettelagt arbeid. Dette ble gjentatt i Granavolden-plattformen.

Statsbudsjettet for 2019 har fulgt opp dette ved å legge til rette for 700 nye plasser. Dette kommer i tillegg

til en oppjustering på om lag 400 plasser i 2018 samt om lag 70 plasser til forsøk med VTA i kommunal regi som ble igangsatt i 2018. Dette er en historisk sterk økning. Eventuelle framtidige økninger i antall nye plasser må vurderes i forbindelse med den ordinære budsjettprosessen.

Målgruppen for VTA-tiltaket er personer som mottar eller i nær framtid ventes å få innvilget uføretrygd, og som har behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging. Det foreligger ingen nasjonal oversikt over hvor mange som har behov for en plass i varig tilrettelagt arbeid. En slik oversikt vil også være vanskelig å lage. Arbeidsforskningsinstituttet, AFI, gjennomførte i 2012 en undersøkelse som slo fast at det den gang var et økt behov for tiltaksplasser på varig tilrettelagt arbeid. Men AFI påpekte samtidig at det var ulike oppfatninger blant gruppene av interessenter om hvor stort dette behovet er, og det finnes ulike strategier for å møte det økende behovet for varig tilrettelagt arbeid.

De lokale Nav-kontorene har regulert dette ulikt. Mens noen Nav-kontor opererer med en venteliste, velger andre Nav-kontor å tildele plasser etter en konkret behovsvurdering når det blir en ledig plass i tiltaket.

I tillegg til en økning i antall plasser i landet som helhet kan det også være viktig å se på fordelingen. Opplevelse av underdekning forsterkes mange steder av en skjev fordeling av VTA-plasser mellom landets fylker og kommuner. Å rette opp de regionale skjevhetene er nødvendig for å oppnå rettferdighet og for å styrke varig tilrettelagt arbeid som helhet. Dette er en prosess Arbeids- og velferdsetaten er i gang med, og som vil måtte gå over noe tid.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:08:12]: Jeg takker for svaret. Jeg er glad for økningen på 700 plasser. Der har Kristelig Folkeparti gjort en god jobb, i tråd med det som har vært Senterpartiets linje hele tida. Jeg har merket meg tidligere Høyre-statsråd Victor D. Norman, som var styreleder for ASVL, Arbeidssamvirkenes Landsforening, og som holdt appell foran Stortinget i høst i det som ble kalt årets viktigste frokost. Norman holdt der et glitrende innlegg, som viste behovet for VTA-plasser og VTO-plasser.

Jeg har forståelse for at statsråden ikke har oversikt over hvor mange som står i kø, men mitt hovedspørsmål er, som det framgår, hvilken plan regjeringa har for å kutte køene.

Hvis vi da starter med det som er situasjonen for ungdommene som går ut av videregående skole, er mitt oppfølgingsspørsmål: Er det regjeringas mening at en skal få en sømløs overgang fra videregående skole for dem som er i den medisinske situasjonen, ved at de au-

tomatisk får en VTA-plass når de er ferdig med videregående skole?

Statsråd Anniken Hauglie [13:09:17]: Jeg kan nok ikke love at man automatisk skal få en VTA-plass. Det er jo avhengig av hvor mange VTA-plasser man faktisk har, men regjeringen har en tydelig ambisjon om å øke antallet VTA-plasser. Det har vi også vist. Vi har de siste årene økt antallet VTA-plasser – ikke bare med de 700 plassene som representanten Lundteigen viser til; vi har økt antallet VTA-plasser med om lag 1 500. Det er en betydelig økning i løpet av relativt kort tid sammenliknet med tidligere perioder. Det er fordi vi er opptatt av at de som kan, vil og har mulighet til å delta og bidra i arbeidslivet, skal kunne gjøre det.

Jeg kan ikke nå forskuttere hvordan budsjettet for 2020 skal bli, men vi har tidligere vist en klar vilje til å prioritere VTA-plasser. Vi har sagt i Granavolden-plattformen at vi ønsker å gjøre det også framover, og det er fordi vi mener at det er viktig at også denne gruppen skal kunne delta i arbeid og aktivitet, på linje med alle andre.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:10:15]: Jeg har gitt honnør for de 700 nye plassene i 2019. Jeg er klar over at det kom nye plasser tidligere, og jeg er klar over at det har vært en enorm underdekning og et enormt behov for innsats på dette området. Jeg er klar over at det gjelder penger – det er snakk om ca. 200 000 kr for hver plass vi snakker om – men er det virkelig sånn at det er penger det skal stå på for de ungdommene og de pårørende som er i den situasjonen at en er ferdig med videregående skole, og bør få et tilbud om VTA eller VTO, men ikke får det, som følge av at staten yter for lite til det? Er det virkelig regjeringas prioritering når det gjelder den gruppen?

Statsråd Anniken Hauglie [13:11:01]: Den AFI-undersøkelsen jeg viste til fra 2012, ga vel uttrykk for at man anslagsvis manglet 2 000–5 000 plasser i VTA. At den rød-grønne regjeringen ikke ville prioritere det, skal ikke jeg påstå, men det er et faktum at denne typen plasser er avhengig av at storting og regjering faktisk bevilger penger. Hvis man ikke bevilger penger til det, er det vanskelig å opprette plassene, de skal jo finansieres.

Denne regjeringen har en tydelig ambisjon og viser også en klar vilje til å prioritere dette ved at vi i vår periode har oppjustert dette med 1 500 plasser. Det er en vesentlig økning sammenliknet med hva det var. Vi har ambisjoner om å øke dette ytterligere, fordi vi mener at også denne gruppen bør og må, så langt de kan, ha et tilbud om arbeid og aktivitet, på linje med andre.

Vi har gående et forsøk i kommunal regi for å se om også kommunene kan være i stand til å ivareta dette på en god måte, men det gjenstår å se når resultatene kommer.

Presidenten: Då går me tilbake til spørsmål 16, frå representanten Lise Christoffersen til arbeids- og sosialministeren.

Presidenten vil oppfordra representantane til å vera ute i god tid, slik at ein er på plass i salen når spørsmålet skal stillast.

Spørsmål 16

Lise Christoffersen (A) [13:12:17]: Jeg beklager at jeg ikke var til stede da jeg ble ropt opp. Det gikk litt fortere enn jeg hadde beregnet. Jeg satt og fulgte med på kontoret, men rakk ikke fram. Det beklager jeg.

Mitt spørsmål lyder som følger:

«Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189), ble vedtatt av ILO i 2011 og trådte i kraft i 2013. En rekke land har ratifisert konvensjonen, også noen europeiske land, men Norge har ikke gjort dette.

Hvorfor har ikke Norge ratifisert konvensjonen, og når kan Stortinget forvente at regjeringen følger opp denne saken?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:12:56]: ILO anslår at det er minst 67 millioner såkalte «domestic workers» på verdensbasis. Dette kan i mange land være en sårbar gruppe. ILOs Domestic Workers Convention gir en omfattende og detaljert regulering av de fleste sider av arbeidsforhold som angår arbeidstakere i private hjem.

I Norge gjelder arbeidsmiljølovens regler fullt ut der arbeidstaker er ansatt i privat eller i offentlig virksomhet og utfører arbeid i private hjem, f.eks. som håndverker eller som kommunal hjemmehjelper. Arbeidsmiljøloven må anses å oppfylle konvensjonens krav.

Det stiller seg annerledes dersom arbeidstaker er ansatt av en privat arbeidsgiver for å utføre arbeid i arbeidsgivers hjem. I slike tilfeller gjelder ikke arbeidsmiljøloven direkte. Slike arbeidsforhold er regulert i forskrift om arbeid i privat arbeidsgivers hjem. Forskriften er tilpasset denne gruppen og gir litt færre rettigheter enn arbeidsmiljøloven. Den oppfyller ikke konvensjonens krav fullt ut.

I Norge antas det å være få «domestic workers» som ikke allerede har et vern etter arbeidsmiljøloven. Forskriften må likevel endres på ulike punkter dersom Norge skal kunne ratifisere konvensjonen. En eventuell ratifikasjon vil kunne styrke rettighetene til de «domestic workers» i Norge som i dag omfattes av forskriften, men også styrke konvensjonens internasjonale gjennomslagskraft.

Departementet arbeider nå med en gjennomgang av aktuelle endringer med sikte på en høring for å kunne vurdere eventuell ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 189. På bakgrunn av høringen vil vi ta endelig stilling til spørsmålet om ratifikasjon.

Lise Christoffersen (A) [13:14:42]: Jeg takker for svaret.

Allerede 2. juni 2017 sa daværende statsråd Per Sandberg at departementet hadde saken til vurdering, så jeg lurer litt på hvorfor det tar så lang tid å vurdere saken. «Handlekraftig» og «gjennomføringsevne» er jo ord regjeringa liker å bruke om seg selv.

I skyggerapporten til FN om kvinnekonvensjonen i 2017 stilte 22 ulike organisasjoner seg bak kravet om norsk ratifisering, og LO kom allerede for tre år siden med forslag til hva Norge måtte gjøre for å bringe norsk praksis i samsvar med konvensjonen, med konkrete forslag til forskriftsendringer.

Så mitt spørsmål er: Når kan vi vente at saken kommer til Stortinget?

Statsråd Anniken Hauglie [13:15:39]: Det er riktig at det har tatt tid, det har rett og slett vært et kapasitetsspørsmål – for å være helt ærlig, og det skal man jo være fra denne talerstolen. Dette har ligget lenger enn ønskelig. Vi jobber med det og skal få gjort det så fort som mulig – det er en prosess på gang.

Samtidig er det viktig å understreke at i Norge gjelder dette veldig, veldig få. Når man kjøper private tjenester i hjemmet – det være seg håndverkertjenester, vaskehjelp eller hva det måtte være – er dette allerede omfattet av arbeidsmiljøloven. Når det stort sett brukes personlige assistenter, sannsynligvis au pairer og andre, er de omfattet av annet lov- og regelverk for å ivareta deres rettigheter og interesser.

I Norge er det veldig få mennesker som er ansatt i et privat hjem, og som utfører tjenester der. Det betyr ikke at det ikke er viktig for de få det gjelder, men i Norge er det veldig få. Internasjonalt er det veldig mange, og internasjonalt sett er det viktig at man får denne konvensjonen på plass. Signaleffekten av at Norge ratifiserer, er også viktig. Men som sagt: Vi jobber med saken, men av kapasitetshensyn har den ligget lenger enn ønskelig. Den er imidlertid på trappene, og den vil komme.

Lise Christoffersen (A) [13:16:43]: Takk for svaret. Jeg synes det er positivt at saken er under arbeid, selv om jeg registrerer at statsråden ennå ikke har bestemt seg for hva anbefalingen blir. Men om to dager er det 8. mars, den internasjonale kvinnedagen, og internasjonal solidaritet er viktig på den dagen. I år har LO besøk av lederen for den internasjonale fagforeningen for hushjelper, Myrtle Witbooi. Vi vet jo at hushjelper i

mange land hører til de mest utnyttede og overgrepsutsatte arbeidstakerne som finnes. For Witbooi er det viktig at så mange land som mulig faktisk ratifiserer konvensjonen, slik at den får tyngde.

Mitt siste spørsmål til statsråden er: Kunne statsråden i forbindelse med 8. mars og Witboois besøk tenke seg å gi et «statement» offentlig om at statsråden er positiv til at Norge kommer til å ratifisere konvensjonen innen ikke altfor lang tid?

Statsråd Anniken Hauglie [13:17:43]: Som jeg sa i mitt første svar også, vil ratifiseringen av konvensjonen åpenbart være et viktig signal internasjonalt, ved at man støtter oppunder det arbeidet som denne konvensjonen har til hensikt å løse, nemlig sikre de millioner av primært kanskje kvinner som jobber i private hjem verden rundt, og som kanskje også jobber under ganske dårlige forhold.

Når det gjelder ratifikasjon av konvensjonen for Norges del, er det ikke av så stor betydning hvem den omfatter, for det sier seg jo selv at i Norge er det relativt få personer som har ansatt personer i eget hjem for å utføre oppgaver der. Men vi går nå igjennom konvensjonen. Vi ser hvilke tilpasninger vi må gjøre i norsk lov- og regelverk for å kunne imøtekomme konvensjonens krav. Jeg tør ikke love at det er gjort innen fredag, men jeg kan love at vi skal gjøre det raskt, ikke minst av hensyn til den signaleffekten det har internasjonalt at også et land som Norge ratifiserer en konvensjon som dette.

Presidenten: Då går me vidare til spørsmål 18.

Spørsmål 18

Kjersti Toppe (Sp) [13:18:52]: «Nav Vestland har ikkje fått ein einaste ny VTA-plass (varig tilrettelagt arbeid) i Hordaland og Sogn og Fjordane på tross av 700 nye plassar i årets statsbudsjett. Berre i Bergen står det i dag 120 på venteliste. Nav har fordelt plassar til fylka med flest unge uføre i forhold til talet på VTA-plassar.

Kva vil regjeringa gjere for å sikre fleire VTA-plassar også på Vestlandet, og vil statsråden vurdere tildelingskriteria for VTA-plassar?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:19:28]: Som representanten Toppe helt riktig sier, har regjeringen økt antallet VTA-plasser betydelig de siste årene. Det er Arbeids- og velferdsetaten som har ansvaret for å fordele VTA-plasser til ulike deler av landet. Direktoratets vurdering er at det mest hensiktsmessige fordelingskriteriet er antall uføre under 40 år.

Arbeids- og velferdsetaten påpeker imidlertid at det er en skjevhet i fordelingen av tiltaksplasser for va-

rig tilrettelagt arbeid til fylkene når fordelingen sees i sammenheng med antallet uføre. I tildelingen for 2019 så Arbeids- og velferdsetaten derfor et behov for å utjevne forskjeller. Det har ført til at noen av Navs fylkesområder som hadde flere VTA-plasser i forhold til befolkningsgrunnlaget enn andre, ikke er tildelt nye plasser. I tillegg til Vestland gjelder dette Nordland, Troms og Finnmark.

Jeg støtter Arbeids- og velferdsetatens målsetting om en mer rettferdig fordeling av VTA-plassene. Å rette opp de regionale skjevhetene er nødvendig for å oppnå rettferdighet og for å styrke varig tilrettelagt arbeid som helhet. Derfor har noen fylker med relativt lav dekning fått flere plasser enn tidligere.

Representanten Toppe spør om jeg vil vurdere andre tildelingskriterier. Så langt mener direktoratet at det å se på uføre under 40 år er et rimelig fordelingskriterium. Forskning viser at personer som blir uføre i ung alder, ofte har alvorlige lidelser. Mange av disse vil derfor være personer med behov for varig tilrettelagt arbeid. Arbeids- og velferdsetaten har en løpende vurdering av hva som er de beste tildelingskriteriene. Jeg ser ikke noe behov for å overprøve den vurderingen som direktoratet har gjort.

Kjersti Toppe (Sp) [13:21:29]: Er det slik at tildelingsplanen som er laga, ikkje er ei politisk avgjerd? Er han laga i direktoratet?

Heller ikkje i fjor, altså i 2018, var det nokon av dei nye plassane som kom gjennom statsbudsjettet, som vart tildelt Hordaland. Dette var før samanslåinga som skapte fylket Vestland. Mi bekymring er at det med desse tildelingskriteria òg i framtidige aukingar av talet på VTA-plassar ikkje vil koma nokon nye plassar til Vestland, Nordland og Finnmark. Det gir stor grunn til uro, i alle fall når statsråden ikkje veit kor mange som står på venteliste i dei ulike kommunane.

Statsråd Anniken Hauglie [13:22:35]: Som jeg sa i mitt svar til representanten Lundteigen, har man ingen nasjonal oversikt, men de lokale Nav-kontorene har ulike former for oversikt over det hos seg. Noen har ventelister, andre har andre oversikter som viser hvem som ønsker plass.

Om tildelingene er politisk besluttet? Nei, det er de ikke. Dette er helt og fullt en faglig vurdering, og jeg har tillit til at direktoratet gjør gode faglige vurderinger. Jeg er enig med direktoratet i at man bør ha en mest mulig rettferdig fordeling av VTA-plasser – rettferdig i betydningen at tildelingen gjenspeiler behovet i de ulike fylkene. Jeg mener også at det er hensiktsmessig at kriteriet er unge uføre under 40 år. Unge vil også ha flere år igjen i arbeidslivet. Slik sett vil det være riktig.

Det viktigste nå er å øke antallet VTA-plasser. Det har regjeringen vist vilje til å gjøre.

Kjersti Toppe (Sp) [13:23:36]: Vi er ikkje ueinige i at tildelingskriteriet skal være unge uføre under 40 år. Situasjonen i Bergen er at det er 120 unge uføre under 40 år som står på venteliste. Mitt spørsmål går ikkje på tildelingskriteriet, men om det er nok å ha det som det einaste kriteriet, for det tar jo ikkje omsyn til det reelle behovet. Det kan f.eks. vera forskjell på Balestrand og Bergen, og når ein ikkje har f.eks. ei venteliste og heller ikkje vil vita om og be om ei søkarliste, kan eg ikkje forstå at statsråden støttar direktoratet i at dette er eit heilt rettferdig system å tildela VTA-plassar etter, når vi veit at store fylke ikkje vert tildelt, trass i den relativt store auken i VTA-plassar som har vore.

Statsråd Anniken Hauglie [13:24:40]: Hvorvidt det er hensiktsmessig med en venteliste, er ikke så godt å si. Det er litt avhengig av om det er samsvar mellom det som eventuelt måtte bli av ledige plasser til disposisjon, og brukernes behov og forutsetninger. Det er veldig ulike brukergrupper – brukerne er veldig ulike – og de ulike VTA-plassene er også veldig ulike.

Det som har vært utfordringen, er at det har vært for få VTA-plasser generelt sett. Det er bakgrunnen for at regjeringen i både Jeløya-plattformen og Granavolden-plattformen har en tydelig og klar ambisjon om å øke antallet VTA-plasser. Det har vi også vist vilje til å gjøre gjennom våre budsjetter. Vi har økt antallet VTA-plasser med ca. 1 500. Det er en ganske betydelig prosentvis økning av antall VTA-plasser. Dette har vi gjort fordi det har vært sterkt nødvendig å øke antallet plasser til denne brukergruppen. Vi ser at det er mange i denne brukergruppen som har både muligheter, ønsker og evner til å bidra i arbeidslivet, og det ønsker vi å legge til rette for. Da er det flere plasser som er løsningen. Jeg skal ikke forskuttere budsjettet som kommer, men vi har en klar ambisjon om å øke antallet ytterligere.

Presidenten: Då går me tilbake til spørsmål 14.

Spørsmål 14

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:25:56]: «Vi er langt unna et samfunn hvor kvinner tjener like mye som menn. Kvinner utdanner seg i større grad til velferds- og serviceyrker, hvor lønna er relativt lavere. I tillegg ser vi at det er ganske store forskjeller i lønn for kvinner og menn med tilnærmet lik utdanning og yrke, særlig i privat sektor, der det jobber flest menn. Dette lønns-gapet har alvorlige konsekvenser for kvinners selvstendighet og på sikt rekrutteringen til avgjørende yrker i velferden og samfunnet.

Hva vil statsråden gjøre?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:26:28]: Ferske tall fra SSB viser at lønnsforskjellene mellom kvinner og menn fortsetter å avta. I gjennomsnitt tjente kvinner knapt 13 pst. mindre enn menn i fjor. For heltidsansatte reduseres avstanden til 11,5 pst. Vi ligger dessuten svært godt an internasjonalt. Det er gledelig, men det er ikke nok.

Viktige årsaker til forskjeller i lønn er at kvinner og menn velger ulike utdanninger og yrker, og jobber i forskjellige næringer. Et mindre kjønnsdelt arbeidsliv krever at flere velger utdanninger som bryter med dagens kjønnsrollemønster. Om kvinner fortsatt velger typiske kvinne-dominerte utdanninger og senere yrker med stort innslag av deltid, vil utjevningen mellom kvinner og menn i arbeidslivet gå tregere.

Derfor har regjeringen støttet konkrete forslag som støtter opp om utradisjonelle studievalg, og vi har satt ned et utvalg som ser på utfordringer ved kjønns-tradisjonelle utdannings- og yrkesvalg, og som skal foreslå tiltak for å bryte med slike mønstre.

Utviklingen går i riktig retning. Unge velger i mindre grad typiske kvinne- eller mannsyrker. Det gjelder jenter, og det gjelder gutter. For eksempel har andelen menn som velger helse- og oppvekstfag, økt markert de siste årene, ifølge tall fra SSB.

Samtidig er det viktig å understreke at det er partene i arbeidslivet som har ansvaret for å gjennomføre lønnsforhandlinger og å bli enige om lønnsøkninger og fordeling av tilleggene.

Mesteparten av de observerte lønnsforskjellene kan forklares. Gjenstående uforklarte lønnsforskjeller er likevel en utfordring, som også arbeidsgiverne må ta tak i.

Lønnsdiskriminering er forbudt ved lov. Et lovfor-slag om å styrke aktivitets- og redegjøringsplikten på li-kestillingsområdet har vært på høring og sendes Stortinget i løpet av våren 2019. Ifølge dette forslaget vil arbeidsgivere i offentlige og private virksomheter som har mer enn 50 ansatte, få en plikt til å kartlegge lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Det vil gi grunnlag for å vurdere om det forekommer lønnsforskjeller der det kan være risiko for lønnsdiskriminering basert på kjønn, slik at forebyggende tiltak kan iverksettes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:28:38]: Eg takkar for svaret.

Vala til kvinner og menn er sjølv-sagt ein viktig del av dette, men det som er ein djupare systematisk grunn, og årsaka til at vi har denne utfordringa, er det som ofte blir kalla verdsetjingsdiskrimineringa. Det betyr at dei tradisjonelt kvinne-dominerte yrka blir systematisk lågare lønte enn dei yrka som menn tradisjonelt vel. Det betyr også at ein ikkje kan løyse dette ved aleine å peike på vala til kvinnene, for da vil vi jo få store problem med å

rekruttere folk til dei tradisjonelt kvinnedominerte yrka. Ta f.eks. kommunesektoren: 80 pst. av dei som jobbar der, er kvinner, og dei tener i snitt vesentleg lågare enn menn i tilsvarende yrke med lik utdanning og av lik verdi.

Kva vil statsråden gjere med verdsetjingsproblemet?

Statsråd Anniken Hauglie [13:29:41]: Jeg tror nok ikke lønnsforskjeller skyldes at man ikke verdsetter de jobbene som kvinner har; det vil være å trekke det litt vel langt. Det man ser, er at lønnsforskjellene i stor grad skyldes at kvinner og menn velger ulik utdanning, ulike bransjer og ulike sektorer.

Og når man skreller bort alt det som kan forklares, sitter man fortsatt igjen med 5–6 pst. som er uforklart. Det er vel det man kan anta skyldes en diskriminerende kjønnsdimensjon.

Som jeg nevnte i mitt forrige svar, har regjeringen iverksatt flere tiltak for å styrke kvinners muligheter til å velge annerledes og menns muligheter til å velge annerledes. Vi ser at flere kvinner jobber heltid, vi ser at færre jobber deltid, vi ser at flere kvinner nå er ledere enn før. Dette vil også bidra til å redusere lønnsforskjellene.

Så er det også fordeler ved å jobbe i offentlig sektor som menn i privat sektor ikke har, men det er et annet spørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:30:46]: Eg er veldig einig i at det er veldig viktig at både kvinner og menn vel utradisjonelt, men då må dei kunne velje fritt, altså at den typen jobb som dei vel, er like godt betalt, med tilsvarende lang utdanning, tilsvarende ansvar og ansiennitet. Og vi ser at slik er det ikkje i dag. Om vi f.eks. samanliknar sjukepleiarløna med ingeniørløna, er utdanninga like lang, og ein har gode samanlikningar som viser at har ein same utdanning, ansiennitet og ansvar, tener kvinner som jobbar som sjukepleiarar, vesentleg lågare enn menn som jobbar som ingeniørar, også innanfor same sektor, altså f.eks. i kommunesektoren.

Eg ønskjer å stille spørsmål om det statsråden var inne på i siste delen av hovudsvaret sitt: partane i arbeidslivet. The Committee on the Elimination of Discrimination against Women hadde ei grilling av regjeringa under ei høyring i Genève i 2017, og da sa dei at det ikkje var nok å vise til partane i arbeidslivet, her måtte staten ta ei meir proaktiv rolle for å løfte det gapet som har utvikla seg. Kva har vore oppfølginga frå statsråden på det?

Statsråd Anniken Hauglie [13:31:53]: Lønnsdannelsen er partenes ansvar. Nå sitter vi også midt i lønnsforhandlinger, og jeg skal ikke blande meg inn i det par-

tene forhandler om. Ofte er også kjønnsdimensjonen en del av partenes lønnsforhandlinger.

Når man ser på forskjeller i lønn, er det også viktig at det i lønnsbegrepet ikke bare er lønn, det er også pensjon, og man ser at det er ulik pensjon i privat og i offentlig sektor. Når man sammenligner ingeniører og sykepleiere, er det også viktig å huske på at mange av de ingeniørene som jobber i privat sektor, er mer konjunktursatt enn sykepleierne i offentlig sektor, om man skal ta disse gruppene. Når man ser hvordan oljeprisfallet rammet, rammet det i stor grad menn. Ledigheten økte blant menn og ikke blant kvinner. Det henger også sammen med at kvinner velger sektorer som er mindre konkurranseutsatt og mindre sårbare for konjunkturer enn det menn gjør, og det er også en del av denne diskusjonen.

Presidenten: Då går me til spørsmål 19.

Spørsmål 19

Else-May Botten (A) [13:33:06]: Spørsmålet mitt er: «I 2015 sa nåværende klima- og miljøminister at staten må gripe inn og behandle saken om nytt deponi for farlig avfall nasjonalt, og at de ulike alternativene må vurderes før man tar en avgjørelse.

Når vil statsråden gjøre alvor av sine tidligere utsagn og ta nåværende ansvar og avgjøre hvor det nye deponiet for farlig avfall skal være?»

Statsråd Ola Elvestuen [13:33:34]: Dagens deponi for farlig avfall på Langøya vil være fullt innen noen år. På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet vurderte Miljødirektoratet i 2016 at fire lokaliteter kunne være egnet til et nytt deponi. For to av disse lokalitetene, Dalen gruve i Brevik i Porsgrunn og Raudsand i Nesset, er det nå utarbeidet konsekvensutredninger av mulige deponier for farlig avfall. Klima- og miljødepartementet har vært ansvarlig myndighet for å fastsette planprogrammet for et mulig deponi i Brevik fordi Porsgrunn i 2015 stanset planprosessen.

Konsekvensutredningene av et mulig deponi i Nesset og av et mulig deponi i Brevik styrker kunnskapsgrunnlaget i saken. Samtidig er jeg opptatt av å vurdere hvordan mengden farlig avfall kan reduseres, og om det er mulig med økt materialgjenvinning av farlig avfall. Jeg mener også vi må vurdere hvordan det å stimulere til teknologiutvikling kan bidra til dette. Miljødirektoratet har fått i oppdrag å lage en plan for å begrense mengden farlig avfall, og denne skal også vurderes i departementet.

Om det er behov for videre statlig involvering for å sikre tilstrekkelig behandlingsskapitet for farlig avfall, og på hvilken måte, er noe som nå vurderes. På det nå-

værende tidspunkt er det ikke mulig å si når det vil tas en beslutning om dette.

Else-May Botten (A) [13:34:59]: Det startet med tolv ulike alternativer, og man står igjen med to. Det er veldig populært blant ulike politikere å være på disse stedene og si det folk ønsker å høre: Her blir det ingenting, ta det med ro.

Jeg tror statsråden har et veldig stort ansvar her for å berolige innbyggerne, uansett hvilket valg man tar. Mitt spørsmål er for det første: Har statsråden mulighet til å kunne avklare om Sylvi Listhaug og andre fra regjeringspartiene har mandat til å si nei eller ja på ulike steder? Statsråden selv har vært i Brevik og sagt nei. Betyr det at det ikke blir deponi i det hele tatt? Eller betyr det at det er litt usikkerhet og åpent for hvem som helst i regjeringspartiene å ha egne løsninger på dette? Jeg synes det er viktig at regjeringen snakker med én tunge og én munn. Derfor er det viktig å få avklart hva man egentlig står for.

Statsråd Ola Elvestuen [13:36:08]: Det er regjeringen som skal ta en beslutning, og det er forskjellige prosesser. Den ene er i Nesset, som er en vanlig planprosess gjennom at en har en reguleringsplan via kommunen, og den behandles på vanlig måte. I Brevik er det annerledes fordi kommunen ikke har villet gå videre med en planprosess, og derfor har planprogrammet og konsekvensutredningen vært gjennomført fra Klima- og miljødepartementet. Om det skal tas en beslutning om statlig plan, vil det være regjeringen som må gjøre en vurdering av, og den vurderingen foretas.

Det som er viktig for meg, er å diskutere hvordan vi skal behandle farlig avfall. Da handler det også om hvilken teknologisk utvikling vi kan se for oss, og hvordan vi skal begrense mengden farlig avfall, som også er en del av både Jæøløya-erklæringen og Granavolden-erklæringen. Så det er et helhetsbilde som vi må ta utgangspunkt i når vi skal ta våre beslutninger.

Else-May Botten (A) [13:37:14]: I fjor behandlet Stortinget en stortingsmelding om avfall som ressurs og sirkulær økonomi. Der sto det to og en halv linje fra regjeringen om hva man skal gjøre med farlig avfall. Det var egentlig et litt tynt grunnlag for å tenke hvordan man skal håndtere dette nasjonalt. Jeg er veldig glad for at regjeringen og statsråden sier man skal se på hvordan man kan redusere avfallet. Det er klart at vi har en målsetting i den stortingsmeldingen om at vi vil få til sirkulær økonomi av 25 pst. av det farlige avfallet. Det ville ha redusert mye. Norge importerer veldig mye farlig avfall. Her er det noen dynamikker som det er viktig, som statsråden påpeker, å få tatt tak i. Jeg er veldig glad for å høre det.

I Raudsand i Møre og Romsdal startet man denne diskusjonen på et slags minusbudsjett, fordi folk er redde allerede. Det er et deponi som har vært tidligere, som ikke er ryddet opp i. Så jeg tror det er viktig at statsråden følger opp at det kommer til å skje, uavhengig av det valget som blir tatt litt lenger fram i tid her.

Statsråd Ola Elvestuen [13:38:24]: Miljøsidene ved Raudsand skal følges opp av Miljødirektoratet, mens planprosessen nå følger den vanlige planprosessen med en reguleringsplan. Så den vil behandles dersom den til slutt kommer – via innsigelser eller annet som kommer inn – til regjeringen.

Her handler det om at farlig avfall er noe vi må se på. Det er riktig. En stor del av dette er svovelsyre. Flyveaske, også importert, er en stor del av dette. Men det er også farlig avfall som kommer fra 200–250 andre norske bedrifter. Så vi må ha en helhet i dette, hvordan vi ser for oss at denne mengden kan reduseres, hvor vi kan hente ut flere ressurser, men også at det til slutt vil være noe som det er behov for å deponere.

Spørsmål 20

Åsmund Aukrust (A) [13:39:35]: «Selskapet Svaice vil bruke isbreen Svartisen til å lage isbiter til barer verden over. Prosjektet vil ha store miljø- og klimakonsekvenser og møter motstand fra lokalmiljø og reiseliv. Fylkesmannen har nå trukket innsigelsen mot prosjektet, og det er nå kun en lokalpolitisk avgjørelse om prosjektet skal gjennomføres.

Hvorfor har staten, ved Fylkesmannen, trukket innsigelsen, og mener statsråden at det er forsvarlig å ødelegge deler av isbreen for å selge som isbiter?»

Statsråd Ola Elvestuen [13:40:06]: Meløy kommunes forslag til detaljreguleringsplan for uttak av is fra Svartisen, som ble sendt på høring 25. juni 2018, ble møtt med innsigelse fra Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune.

Fylkesmannen har i brev av 19. februar 2019 frafalt sin innsigelse til planen om uttak av is fra Svartisen på gitte vilkår. Forutsetningen for frafallelsen var bl.a. at det ble satt begrensninger i tidspunktene for når uttak og transport av ismasser kan finne sted.

Nordland fylkeskommune har opprettholdt sin innsigelse til planen. Denne er begrunnet i bl.a. hensynet til naturmangfold, landskap, naturopplevelse og friluftsliv. Ettersom det foreligger en innsigelse som ikke er løst lokalt, vil det på vanlig måte bli forsøkt meglet i saken. Dersom dette ikke fører fram, vil saken bli sendt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, som vil ta endelig stilling til planen.

I innsigelsessaker der natur og friluftsliv blir brukt som begrunnelse, vil Klima- og miljødepartementet bli bedt om å komme med en tilråding i saken før vedtak treffes.

Jeg mener en ivaretagelse av isbreene våre, som smelter stadig raskere, er svært viktig. Men ettersom mitt departement kan trekkes inn i denne saken ved en eventuell innsigelsesavgjørelse på regjeringsnivå, mener jeg det ikke er riktig å gå inn i detaljene i saken om uttak av is i Svartisen nå.

Miljødirektoratet har nylig oversendt et forslag til utvidelse av Svartisen nasjonalpark. I dette forslaget inngår også noe mer vern av Svartisen i sør og et styrket vern for den truede fjellreven i hele området. Mitt departement arbeider nå for fullt med å slutføre verneplanen. Departementet arbeider også med et såkalt supplementvern. Her vil vi prioritere naturtyper som vi i dag ikke har vernet et representativt utvalg av, samt truede naturtyper.

Vi har allerede vernet over 70 pst. av arealene med isbreer i Fastlands-Norge. Alle disse isbreene er av Artsdatabanken vurdert som truet på grunn av globale klimaendringer. Det viktigste vi kan gjøre, er derfor å jobbe både nasjonalt og internasjonalt for å begrense klimaendringene. Det gjør denne regjeringen.

Åsmund Aukrust (A) [13:42:16]: Vi leser alle i nyhetsbildet om Venstres krise. I går så jeg at Unge Venstres leder mente at Venstres statsråder nå hadde begynt å snakke et embetspråk, og at det var umulig å forstå hva de mente politisk. Jeg synes det svaret vi nå hørte, var en illustrasjon på nettopp det.

Store deler av Svartisen er nasjonalpark, og den har både en regional og en nasjonal verdi. Isbreer verden over er truet av klimaendringene. Med respekt å melde: Det er et ko-ko prosjekt at vi skal bore ut isbiter for å selge dem verden over som isbiter i luksusdrikk på luksusrestauranter i New York og Dubai. Er det virkelig slik at klima- og miljøministeren ikke har noen mening om hvorvidt det er riktig at et slikt prosjekt skal gjennomføres i Svartisen, en nasjonal perle for Norge?

Statsråd Ola Elvestuen [13:43:10]: Dette er en innsigelsessak, og jeg har tenkt å være med og beslutte dette dersom det er en innsigelsessak, og da kan jeg ikke gi noe uttrykk for hva som skal være min beslutning, nå.

Men ellers vil jeg si at vi må også følge denne saken ut fra der den er nå, for nå er den i Meløy kommune. Det er Meløy kommune som skal ta denne beslutningen først, og jeg vil tro at Arbeiderpartiets representant også har kontakt med sine representanter i Meløy – så vidt jeg vet, er både ordføreren og varaordføreren fra Arbeiderpartiet. Fra Venstres side har jeg i hvert fall hatt kon-

takt med vårt lokallag i Meløy, som gir uttrykk for at de ikke kommer til å gå inn for dette forslaget.

Åsmund Aukrust (A) [13:43:56]: Det er vel slik at staten har en mening. Fylkesmannen er statens mann. Den nye fylkesmannen i Nordland har nå trukket de to tidligere innsigelsene. Venstres nestleder sier at det får statens mann – hans egen mann – bare gjøre, mens Venstres lokalpolitiker sier:

«Det er sjokkerende at Fylkesmannen nå har snudd i en så grundig utredet sak (...). Man kan gjerne si fylkesmannen har godkjent aktiv dødshjelp for isbreen.»

Det er altså hva Venstres lokalpolitiker sier om den avgjørelsen som staten, gjennom Fylkesmannen i Nordland, har tatt.

Men jeg skjønner at statsråden ikke er villig til å svare, og da vil jeg på et mer generelt grunnlag stille et spørsmål. Én ting er de konkrete eksemplene når det gjelder støy og det lokale miljøet. Men ut fra et klimahensyn: Mener statsråden at det er forsvarlig og riktig å gjennomføre helikopteruttak – enten det er fra Svartisen eller fra andre steder – for å selge såpass et luksusprodukt, som isbiter faktisk er, og fly det verden over? Mener statsråden at det ut fra et klimahensyn er forsvarlig politikk å selge isbiter på denne måten?

Statsråd Ola Elvestuen [13:45:00]: For det første må jeg si at Fylkesmannen tar stilling til innsigelser begrundet i miljøhensyn. Fylkesmannen må følge det som er departementets rundskriv, og jeg legger til grunn at det har de gjort også i denne saken.

Det ligger nettopp en innsigelse inne fra fylkeskommunen. Den vil bli behandlet i Kommunal- og moderniseringsdepartementet dersom en ikke kommer fram til enighet, og jeg vil også være en del av den behandlingen. Det er formalitetene ved dette.

Ellers vil jeg si at man også har et lokalt ansvar i denne typen saker. Representanten refererte til Venstres representant i Meløy kommune, som jeg også har vært i kontakt med. Jeg vil også foreslå at man har kontakt også med sine egne lokale folkevalgte, for det er ikke sikkert det er noen grunn til at denne typen saker skal ha behov for å komme opp på regjeringsnivå.

Spørsmål 21

Ole André Myhrvold (Sp) [13:46:10]: «Norske Skog Saugbrugs er en grønn og tradisjonsrik virksomhet i et konkurranseutsatt marked. Miljødirektoratets avslag på bedriftens søknad om CO₂-kompensasjon gjør at de anslagsvis starter 80 mill. kroner bak sine konkurrenter for inneværende år.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre likeverdige konkurransevilkår for Norske Skog Saugbrugs i Halden?»

Statsråd Ola Elvestuen [13:46:36]: Dagens CO₂-kompensasjonsordning ble etablert i 2013 og gjelder fram til 2020. Formålet med ordningen er å motvirke karbonlekkasje som følge av at elektrisitetsprisene økte da EUs klimavotesystem ble etablert i 2005. Med karbonlekkasje menes at aktivitet og investeringer flyttes til land utenfor Europa med lavere strømpriser. Ordningen er frivillig, og elleve EU-land har innført en CO₂-kompensasjonsordning. I Norden er det bare Finland og Norge som har innført slike ordninger.

CO₂-kompensasjonsordningen er en regelstyrt ordning. Produksjon med elektrisitetsforbruk som helt eller delvis kan dekkes av langsiktige kraftkontrakter inngått før 2005, tas ikke med i beregningen av kompensasjon. Grunnen til dette er at disse kraftkontraktene ikke hadde noen økt pris som ga risiko for karbonlekkasje. Avkorting skal skje hvis virksomheten har tilgang på kraften per 15. mai 2012. Senere endringer i kontrakten skal ifølge forskriften om CO₂-kompensasjon ikke tas i betraktning. Grunnen til dette er at man vil unngå strategiske tilpasninger til denne regelen.

Saugbrugs kvalifiserer for og mottar CO₂-kompensasjon, men kompensasjonen blir redusert eller avkortet fordi Saugbrugs på skjæringstidspunktet i 2012 hadde tilgang på kraft etter en langsiktig kraftkontrakt. Miljødirektoratet har nylig vurdert en omgjøringsbegjæring fra Saugbrugs, men har kommet til at det ikke er grunnlag for omgjøring.

Norske Skog Saugbrugs har i brev datert 28. februar i år bedt om at også Klima- og miljødepartementet vurderer saken. Jeg kan ikke si hvor lang tid saksbehandlingen vil ta, utover at saken vil bli prioritert og avgjort uten ugrunnet opphold. Nå er dette en sak som ligger hos departementet, og vi vil gjøre denne vurderingen ut fra det brevet vi har fått fra Norske Skog Saugbrugs.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:48:36]: Regjeringen har en dårlig historie i Østfold etter innføringen av flypassasjeravgift, som førte til nedleggelse av Rygge flyplass og flere hundre tapte arbeidsplasser. Nå er de i gang med nok en sak – om 500 arbeidsplasser – i Østfold, hvor regjeringen forholder seg passiv og ikke tar alvoret inn over seg. Fabrikken i Halden er det grønne skiftet i praksis. Fabrikken produserer med et enestående lavt CO₂-avtrykk og arbeider for å utvikle nye, grønne produkter i samhandling med den eksisterende papirproduksjonen. Ikke minst er fabrikken, og det vet jeg statsråden vet, viktig for hele bioøkonomieringen, som kjøper av én million kubikk tre hvert år. Alternativet til produksjonen i Norge er at vi sender råvarene ut av landet.

Dette er argumenter som burde passe Venstre, og daværende stortingsrepresentant Elvestuen mente i sin tid sågar at det var en viktig sak og en viktig industri. Nå sitter Elvestuen med makt til å gjøre noe med saken. Norske Skog har ved advokatfirmaet Thommessen vist at det er et juridisk handlingsrom. Vil statsråden bruke dette juridiske handlingsrommet?

Statsråd Ola Elvestuen [13:49:43]: Saugbrugs er definitivt en viktig bedrift, og det er slett ikke sånn at man ikke har hatt en aktiv holdning til Saugbrugs. Blant annet fra Enovas side er det siden 2012 gitt tilsagn til om lag 114 mill. kr til Saugbrugs. Det er gitt støtte til et mer energieffektivt tremasseanlegg. Det er også gitt støtte til et biogassanlegg hos Saugbrugs.

Så er det den situasjonen vi nå er i: Vi skal nå ta den vurderingen på bakgrunn av henvendelsen og ønsket om en omgjøring av Miljødirektoratets vedtak. Det er en vurdering og en beslutning som skal tas i departementet.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:50:26]: Statsråden har to ganger svart skriftlig at han vil se på dette når CO₂-kompensasjonsordningen skal opp til ny vurdering. Men det er altså sånn at Norske Skog Saugbrugs kvalifiserer til en kompensasjonsordning i dag, men får avkorting på grunn av en gammel kraftavtale. Det har vært en konkurs i det tradisjonsrike konsernet, som vi alle kjenner til. Det har medført nye eiere, og en ny kraftavtale er på plass. En omgjøring av avkortingsvedtaket vil verken få tilbakevirkende kraft for Saugbrugs eller skape presedens for andre, ettersom begrunnelsen skyldes konkursen i morselskapet.

Hva mener statsråden er realitetsforskjellen mellom en ny periode for CO₂-kompensasjonsordningen – som han har henvist til skriftlig – som ikke alt har inntruffet for Norske Skog Saugbrugs ved konkursen av virksomheten, og den nye kraftavtalen?

Statsråd Ola Elvestuen [13:51:15]: Vi skal gjøre to forskjellige vurderinger. For det første har Norske Skog Saugbrugs CO₂-kompensasjonsordning og er innenfor den. Så er det helt riktig at vi også skal se hen til situasjonen i Saugbrugs når vi skal se på forlengelsen av CO₂-kompensasjonsordningen. Her er det vedtak som må gjøres i EU, og det omhandler 2020–2030.

Det vi skal vurdere nå, er det konkrete ønsket om en omgjøring av Miljødirektoratets vedtak om ikke å gå bort fra avkorting som nå ligger der. Nå gjelder det den konkrete henvendelsen; det er den vi skal gjøre en vurdering av i departementet, og det er noe annet enn vurderingen av hvordan CO₂-kompensasjonsordningen skal se ut fra 2020 til 2030.

Spørsmål 22

Nina Sandberg (A) [13:52:23]: «Hva vil statsråden gjøre for å ivareta norsk som fagspråk ved norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner, ut over å la institusjonene følge med på egen utvikling?»

Statsråd Iselin Nybø [13:52:37]: Bruken av norsk som fagspråk har gått ned i universitets- og høyskolesektoren de senere årene, mens bruken av engelsk har gått opp. Det var også noe av bakgrunnen for at kulturminister Trine Skei Grande og jeg arrangerte en konferanse om norsk som fagspråk på Universitetet i Oslo i november i fjor. Debatten i sektoren viser bred oppslutning om universitetenes og høyskolenes lovpålagte ansvar for å bevare og videreutvikle norsk fagspråk. Mange har pekt på at det er særlig grunn til å ivareta norsk som fagspråk i høyere utdanning, som ofte står i et tett forhold til norsk samfunns- og arbeidsliv. Et godt eksempel er profesjonsutdanningene. Uten norsk fagspråk vil ikke helsearbeidere kunne ha gode samtaler med pasientene sine. Noe av det samme gjelder forskernes formidlingsansvar. Uten et levende norsk fagspråk vil de ikke kunne formidle sine innsikter og sine resultater til et bredt, norsktalende publikum.

Det er ulike syn på virkemidlene. Noen ønsker politisk vedtatte regler eller økonomiske insentiver. Andre vektlegger prinsippet om akademisk frihet, og at regulering resulterer i detaljerte og kanskje lite hensiktsmessige regelsett.

Jeg har i tråd med det som er vanlig praksis for etatsstyring, i første omgang brukt tildelingsbrevene for 2019 til å be institusjonene være særlig oppmerksomme på utviklingen av norsk som fagspråk og vurdere behovet for å sette inn tiltak. Dette er en klar beskjed om at jeg som statsråd ønsker å se en endring, men at institusjonene først får en sjanse til å ordne opp selv. Jeg mener at det ikke ville være riktig om jeg som statsråd skulle begynt dette arbeidet med å innføre politisk detaljregulering. På bakgrunn av en gjennomgang av institusjonenes språkstrategier og det som ellers framkommer i etatsstyringsdialogen, vil departementet vurdere om det er behov for ytterligere tiltak på et senere tidspunkt.

Nina Sandberg (A) [13:54:58]: Det er jo, som statsråden riktig påpeker, flere rapporter som viser at norsk som publiseringsspråk år etter år blir mindre viktig, og at denne tilbakegangen går ganske raskt. Stadig mer både vitenskapelig arbeid, tekster og forskningsarbeid er kun å finne på engelsk. Når vi vet at de fleste som studerer i Norge, også skal jobbe her etter endt utdanning, er det grunn til å spørre seg hva engelskdreiningen av språk og pensum gjør med relevansen av norsk høyere utdanning.

Med det utgangspunktet: Hvordan vil statsråden hindre at tilbakegangen for norsk fagspråk svekker f.eks. norske helsearbeideres muligheter, barnehagelæreres muligheter og bygningsingeniørers muligheter til å ta vitenskapelig kunnskap i bruk i jobben?

Statsråd Iselin Nybø [13:55:53]: Presidenten var litt rask, for jeg fikk ikke sagt svaret mitt helt ferdig, men jeg får en anledning nå.

Regjeringen er opptatt av universitetenes ansvar for norsk språk og også for å utvikle det. Regjeringen har bl.a. bidratt til å styrke norsk språk som fagspråk gjennom en ordning for norskspråklige forskningstidsskrifter i humaniora og samfunnsvitenskap. For perioden 2018–2020 er det bevilget støtte til 25 forskningstidsskrifter av høy kvalitet. Jeg har et løpende samarbeid med kulturministeren for å se norsk fagspråk i sammenheng med den øvrige språkpolitikken. Jeg mener et av de viktige oppdragene som universitetene og høyskolene våre har, er å sette sine studenter i stand til å utføre jobben sin på en god måte når de er ferdig, og det inkluderer å kunne snakke med pasientene, som representanten bruker som et eksempel.

Presidenten: Har statsråden bruk for litt ekstra tid?

Statsråd Iselin Nybø [13:56:57]: Klokkeren til statsråden viste at hun hadde 40 sekunder igjen.

Presidenten: Difor kan statsråden få litt ekstra tid no, viss ho vil.

Statsråd Iselin Nybø [13:57:04]: Nei, det går fint.

Nina Sandberg (A) [13:57:06]: Mitt spørsmål følger opp det statsråden var inne på, det går litt bredere ut.

Internasjonalisering er en betingelse for kvalitet i både forskning og høyere utdanning. Men internasjonaliseringen må balanseres mot andre hensyn. Vi kan ikke tillate at academia i sin higen etter å publisere internasjonalt glemmer at institusjonene og universitetene har et ansvar for å bygge og utvikle det samfunnet vi lever i, og at de har et særlig ansvar for å forvalte norsk som fagspråk, og også utvikle, finne nye begreper og føre språket framover. Hva vil statsråden gjøre for å sette institusjonene i stand til å forvalte det ansvaret, sånn at man på den måten hindrer en uønsket og kanskje irreversibel negativ utvikling for norsk fagspråk?

Statsråd Iselin Nybø [13:58:07]: Universitetene og høyskolene våre må gjøre to ting på en gang. De må være internasjonale, de må hige etter å få gode fagmiljøer, gjerne de beste i verden. Det vil i mange tilfeller også kreve bruk av engelsk som språk. Det må de gjøre, men de må også ta det ansvaret de har for å jobbe med å

videreutvikle norsk språk. Jeg mener vi skal kunne kreve av våre universiteter at de klarer å gjøre begge tingene på én gang.

Jeg er opptatt av universitetenes autonomi, jeg er opptatt av tillit. Jeg mener at Arbeiderpartiet, når spørsmålsstillingen er som dette, viser at tillit er litt hult hvis man ikke skal gi dem en sjanse til å ordne opp selv først. Hvis jeg skal gå inn og detaljstyre hvor mye som skal være norsk, hvordan de skal jobbe for å nå de målene, mener jeg vi ikke gir universitetene den tilliten og den autonomien som jeg mener at de må ha. Så får vi heller

komme tilbake hvis de ikke klarer å utføre begge oppdragene på én gang.

Presidenten: Då er den ordinære spørjetimen avslutta.

Sak n r. 3 [13:59:20]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er dagens kart behandla ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 14.
